

Formingsveileder for Harstad sentrum

18 MAI 2018

RAMBOLL

Forord

Utarbeidelse av Formingsveileder for Harstad sentrum er utført på oppdrag fra Harstad kommune, ved Drifts- og utbyggingsenheten. Utgangspunktet for formingsveilederen er et ønske om at den pågående sentrumsutviklingen i Harstad skal få en helhetlig utforming. Veilederen skal være som et aktivt dokument som kommunen, andre offentlige instanser og planleggere kan benytte i rehabiliterings- og nye byromsprosjekter.

Formingsveilederen kom i gang i etterkant av skisseprosjektet "Mitt Harstad" (2017), som bestod av to deler: Fase 1: *Strakstiltak på Rikard Kaarbøs plass* og Fase 2: *Skisseforslag Byrom Harstad sentrum "Mitt Harstad"*. Siste fase inkluderte en større medvirkningsprosess, med blant annet byverksteder der forskjellige grupper av Harstads befolkning var representert. Skisseprosjektet ble vedtatt i desember 2017 og danner grunnlag for de deler av formingsveilederen som omhandler sentrumskjernen.

Veilederen er delt inn i to hoveddeler: 1) *Analyse og prinsipper* og 2) *Katalog*.

Del 1. inneholder en overordnet analyse av byen og en inndeling i ulike soner/ delområder basert på områdenes karakter,

samt generelle overordnede prinsipper for utforming av de ulike områdene.

Del 2 er i hovedsak et oppslagsverk for møbler, byromselementer og materialer.

Arbeidet med Formingsveileder for Harstad sentrum er utført av Rambøll AS, med Light Bureau som underkonsulent på belysning, i tett samarbeid med Harstad kommune og utvidet prosjektgruppe. Utvidet prosjektgruppe består av representanter fra Statens Vegvesen og Troms fylkeskommune i tillegg til representanter fra ulike faggrupper i Harstad kommune.

Prosjektet har også fått god hjelp av SørTroms Museum med å fremskaffe historiske foto og grunnlagsmaterieill.

Formingsveilederen er utført i løpet av vinteren og våren 2018.

Rambøll, 18.mai.2018

Innholdsfortegnelse

1. Veilederens formål og utstrekning	5
1.1. Hvor skal formingsveilederen gjelde?	6
1.2. Hva er målet med formingsveilederen?	6
1.3. Avgrensning mot pågående prosjekter	7
2. Analyse	9
2.1. Utvikling av byens gatestruktur	10
2.2. Stedsidentitet/områdekarakter	12
2.3. Inndeling i 4 soner:	12
2.4. Gatetyper: gateutforming/ gatesnitt - kategorier	14
2.5. Det generelle og det spesielle	16
2.6. Grønnstruktur	18
3. Konsept: formuttrykk materialbruk, møbler og vegetasjon	21
3.1. Konsept for formuttrykk	22
3.2. Overordnede mål for materialer, møbler og vegetasjon	22
3.3. Prinsipper for det grønne	24
4. Belysning	27
4.1. Introduksjon / bakgrunn	28
4.2. Overordnet tilnærming	29
4.3. Havnefronten	30
4.4. Den Historiske Byen	32
4.5. Rikard Kaarbøs lysløype	34
4.6. Bygater	36
4.7. Riksvei/Fylkesvei 83	38
4.8. Byboliggate	40
4.9. Boliggate	42
4.10. Landemerker	44
5. Gate - og byromsutforming	47
5.1. Dimensjoneringsgrunnlag for prinsipielle gatesnitt	48
5.2. Generelle prinsipper for utforming av de ulike gatetyperne	50
6. Materialbruk, møblering, belysning og farger	59
6.1. Fargepalett	60
6.2. Generell materialbruk	61
6.3. Møbler og gategods	62
6.4. Belysning	66
6.5. Formater/dimensjoner, materialkvalitet og overflater	68
6.6. "Den historiske byen" - prinsipper for legging av dekker, renner og kanter	70
6.7. Bygater og Grønne bygater - prinsipper for legging av dekker, renner og kanter	71
6.8. Prinsipper for legging av dekker og kanter i møtet mellom de ulike gatetyperne/ kanttypene.	72
6.9. Prinsipper for nedsenk i gatene	75

DEL 1

Analyse og prinsipper

1. VEILEDERENS FORMÅL OG UTSTREKNING

1.1. Hvor skal formingsveilederen gjelde?

Formingsveilederens avgrensning følger samme grenser som Kommunedelplan for Harstad sentrum ("Sentrumsplanen"), vedtatt 08.12.2016 (Se figur 01).

1.2. Hva er målet med formingsveilederen?

En formingsveileder er et plandokument som skal gi føringer for utvikling av offentlige byrom innenfor et avgrenset område. Med byrom menes i denne sammenhengen de offentlige rommene mellom husene; gater, plasser, parker, kaier osv.

Formingsveilederen for Harstad sentrum skal først og fremst gjelde for *generelle byrom* innenfor planområdet. Generelle byrom vil si "hverdagslige" gater, små plasser og grønne byrom, som utgjør den generelle strukturen i byen. Veilederen omfatter ikke/ i mindre grad byrom innenfor kategorien "spesielle byrom", som er utvalgte steder med spesiell funksjon eller innhold. Eksempler på spesielle byrom vil være Generalhagen, det nye torget på dagens rutebilterminal, ny kollektivterminal og Ottar Hålaugs plass.

Plandokumentets viktigste to mål er å:

1. Bidra til at Harstad sentrum utvikles med et helhetlig uttrykk som visuelt bidrar til å knytte byen sammen.
2. Være en katalog over generelle gateelementer og møblering, som bidrar til å forenkle vedlikehold og innkjøp, og skal sikre kvalitet.

Figur 1: Prosjektavgrensning for Formingsveileder for Harstad sentrum.

For å oppnå helhet og sammenheng er det spesielt to prinsipper som er viktig å gjennomføre innenfor planområdet:

- Gjennomgående belysning
- Gjennomgående kanter*

De to prinsippene vil avløse hverandre som sammenbindende faktorer gjennom årstidene: Belysning i vintersesongen og kanter i løpet av sommerhalvåret.

Den fulle virkningen av formingsveilederen vil ikke oppnås før sentrumsutviklingen har pågått over en viss tid. Veilederens anbefalinger vil realiseres trinnvis, gjennom ulike prosjekter, og helheten vil først oppnås når disse prosjektene er gjennomført. Formingsveilederen er ment å gi en retning for Harstad sentrums utforming, slik at sentrum på sikt skal få et helhetlig visuelt uttrykk.

* *Kanter* skal her leses som kantstein og/ eller markering av kant med kontrasterende farge langs kjørebane eller gangsoner.

- Generalhagen
- Kunststien/ stien langs sjøen
- Det nye Torvet (definert i skisseprosjektet «Mitt Harstad»)
- Kollektivterminalen (tidl distriktsrutebilstasjonen)

Avgrensningen mot/ påvirkningen på disse prosjektene vil beskrives under kapittel 2.4.

I all hovedsak vil byrom definert som spesielle, i motsetning til de generelle, i mindre grad berøres av formingsveilederen, men i noen tilfeller - som Rikard Kaarbøs plass - vil veilederen definere en stor del av utformingen. Det er fordi de inngår i en større byromssekvens - i dette tilfellet som en del av "det historiske sentrum".

1.3. Avgrensning mot pågående prosjekter

Parallellt med utviklingen av formingsveilederen pågår det flere byromsprosjekter i offentlig regi/ med offentlig støtte. Noen av prosjektene er såvidt påbegynt eller ennå ikke påbegynt, mens andre har fremdrift som sammenfaller med veilederen. Formingsveilederen vil i ulik grad være aktuell som premissgiver for utformingen av disse byrommene.

Relevante pågående prosjekter er:

- Rikard Kaarbøs plass detaljprosjekt
- Riksvei 83 (Harstadpakken)

2. ANALYSE

2.1. Utvikling av byens gatestruktur

Opprinnelig beliggenhet og topografi har hatt en stor innvirkning på hvordan gatene ble anlagt i Harstad. Topografien er fortsatt lesbar i byens gater og byrom og gir tydelig identitet til sentrum.

Det første reguleringskartet for Harstad ble fastsatt i 1897, og har vist seg å være strukturerende for videreutvikling av byen. Mange gater og plasser korresponderer fortsatt med det gatenettet som ble fastsatt i denne første planen. Kartet viser hvordan eksisterende gatenettet så ut i 1897, og er en viktig brikke for forståelsen av gatenes posisjon og utforming i dag.

Figur 2 viser reguleringskart fra 1897 sett i forhold til dagens bebyggelsesstruktur og gatenettet. Det er sannsynlig at denne planen har blitt videreført for de fleste gater i Harstad sentrums "kvadratur".

Storgata, Fjordgata, deler av St. Olavs gate og Harstadgårdsveien, samt Åsveien danner hovedstruktur for sentrum og skiller seg ut som de etablerte strukturer som ble anlagt før kvadraturen ble etablert. Disse gatene har vært førende for hvordan byen har utviklet seg videre og kan antas å være anlagt langt tilbake i tid. De følger sannsynligvis terrenget, og har ledet til og fra noen av byens viktige målpunkter. Disse tidlige veifarene/ gatestrukturene har vært medvirkende til hvor sentraliteten i byen, med næringsfunksjoner, har oppstått.

Med beliggenheten gjennom sentrum, har Storgata beholdt sin status som hovedgate, noe som kan avleses i bebyggelsesstrukturen langs gaten, både sør og nord for sentrumskjernen. I Storgata er bebyggelsen strukturert langs fortauet, har ofte åpne første etasjer med næringslokaler, og planlagt og tilpasset fasadeutforming. Til tross for at byggene i stor grad er boliger er de anlagt langs fortauskant for å forme en

tydelig ramme for gateløpet.

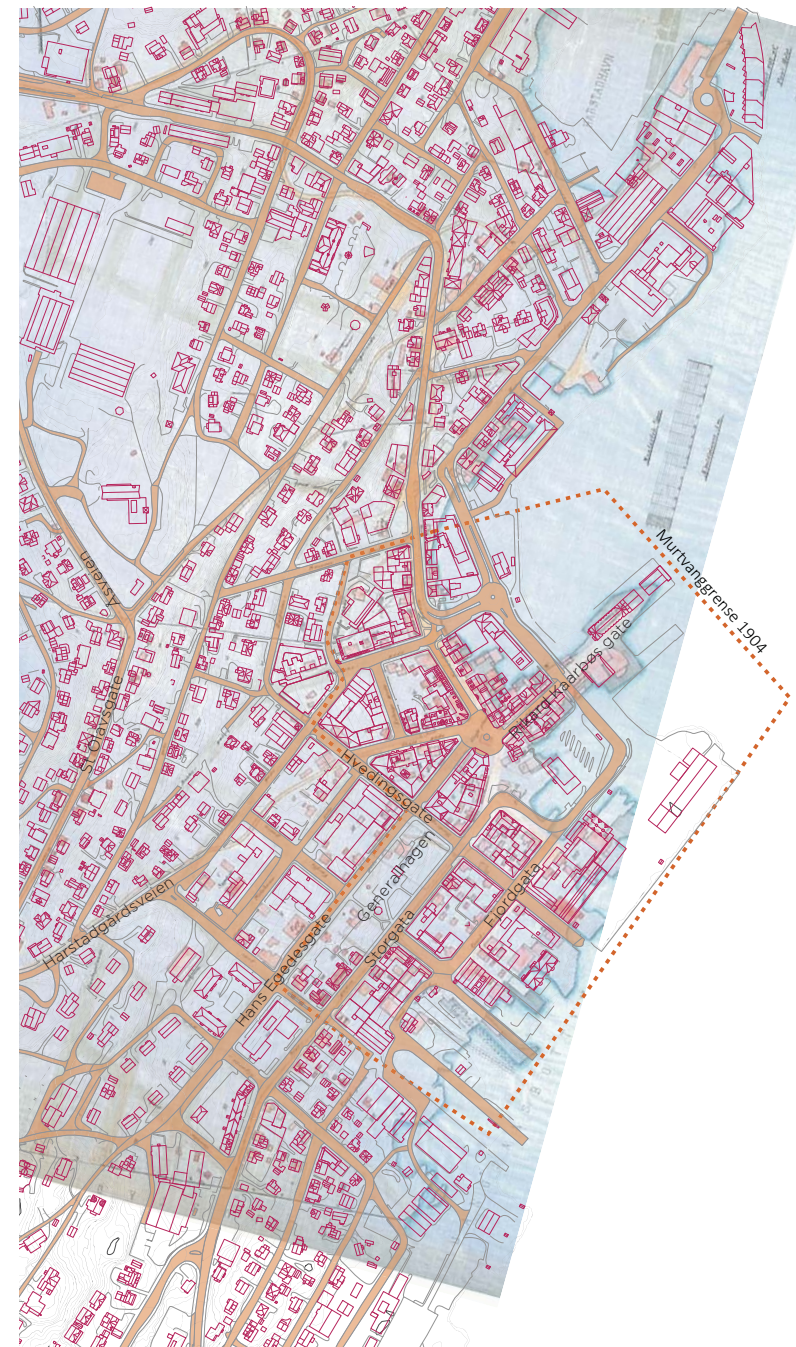
St. Olavsgate, som per i dag har noe forandret løp sammenlignet med 1897, har vært en viktig ferdselsåre gjennom Harstads utvikling. Bebyggelsesstrukturen bærer fortsatt preg av å være en prominent gate, med tydelig eneboligstruktur, lik avstand fra bygg til fortau og planlagt form på husrekken langs gaten. Langs gaten har tomtene i stor grad lik størrelse på utomhusareal samt husstørrelse og fasadevegg i linje med fortauskant.

Fjordgata har også hatt en sentral rolle i byen, antakelig på grunn av de viktige næringsfunksjonene som ligger mot øst. Gaten stoppet tidligere, som nå, ved Kaarbø verkstedet. Ved en fremtidig transformasjon av verftet kan sammenhengen etableres slik at Fjordgatens søndre og nordre del sammenkoples på tvers av verftstomta. På den måten kan gaten bli enda tydeligere og mer naturlig bevegelsesakse i byen.

Kvadraturen som ble etablert med reguleringskartet fra 1897 inneholder viktige sentrumsgater som Strandgaten, Hans Egedes gate, Hvedingsgate og Rikard Kaarbøs gate. Disse har rommet næring og viktige sentrumsfunksjoner.

Generalhagen var i utgangspunktet den private hagen til general, men ble etablert som offentlig bypark etter 2 verdenskrig (etter at generalboligen hadde brent ned). Parken har en klassisk byparkstruktur og er en markør for byens typiske totopografi.

Forståelse av Harstads utvikling gjennom tid er nyttig for å kunne planlegge den framtidige utformingen som gater. Ved å kjenne til gatenes historiske utforming og betydning kan man understreke og bygge videre på utvalgte historiefortellende elementer gjennom ny utforming. Hvilke funksjoner og roller de ulike gatene har hatt i byen over tid kan gi retning for hvordan disse skal tolkes og videreutvikles framover.

Figur 2: Reguleringskart fra 1897 vist med dagens bebyggelsesstruktur (rød linje) og dagens gatenett (orange farge) lagt over.

Reguleringskart fra 1897.

Utsikt opp Storgata ca 1905-1923.

Postkort med motiv fra Generalhagen og Hvedingsgate ca 1925-1935.

Utsikt nedover Hvedingsgate ca 1935-1950.

17 mai-toget i Strandgata ca 1920-1930.

2.2. Stedsidentitet/områdekarakter

For å kunne komme frem til stedstilpassede løsninger har vi analysert og definert ulike soner i sentrum basert på hvordan områdene fremstår og oppleves. De ulike sonene er kategorisert ut fra følgende kriterier - i stikkord:

- *Bebyggelsesstruktur* - lineær bebyggelse, kvartalsbebyggelse, frittliggende bygninger, sammenhengende bebyggelse, møneretning, plassering i forhold til vei osv.
- *Romlige forhold/ gate og byromsstruktur* - forholdet mellom det bebygde og det åpne. Tydelig avgrenset eller glidende overganger. Åpent eller lukket.
- *Bygningstype* - bygningenes karakter, størrelse, høyde og volum (klassisk bygård, større kontor og institusjonsbygg, mindre trehusbebyggelse, industri osv).
- *Bygningenes funksjon* - lukkede eller åpne fasader og funksjoner i 1 etasje. Bolig, kontor, institusjon, service og handel osv

2.3. Inndeling i 4 soner:

1. Bykjerne/ sentrumskjerne

Sonen består hovedsakelig av kvartaler, bygårder og større bygningsvolumer. Det er stort innslag av service og kontorer, ofte utadrettet virksomhet og forretninger i første etasje. Her er tydelig definerte byrom og gater, der fasader definerer gaterommet. Gatene er kjøregater med fortau, eller gågater.

Figur 3: De ulike sonene innenfor prosjektområdet.

2. Sonen langs Storgata

Storgata er en historisk hovedvei som er strukturerende for bebyggelsen. Bebyggelsen forholder seg til det gamle veiløpet inn mot sentrum fra syd og vest, med ulike typer bebyggelse og bygningsplassering avhengig av tiden det ble bygget. Her er variert bebyggelse med ulike bygningstyper, volumer og funksjoner.

3. Havneområder

Dette er de sjønære områdene, med eksisterende industrivirksomhet eller havneområder som er delvis transformert og har fått nye funksjoner som universitet, kulturhus, hotell, bolig osv. Her er hovedpreget: større bygningsvolumer, tett mellom bygningene og høy utnyttelse. Sonen fremstår som bymessig, med preg av av havne- og verftshistorien.

4. Boligområde

Sonen består hovedsakelig av boliger, for det meste lavere trehusbebyggelse med tydelig organisering i kvartaler eller i rekker langs gate. Her er det tett mellom husene og bygningsveggene definerer et tydelig gateløp. Sonen mellom gate og bygning kan også ha innslag av smale forhager og være uten fortau. I tilknytning til boligene er det gjerne hager. Områdetypen omfatter også enkelte offentlige funksjoner med tilhørende uteanlegg.

I en avgrenset del innenfor denne kategorien, i sørvest, er det frittliggende boliger med hage, med varierende grad av intern struktur mellom bygningene og i forhold til gate. Denne delen inneholder også noen større institusjons-/ kontorbygg.

Sone 1) Bykjerne/ sentrumskjeir

Sone 2) Sone langs Storgata

Sone 3) Havneområder

Sone 4) Byboligområde

2.4. Gatetyper: gateutforming/ gatesnitt - kategorier

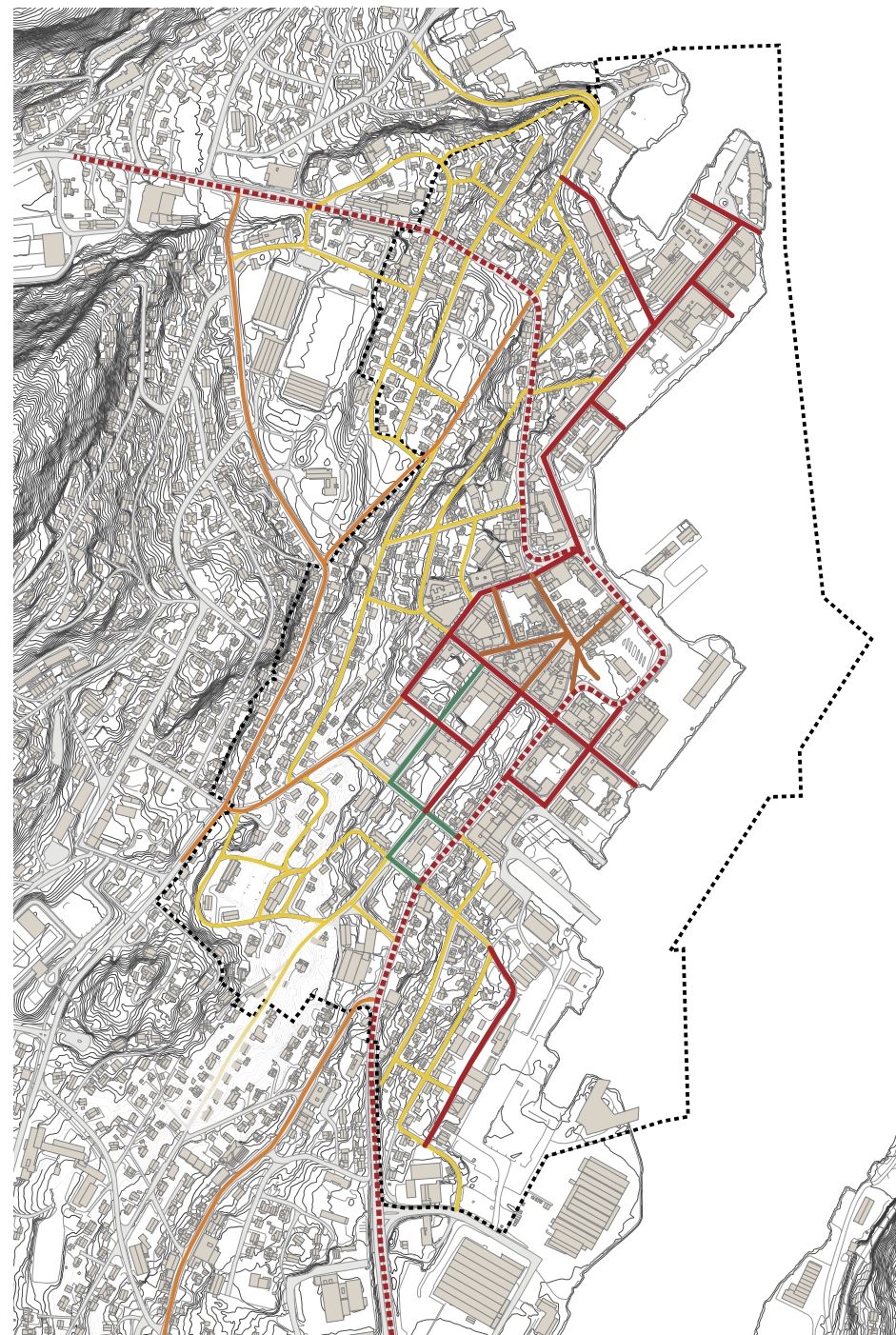
De ulike gatetypene er definert ut fra ulike parametre som: gatenes plassering, historiske betydning og dagens funksjon i Harstad sentrum. Definisjonen av de ulike gatetypene er ikke nødvendigvis sammenfallende med i hvilket område/ sone (som beskrevet i forrige kapittel) gaten hører til i. De ulike gatetypene kan ha utstrekning gjennom flere av områdekarakterene/ sonene.

Følgende parametre er førende for definisjonen av de ulike gatetypene:

- *gatebredde* - forholdet mellom gatebredde og bygningshøyde, som påvirker hvordan gaten oppleves når man beveger seg gjennom gaten. Om gaten oppleves som åpen eller lukket - og hva det er plass til i gaten.
- *åpenhet/lukkethet av fasadeplanet langs fortau* - finnes det lokaler eller innganger på gateplan, eller er fasadene lukket og uten kontakt med fortau? Indikasjon av bygningenes bruk i dag og synliggjøring av potensiale for alternativt bruk av bygningsmasse/ alternative funksjoner knyttet opp til gaten.
- *gatens funksjon* - om det er gågate eller kjøregate, og om det går buss eller om det er planlagt for sykkelfelt i gaten.
- *gatens randsoner* - måten bygningsmassen er plassert langs gatenes løp; er fasaden i direkte kontakt med fortau eller finnes det en sone (møblering, beplantning, osv.) mellom fortau/gate og fasadeveggen? Er i så fall rommet mellom gaten og bygningene ubrukt og eller usystematisk brukt - og kan dette rommet videreutvikles?
- *historisk betydning*/ gatens posisjon i bybildet.

Figur 4: De definerte gatetyper i Harstad sentrum.

Som følge av tolkning av gatene ut fra disse parametrene er disse gatetypene definert:

Bygate i "det historiske sentrum":

Definisjonen av disse gatene er tatt videre fra skisseprosjektet "Mitt Harstad" (definert som "*Den historiske byen*") og utformingen vil følge prinsipper etablert i skisseprosjektet. Disse gatene skal få eget design med egne prinsipper for gatesnitt, kanter, møblering, belysning og materialer i gatedekker. Innslag fra design for Bygate i resten av sentrum vil kunne være aktuelt i noen grad.

Bygate: Gatene fremstår som klart avgrensede byrom i dagens Harstad sentrum, følger hovedsaklig traseer avsatt i reguleringsplan fra 1897 og har ofte næringsfunksjoner i første etasje. Bygningsvolumene langs gateløpet er relativt høye med bygningshøyde som regel større enn gatens bredde. Fasadene følger fortau uten overgangssoner og danner tydelig avgrensning mot gaten.

Riksvei 83 er definert som en underkategori, under *bygate*. Gjennom sentrum følger riksveiens trasé den historiske gaten Storgata med tydelig bygningstruktur langs gateløpet. Med utbygging av tunnel som bidrar til å redusere trafikken gjennom sentrum åpnes det for en "fra vei til gate" tankegang, med lav hastighet og gateutforming. Formingsveilederen anbefaler at Rv 83 i stor grad behandles som bygate gjennom sentrum, med noen tilpasninger (bla for sykkelfelt og belysning).

Bygate er også definert som standard gatetype i havneområder, for å skape et helhetlig uttrykk. På den måten vil havneområdene oppleves som en del av sentrum, eller en utvidelse av sentrum, og får en bymessig karakter.

Grønn bygate: Disse gatene ligger i randsonen til kvadraturen, og har mange av de samme karaktertrekkene til *bygate*. De skille seg ut ved at de oppleves som mer

åpne, på grunn av lavere bygningshøyde og/ eller usammenhengende fasadevegg langs gateløpet. Rommet mellom fasade og fortau er i dag fylt med parkering eller ikke-planlagt vegetasjon. Gatene har ved transformasjon potensial til å utvikles enten som de øvrige bygatene, eller med planlagt grønn sone mellom fortau og fasadeliv, som *grønn bygate*.

Byboliggate: Dette er gatene i Harstad sentrum som har en annerledes struktur enn øvrige boliggate, som fremstår som bymessig. Gatene har tosidig fortau, bebyggelsene er anlagt langs fortau med fasadelivet i fortauskanten, bygningene er plassert systematisk langs gateløpet og noen av bygningene har næringsfunksjoner i første etasje. Gateløpet oppleves som innrammet men likevel åpent og luftig.

Boliggate: De øvrige boligatene innenfor prosjektgrensa. De har ulik struktur og kjennetegnes av at de har asfaltert kjørebane uten fortau og ofte grønt preg på områdene mellom gaten og fasadeveggen. De fleste boligområdene har en tydelig struktur langs gatene, bort sett fra (det tidligere forsvarets) området sør-vest fra kvadraturen, som har et organisk, mindre strukturert gatenett.

Kartet med utstrekningen av de ulike gatetypene (figur 4) viser vår tolkning av gatene slik som de fremstår i dagens Harstad. Behov for justeringer av kategoriene innenfor planområdet eller å trekke løsningene utover prosjektgrensa vil kunne oppstå. For eksempel vil det kunne være behov for/ hensiktsmessig å oppgradere en "boliggate" til en "byboliggate" eller å videreføre en gatens utforming utover det som er definert som "Harstad sentrum" med prosjektgrensa. Det betyr at prosjektgrensa og omfang/ utstrekning av de ulike gatetypene vil være åpne for finjustering i den fremtidige utviklingen av Harstad sentrum.

Ved utvidelse av sentrumskjernen (områdekarakter 1), med større bygningsvolumer og bymessige funksjoner, bør utviklingsområdet følge prinsipper for gateutforming i sentrum.

2.5. Det generelle og det spesielle

De ulike områdekarakterene som er identifisert og beskrevet under avsnitt 2.2 og 2.3 skal gi føringer for utviklingen av de generelle byrommene i Harstad. Målet er å bygge videre på de ulike områdekarakterene for å styrke Harstad bys stedsidentitet.

For hver av de fire områdekaraktertypene som er definert i foregående avsnitt vil prinsipper for de *generelle gater og byrom* gjelde (gatesnitt, beplantning, belysning, kanter, materialbruk, møblering osv). Innenfor hver av disse områdekaraktertypene vil det være byrom som defineres til å være *spesielt byrom*. Det planlegges for flere spesielle byrom i Harstad sentrum.

De spesielle byrommene vil få en spesialtegnet utforming, med egen møblering, belysning og materialbruk, som kan avvike fra de generelle prinsippene i formingsveilederen. Eksempler på spesielle byrom med spesialdesign, vil være det nye Torvet og Generalhagen i sentrumskjernen, Ottar Håloygs plass (som ligger i havneområdet og er en del av Stien langs sjøen/ Kunststien). Enkelte av de overordnede prinsippene for materialbruk, gatemøbler og belysning kan likevel være aktuelt å videreføre i disse byrommene, selv om de får en eget design/ egen form og et materialuttrykk som skiller dem fra de generelle byrommene. Innslag av generelle prinsipper vil kunne knytte spesialrommene sammen med resten av sentrum.

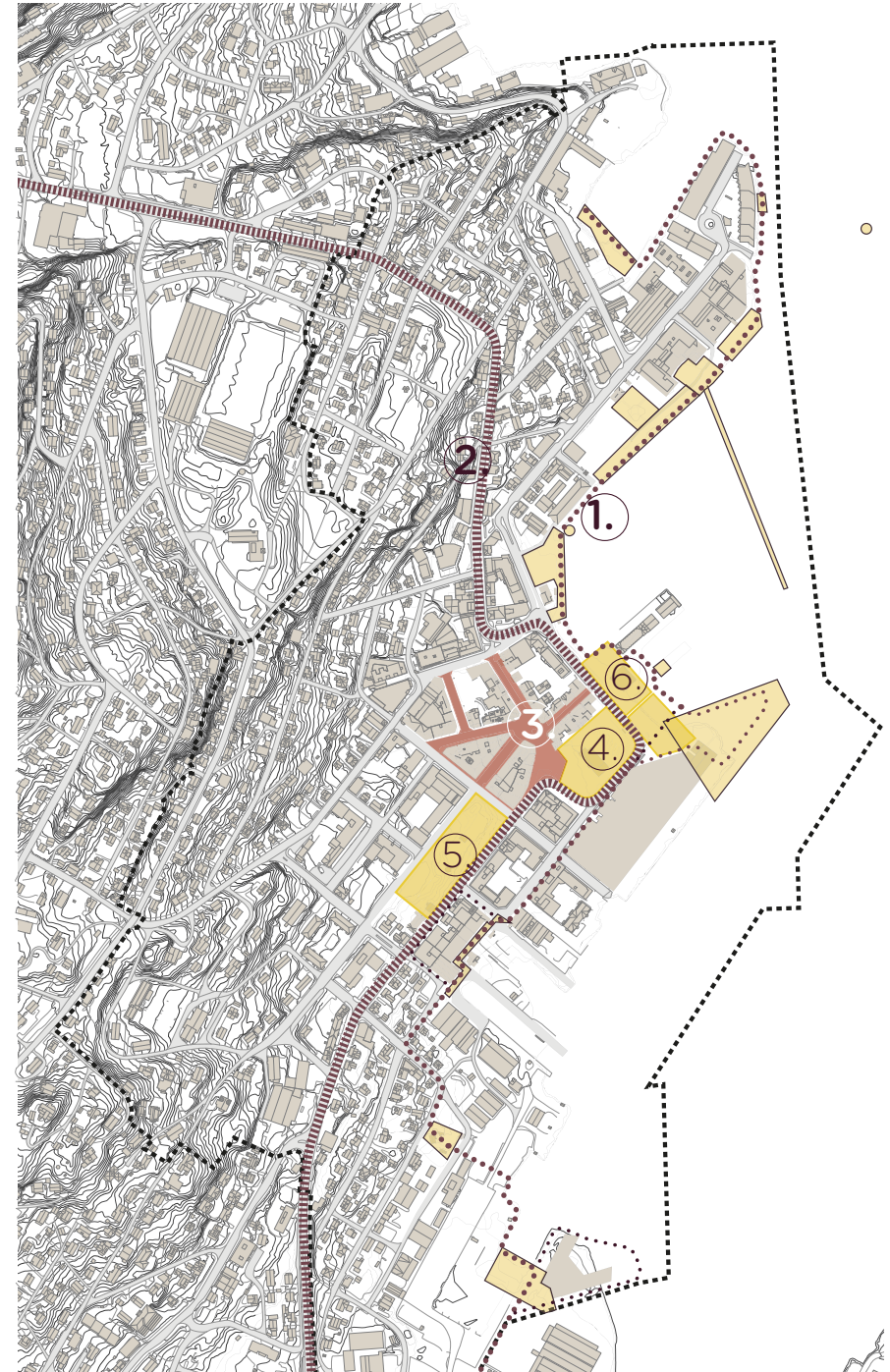
Områder og steder som kan/ skal ha helt eller delvis egen design - med ulike grader av påvirkning fra formingsveilederen:

Områder og sammenhengende overordnede strukturer:

1. Stien langs sjøen/ Kunststien. Skal ha egen design og materialbruk på skilt og tilknyttede byrom skal ha en

	Det historiske sentrum
	Spesielle byrom i sentrumskjernen
	Spesielle byrom som inngår i prosjektet Kunststien
	Stien langs sjøen
	Riksvei 82

Figur 5: Spesielle byrom under planlegging i Harstad sentrum.

egen design. Generelle møblerings- og belyningsprinsipper i formingsveilederen skal gjelde for møblering langs stien der den ikke går igjennom områder med egen/ spesiell design.

2. Riksvei 83. Generelt for RV 83 gjelder Statens vegvesen sin formingsveileder Harstadpakken. Formingsveilederen for Harstad sentrum vil gjelde for den delen av RV 83 som går gjennom sentrum (med unntak av sykkelfelt og trafikkøyer inkl beplantning) for å integrere RV83 som en sentrumsgate.

Enkeltsteder/ byrom:

Felles for disse er at de har klart avgrensede arealer, som innrammes av/ grenser inn mot tilliggende gater:

3. Rikard Kaarbøs plass detaljprosjekt.

Rikard Kaarbøs plass inngår som en del av en helhetlig utforming av «det historiske sentrum» og som defineres som en av kategoriene av generelle byrom. Det betyr at materialvalg, belysning og møbler bestemmes av formingsveilederen for Harstad sentrum. Ulike byrom innenfor «det historiske sentrum» får innslag av spesielle elementer, som Rikard Kaarbøs plass med juletrefot, infrastruktur for arrangementer, vannspeil o.l. (og Strandgaten – med regnbed). Generell utforming av belysning, belegg, kanter osv skal følge formingsveilederens prinsipper.

4. Det nye Torvet. Skal ha eget design med lek og lekenhet som hovedtema, jf skisseprosjektet "Mitt Harstad".

5. Generalhagen - formell bypark.

Vil være et spesielt byrom, der formingsveilederen i ingen/ liten grad vil definere design for ny utforming. Byrommet vil få eget design, men kan ha generelle elementer hentet fra formingsveilederen (som møbler og belysning).

6. Kollektivknutepunktet. Vil få eget design, men kan for eksempel ha generell møblering og belysning hentet fra formingsveilederen.

Listen til venstre er prosjektene som er kjent på nåværende tidspunkt. Det vil garantert komme flere/ andre prosjekter som også vil defineres som *spesielle byrom* i Harstad sentrum.

2.6. Grønnstruktur

Grønt i dagens sentrum

Harstad sentrum er omkranset av frodige åssider sammen med boligområdene, som strekker seg helt inn mot sentrumskjernen, og som danner en grønn ramme rundt bykjernen. Utsikt mot fjorden og fjellene bringer natur inn i sentrum.

Ved gjennomgang av historisk materiale, ser det ut som at Harstad by ikke har tradisjon for systematiske treplantinger hverken i sentrumsgatene eller i bolig gatene. Grønnstrukturen i byen har vært, og er fremdeles, hovedsakelig private hager..

I sentrumskjernen er det Generalhagen som er den viktigste grønne strukturen. Den var opprinnelig den private hagen til generalboligen, men ble omgjort til offentlig folkepark på 1940-tallet, etter at generalboligen brant ned i 1942. Generalhagen er en tydelig avgrenset og klassisk bypark, som bidrar til å understreke byens typiske topografi med sin karakteristiske "rygg" i parkens lengderetning. Den klassiske musikkpaviljonen er med på å understreke parken som tradisjonell bypark.

I nyere tid er det etablert gateplantinger i Rikard Kaarbøs gate, nordre del, i Strandgata og langs Riksvei 83 ved Torvet/ distriktsbussterminalen. Det finnes også enkelte mindre, grønne steder (plassdannelser, rabatter osv) tilknyttet veier og parkeringsplasser.

I Havneområdene nord og syd for sentrumskjernen er det enkelte tilrettelagte grønne byrom (feks parken ved Studentsamskipnaden), samt grønne arealer av mindre planlagt karakter i tilknytning til bolig, vei eller sjøkant.

I boligområdene utgjøres det grønne av private hager, forhager og gårdsrom. I

-
- The map shows the urban layout of Harstad with green spaces highlighted. A legend in the bottom left corner explains the symbols used:
- Grønn omramming av sentrum -privathager i boligområder (Light green shaded area)
 - Eksisterende bypark og grønnstruktur langs vei (Dark green shaded area)
 - Gateplanting - gatetrær (Three small green circles)

Figur 6: Eksisterende og regulerte grønne strukturer

disse områdene finnes også innslag av større offentlige grønne eller semigrønne avgrensede områder, som Kirkeparken og skolens uteoppholdsareal.

I sommerhalvåret er Harstad sentrum smykket med stort innslag av sommerblomster, i form av flyttbare planteinstallasjoner og plantinger i rabatter.

Frodige boligområder som grønn ramme rundt bykjernen og utsikt som bringer naturen inn i Harstad sentrum.

Sommerblomster representerer et viktig fargetilskudd i sentrum.

Rabattplantinger tilfører grønt med lite bymessig uttrykk.

Historiske foto viser Generalhagen som et tydelig avgrenset byrom, som åpner seg mot tilgrensende gater. Parken fremstår som en sofistikert bypark, med klassisk utforming.

**3. KONSEPT: FORMUTTRYKK
MATERIALBRUK, MØBLER OG
VEGETASJON**

3.1. Konsept for formuttrykk

Historiske foto viser at Harstad tidlig var en elegant småby med tydelige urbane kvaliteter. Bilder fra 1920-30 tallet viser prominent bebyggelse i tydelige gateløp, med presise fortauskanter, og mennesker i finklær som promenerer i gatene.

Fotodokumentasjonen viser at Harstad sentrum i stor grad ble utformet med omsorg for detaljene i gatebildet. Harstad har fremdeles mye fin arkitektur fra ulike tidsepoker og oppleves også i dag som en by med tydelig bystruktur.

Med formingsveilederen ønsker vi å løfte fram noe av det spesielle og forfinede fra byens yngre dager. Forslag til ny materialbruk, møblering og beplantning skal kombinere de historiske kvalitetene med en moderne bydesign som kler stedet, trekker med seg og fremhever de historiske kvalitetene.

Materialvalg og møblering er basert på det bymessige og skal bygge videre på de urbane kvalitetene som kan leses fra historien og som i noen grad eksisterer i Harstad i dag. Formingsveilederen skal bidra til at Harstad by danner en tydelig og urban kontrast til den ville og frodige omkringliggende naturen.

3.2. Overordnede mål for materialer, møbler og vegetasjon

- Materialene skal ha tilknytning til stedets landskap og historie, og skal bidra til å styrke Harstads identitet som kompakt og sofistikert småby.
- Materialene skal visuelt og taktilt bidra til opplevelse av høy kvalitet.
- Materialene skal være robuste/ tåle røft klima og hard slitasje fra vinterdrift.

- Materialene/ møblene skal være enkle å anskaffe.
- Materialene skal tilstrebes å være miljøvennlige, med mål om å redusere transportbehov og et lavt CO₂-avtrykk. Dette veies opp mot kvalitet og visuelt uttrykk. Gjenbruk skal tilstrebes.
- Møbler og belysningsarmaturer skal ha et enkelt, klassisk, men moderne formuttrykk.
- Belysningen skal bidra til å strukturere bysentrum og inneha lyskvaliteter tilpasset bruken og særegenheten til byens ulike områder.
- Belysning av historiske og kulturelle landemerker forsterker Harstads identitet. Lysetting av strategiske landemerker gir byen økt lesbarhet. Beplantningen skal være kultivert, gjerne som frodige, flersjiktete samplantinger.
- Dagens blomsterglede med fargerike sommerblomstplantinger videreføres.

Bed og blomsterplantinger med sterke farger.

Flyttbar beplantning.

Belysning underbygger sentrumsaksene.

Klassiske møbler i moderne formspråk.

Moderne fortolkning av historisk gategulv, kanter. Presisjon og kontraster i fargevalør.

Historisk tilknytning - materialitet og uttrykk som spiller på det historiske
Harstad sentrum: Gatene med presise lyse kanter.

3.3. Prinsipper for det grønne

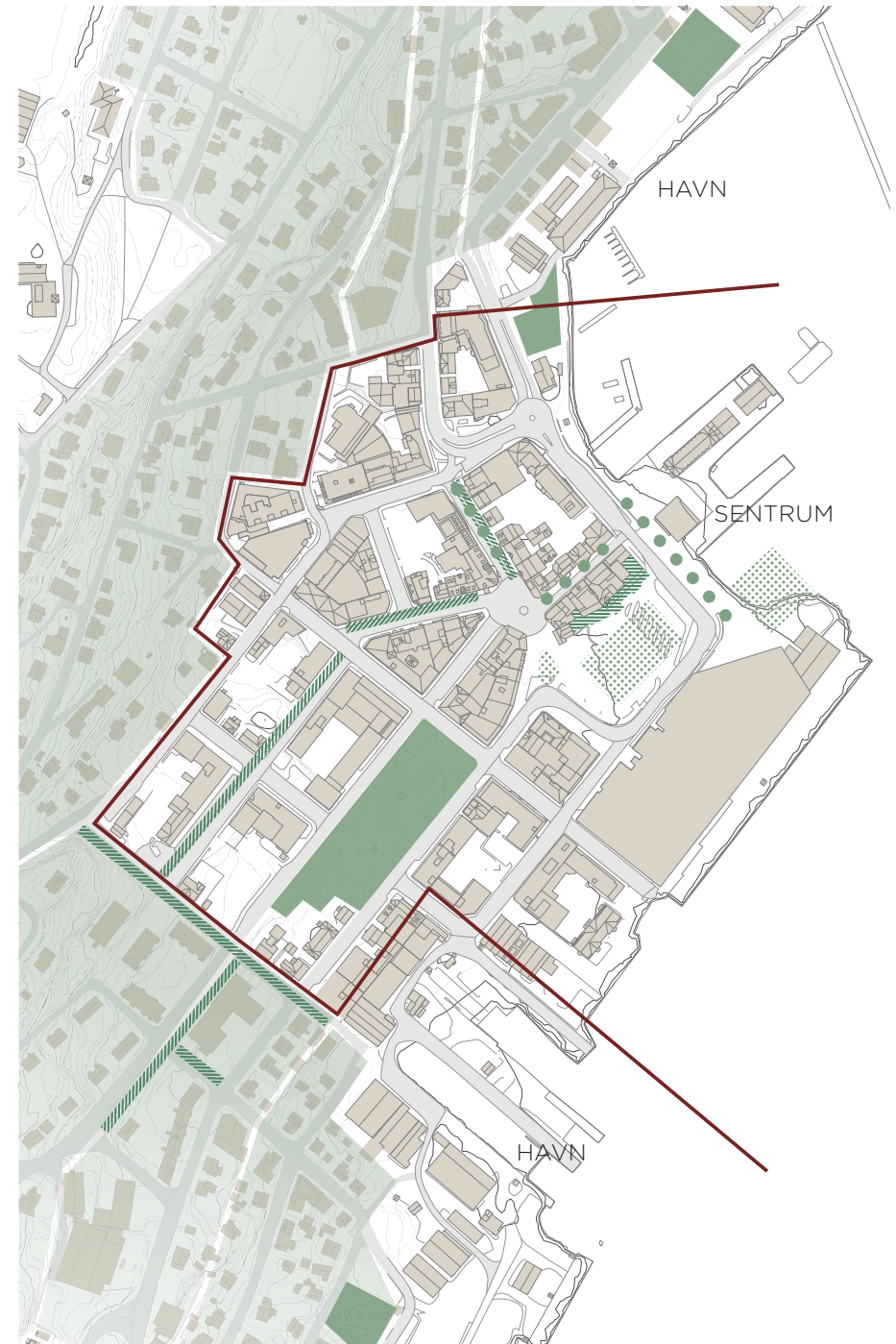
De overordnede prinsippene for grønnstrukturen i Harstad sentrum skal i hovedsak følge den historiske strukturen. Hovedtrekkene er: frodige boligområder som som en grønn omramming av bysentrum og tydelig definerte grønne byrom i sentrums- og havneområdene.

Prinsipper for videreutvikling av det grønne i sentrum vil være:

- Det stimuleres til grønn profil i hager og forhager som grenser mot gate.
- Det etableres ikke systematiske gateplantinger i form av alleer eller trerekker hverken i boligområdene eller i sentrums- eller havneområdene.
- Sentrumsgater med bredt gatesnitt videreutvikles med grønne sidearealer til opphold, parkering osv (defineres som *grønn bygate*).
- I sentrum og i havneområdene bygges det videre på byens tradisjon med tydelige avgrensede parker og byrom. Grønne eller semigrønne plasser og byrom etableres og utvikles som en integrert del av byroms- og grøntstrukturen. Disse bør utvikles slik at de åpner opp og inviterer inn (jmf historisk foto fra Generalhagen-s. 19).
- De generelle bygatene i sentrum etableres med farger og grønt i form av blomsterinstallasjoner, i blomstertårn og -urner sommerstid.
- Grøntprinsipper fra skisseprosjektet "Mitt Harstad" videreføres:
 - etablere "Den grønne strengen" mellom Generalhagen og sjøen, blant annet som "Blomsterhjørnet".
 - videreutvikle og styrke grønne gågater i "Den historiske byen".

- Bypark - eksisterende og ny
- Tregate/ gateplanting - gatetrær
- Ny oppholdsone med grønne kvaliteter
- Ny grønnstruktur
- Avgrensning sentrum

Figur 7: Eksisterende og planlagte grønne strukturer (zoomet inn på sentrum)

Generelle retningslinjer for planlegging av vegetasjon i Harstad sentrum:

- Regnbed kan benyttes for håndtering av overvann i dagen. Teknisk oppbygging av disse må tilpasses det nordnorske klimaet.
- I sommerblomstplantinger kan det gjerne benyttes arter med sterke farger, gjerne i blomsterkomposisjoner med flere arter for naturlikt, variert uttrykk.
- Samplantinger, med flere sjikt (stauder, busker og trær) benyttes i *grønne bygater* og kan benyttes i grønne byrom forøvrig.
- Nye trearter kan gjerne ha ekstra opplevelsesverdi, som blomster, vakre høstfarger, nøtter e.l.
- Insektsvennlige arter skal benyttes. Innslag av spiselige arter.
- Allergifremkallende arter skal unngås.
- Nye arter skal ha hardførhet tilpasset lokalklimaet i Harstad. Nye planter bør være innenfor kategorien H6-H7.

Grønne gater i Den historiske byen videreutvikles og styrkes som grønne byrom, gjerne med regnbed - frittstående og i tilknytning til eksisterende treplantinger.

De grønne forhagene bolig gatene beholdes og styrkes som en del av grønstrukturen i sentrum.

Fargerike blomstersamplantinger som viktig tilskudd til det grønne i sentrum.

Harstad har ikke tradisjon med gatetrær. Strøm- og lysmaster er den historiske byens "gatetrær". Prinsipper for bygater i sentrum og havneområdene bygger videre på denne gatekarakéren.

Spiselige og insektsvennlige planter benyttes i nye beplantninger.

4. BELYSNING

4.1. Introduksjon / bakgrunn

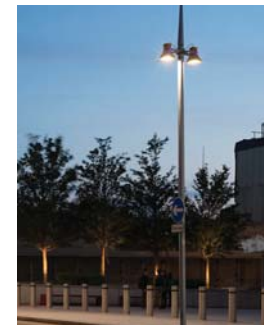
Sentrumsområdene av Harstad er vakkert avgrenset av natur med Harstadåsen i vest og fjorden og vannet mot øst. Høydeforskjellene og måten byens funksjoner er strukturert er et godt utgangspunkt for å skape en intuitivt lesbar by der lyset bidrar til å forklare og balansere byens lagvise oppbygning. Formingsveilederen bruker belysning som et aktivt bindeledd i byveven og et medie som forteller historien om møtet mellom sjø og land, overgangen til det historiske sentrum og bygatene, integrering av riksveien i bystrukturen og avtrapping til rolige bolig-gater i åssidene.

Analysene av byen og definisjonen av gate- og områdetyper som er etablert i formingsveilederen er relevante også for belysningen og kapittelet tar derfor utgangspunkt i disse. Lys er, i sin mest grunnleggende form, et verktøy for å se. I byplanlegging brukes belysning aktivt for å strukturere, aktivisere og forklare rom - trekke oppmerksomhet til landemerker eller mot romforklarende flater og skape trygghet gjennom visuell lesbarhet.

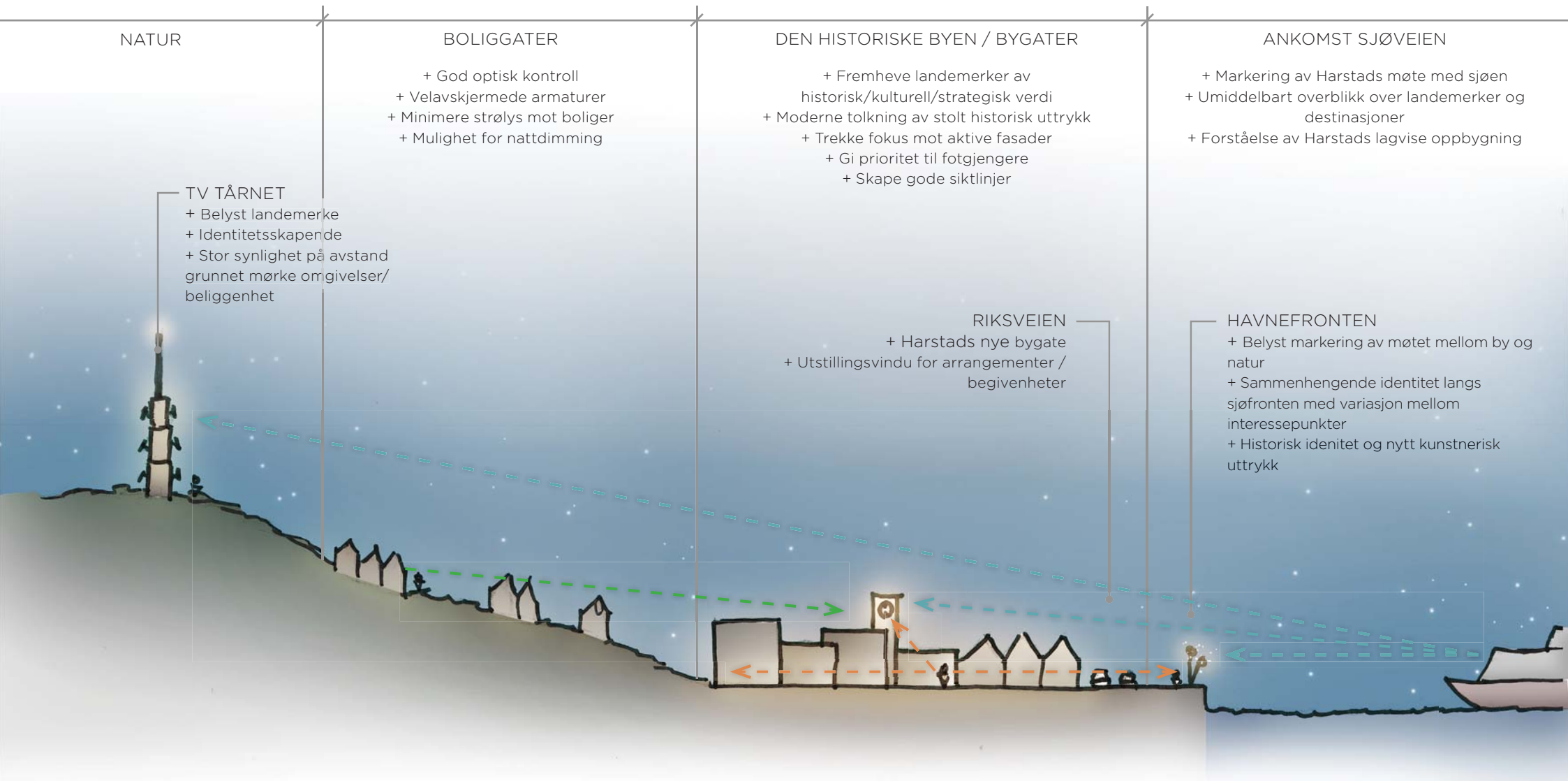
Belysningen i formingsveilederen for Harstad har som mål å:

- Stramme opp bystrukturen:
-> Plassering og komposisjon av utstyr i gatesnittet
- Forbedre siktlinjer:
-> I sentrum, mot sentrum og ut fra sentrum.
- Forklare og forsterke områdekarakterer og funksjon:
-> Lyskvalitet tilpasset hierarki og bruk
- Fremheve sentrumsområdene som destinasjon:
-> Lysintensitet og kvalitet. Landemerker og identitet
- Skape rolige boligområder:
-> Optisk kontroll og lysintensitet

Prinsippene beskrevet på de påfølgende sidene tar utgangspunkt i disse overordnede målene og er testet i lysberegnsprogrammer for 'typiske' gatesnitt. Ved anvendelse av formingsveilederen vil det derfor være behov for lokale tilpasninger og detaljerte vurderinger. Prosjektering bør utformes av lysdesigner / belysningsplanlegger for å sikre kvalitet.

4.2. Overordnet tilnærming

Belysningen i boligområdene er rolig og avdempet og danner i seg selv ikke et blikkfang fra byen. Det legges til rette for god utsikt fra boliger mot bykjernen og havna

Gode siktlinjer langs bygater gir mulighet for utsikt mot sjø/havnefront og grønn åsside. Lyssetting av utvalgte landemerker skaper identitet og gir bedre orientering i sentrum

Fra sjøveien er havnefronten og den kunstpromenaden synlig, utvalgte belyste landemerker forklarer sentrumsområdene og det lysatte TV-tårnet danner et bakteppe

4.3. Havnefronten

Møtet mellom by og sjø har stort potensiale for å utnyttes bedre i Harstad. Etableringen av kunststien blir et viktig steg i å trekke aktivitet ned mot vannet og etablere Harstad tydeligere som en kulturbym. Belysning bør utformes helhetlig med forsiktighet og nennsomhet langs havnefronten. Ikke forstyrre utsyn, men markere møtet mellom by og sjø både for fotgjengere og for besøkende som ankommer Harstad fra sjøveien.

Belysning langs havnefronten skal:

- Helhetlig markere overgangen mellom by og sjø
- Inngå i et formspråk som harmonerer med materialpaletten og uttrykket til kunststien
- Bidra til å lage kunststien / havnepromenaden til en heltrukken linje
- Ikke forstyrre utsyn mot vannet (godt avskjermede lyspunkter og forsiktig lysintensitet)
- Trekke oppmerksomhet mot kunstinstallasjoner og landemerker langs havnefronten

Det foreslås å etablere en rekke master som markerer gangarealet og havnefronten ved å både belyse seg selv og bygulvet. Belysning av landemerker kan integreres i disse. Plassering av belysning bør være inntrukket mot landsiden fra gangarealer og ikke mot sjøsiden.

TEKNISKE KVALITETER

Belysningsklasse:	S4 / orientering
Blendingsklasse:	D6
Fargetemperatur:	3000K
Lyspunkthøyde:	8m
Lysstyring:	Fotocelle / tidsur
Eksempelarmatur:	Technilum Creille

Merk: Belysningen bør ikke forstyrre utsyn mot vannet, men være underordnet og understøtte natur og kunstopplevelsen. Ved detaljprosjektering må det i ethvert område vurderes hvor mye lys som behøves for å ikke forringe opplevelsen av sjøfronten, men gi tilstrekkelig lys for orientering. Separat lysstyring for lanterne, landemerker, kunstinstallasjoner og skilt slik at belysning kan varieres etter tid på døgnet.

LANDEMERKER

Mulighet for belysning av landemerker langs havnefronten. Eksempelvis fra lanternene langs kunststien/havnefronten

LANTERNER

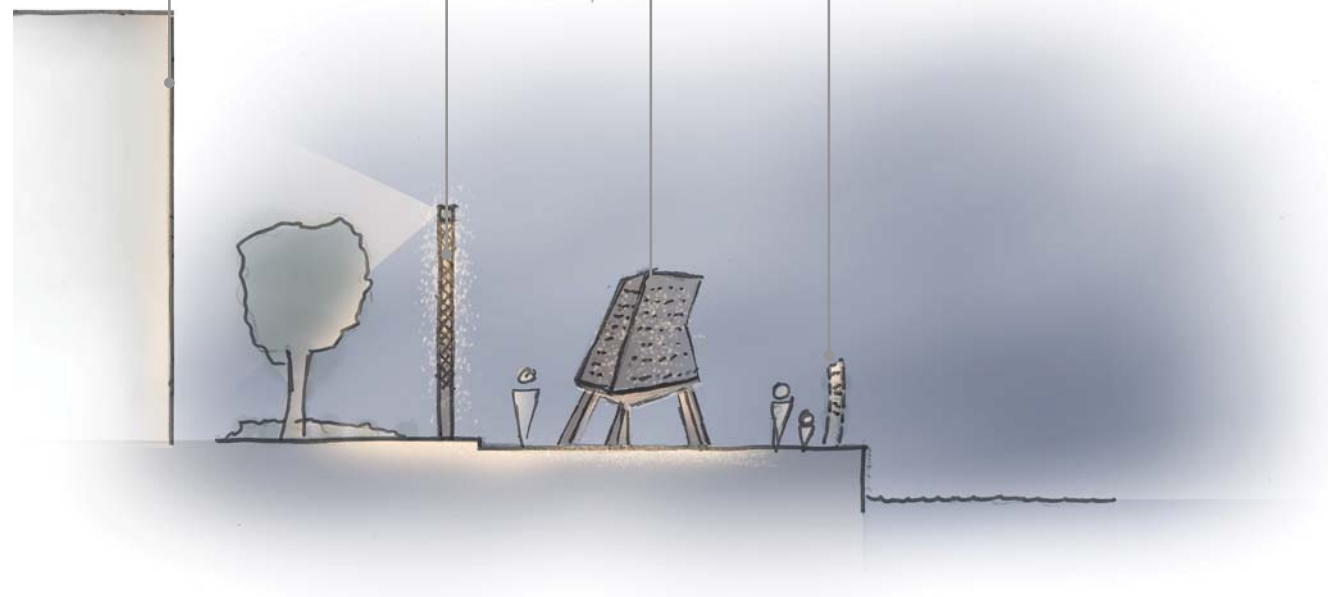
Stolper/armaturer som belyser seg selv og sine umiddelbare omgivelser danner en synlig rekke av punkter. Lanterner som følger havnefronten/kunststiens lengde. Stolper utformes i cortenstål i kunststiens prinsipper. Mulighet for integrert armatur for belysning av landemerker i mastetopp

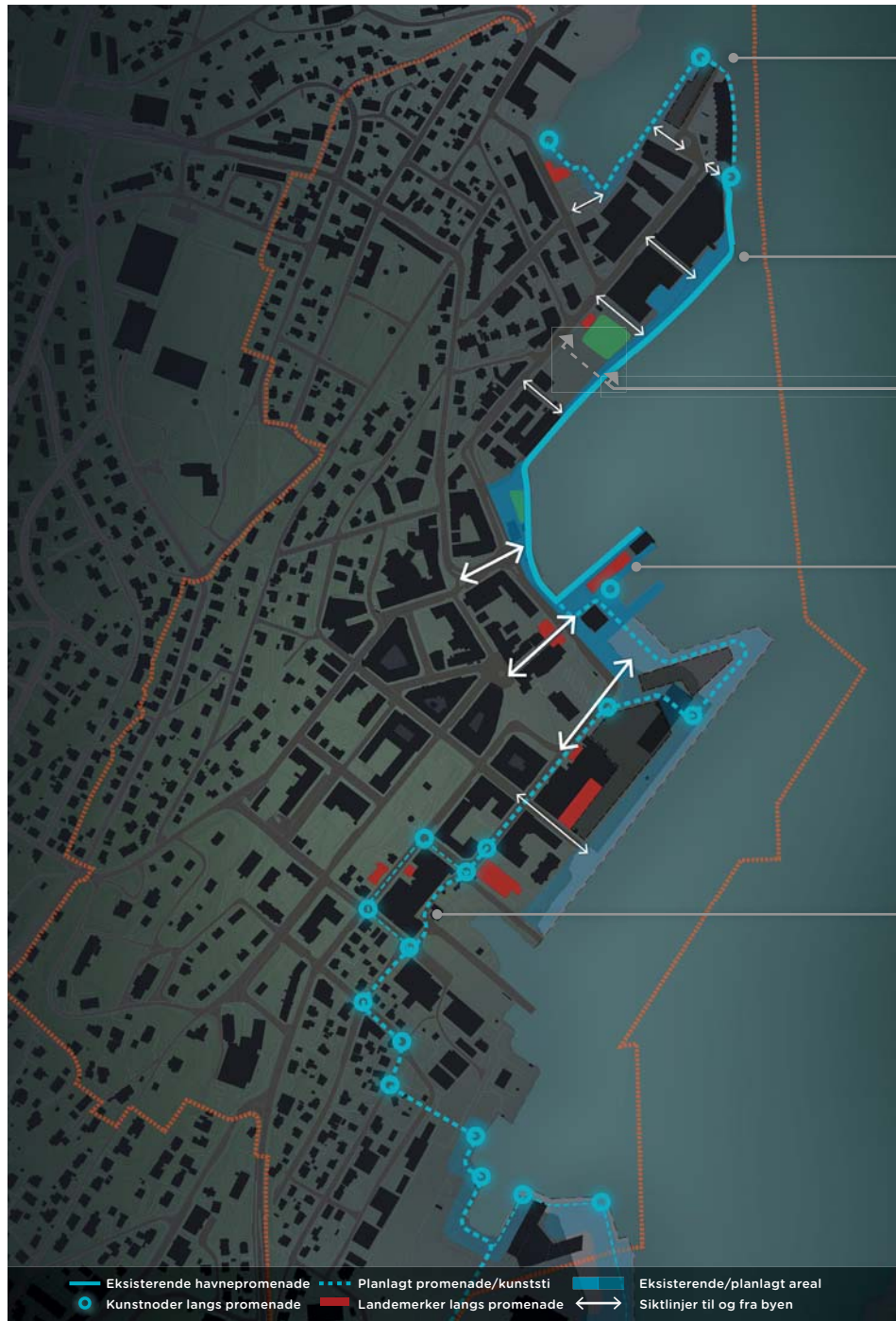
NODER / INSTALLASJONER

Interessepunkt skapes med jevne intervaller langs havnefronten og kunststien. Belysning bør tenkes som en integrert del av skulpturer/installasjoner.

INFORMASJONSSKILT

Mulig plassering av belyste skilt utført i cortenstål i tråd med kunststi-prosjektet. Belysning av skilt avskjermet mot vannet. Minimal lysintensitet da skiltet er synlig ut mot et mørkt vannspeil

4.4. Den Historiske Byen

Lyssettingen i den Historiske Byen, Rikard Kaarbøs Plass og tilstøtende gateløp, utformes som et helhetlig grep hvor belysning, landskap og historiske fasader sammen forsterker områdets stolte historiske karakter.

Belysning i den Historiske Byen skal:

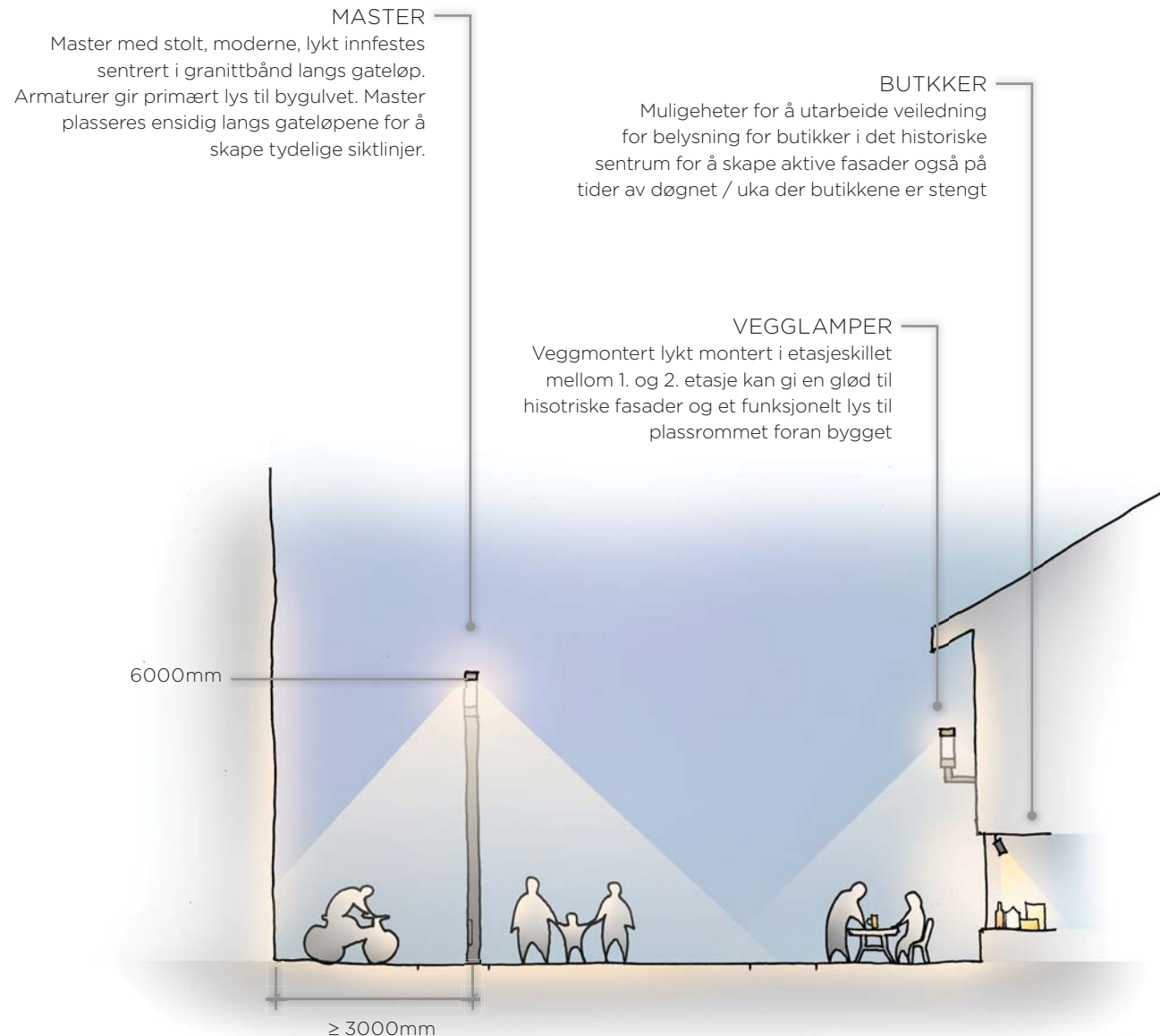
- Fremheve landemerker av historisk/kulturell/strategisk verdi
- Forsterke uttrykket til det presise historiske gatesnittet
- Trekke fokus mot aktive fasader
- Skape gode siktlinjer

Armaturene som benyttes i området er en moderne tolkning av en 'lykt'. En mer presis geometri, materialitet, lyskilde og optikk skiller disse fra historiske lykter. Belysning kan plasseres både i granittbåndet og på fasader i tilfeller der det er ønskelig å trekke oppmerksomheten helt ut til husveggen. Spesiell lyssetting / fasadebelysning av utvalgte bygg bør vurderes der disse danner fondmotiver langs siktlinjer, har romskapende funksjoner eller er av spesiell historisk/kulturell verdi. Muligheter for strømuttak / WIFI eller annet teknisk utstyr integrert i mast kan vurderes ved detaljprosjektering for å gi byrommet tilstrekkelig fleksibilitet for fremtidig bruk.

TEKNISKE KVALITETER

Belysningsklasse:	S2
Blendingsklasse:	D5
Fargetemperatur:	3000K
Lyspunkthøyde:	6m
Masteavstand:	≤ 15m (ensidig)
Lysstyring:	Fotocelle / tidsur / manuell overstyring ved arrangement
Eksempelarmatur:	Mast: Bega 84102 K3 Vegg: Fagerhult Verda

Merk: Belysning av fasader bør gjøres med forsiktighet for å sikre at det belyste uttrykket samstemmer med arkitekturen og forhindre skader på fasader.

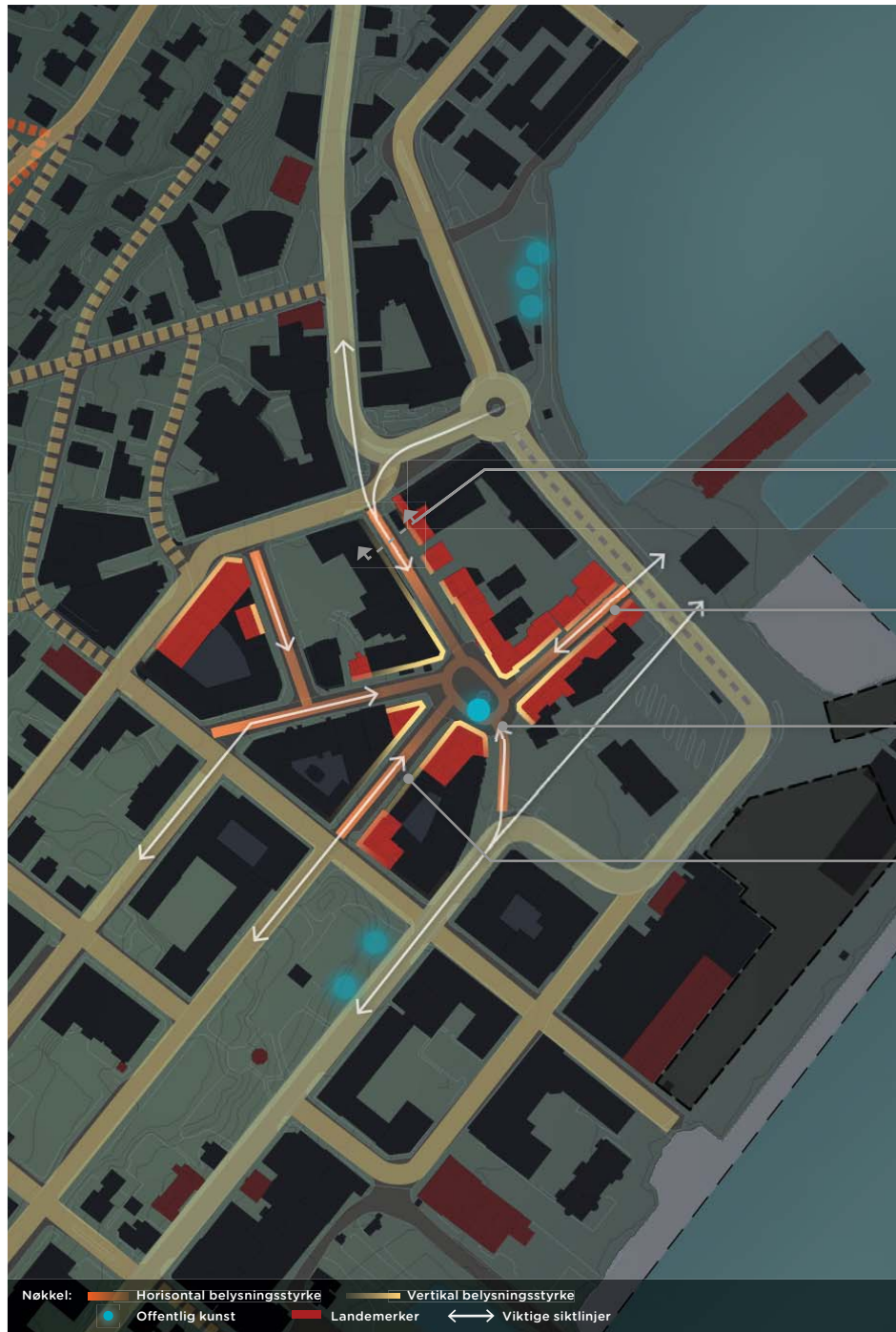
Framheving av utvalgte landskapselementer. Planlagt variasjon i lysets fargetemperatur kan bidra til å fremheve objekter visuelt.

Veggglamper montert på fasader kan lede blikket gjennom et smalt gateløp og gjøre gatens fulle bredde tilgjengelig.

Belysning av utvalgte fasader kan forklare et plassrom / område visuelt. Personer / objekter i forgrunnen er synlige i silhuett.

4.5. Rikard Kaarbøs lysløype

Rikard Kaarbø ble født på gården Øvre Harstad i 1850. Gården er i dag kjent som Kaarbøgården og det er i familiegravnen her han er gravlagt.

Kaarbø regnes for å være Harstad bys grunnlegger og en av samtidens store entreprenører. I hans levetid økte befolkningstallet i Harstad fra 60 personer i 1876 til mer enn 1100 rundt år 1900. Den store økningen i innbyggertall ser man som en direkte konsekvens av Rikard Kaarbøs arbeid, hans virksomheter og aktiviteten han genererte rundt kaien, pakkhuset og bryggen. Som ordfører i Trondenes kommune arbeidet han i bykommisjonen som søkte om byrettigheter for Harstad. Dette ble innvilget i 1904, 3 år etter hans død i 1901.

Noen av sporene etter Rikard Kaarbø i Harstad:

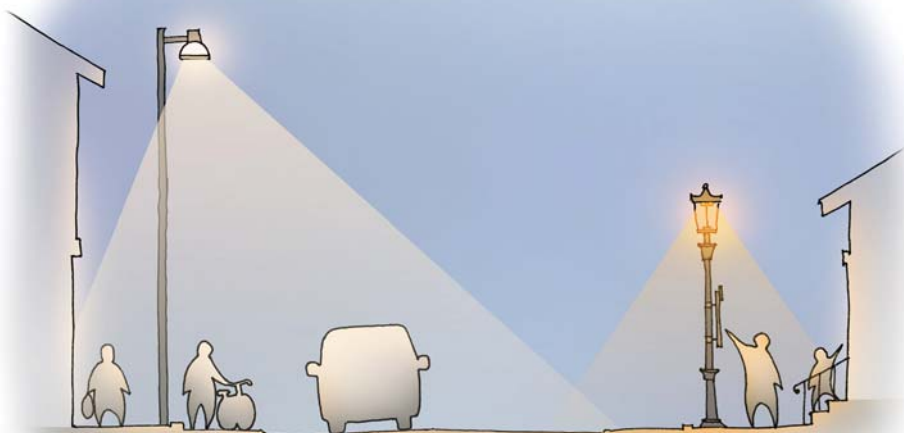
- Utvidelse av gårdsdriften på Kaarbøgården
- Etablering av Harstad Sykehus
- Initiativtaker til Harstad Meieri
- Styremedlem i Tromsø Amts Dampskibsselskab
- Initiativtaker til Harstad Dampskibsselskab /
- Haalogalands Dampskibsselskab
- Stiftelse av Harstad Mekaniske Verksted
- Initiativtaker til Senjens Tidende / Harstad Tidende
- Initiativtaker til stiftelse av Harstad
- Telefonkompani
- Stiftelse av Trondenes Skytterlag
- Styremedlem i Trondenes Sparebank
- Stiftelse av Harstad Acetylgassverk/etablering av gatelys

Denne store og varierte aktiviteten er bemerkelsesverdig og en spennende historie å formidle både til byens innbyggere og besøkende om Rikard Kaarbø og byens opprinnelse. Rikard Kaarbøs rolle i å etablere gatelys i Harstad kan være en rød tråd og en mulighet til å formidle hvor han har satt sine spor i byen. Formingsveilederen foreslår at en 'lysløype' kan etableres gjennom Harstad der 'gasslykter' markerer de ulike punktene hvor

Rikard Kaarbø har vært involvert. En plakett festet på lyktestolpen forteller mer om stedet og hvor man kan gå for å finne andre interessepunkter.

'Gasslykter' vil kunne plasseres i tilknytning til gjenværende bygg fra hans tid, eksempelvis pipen til Harstad Meieri, de historiske lokalene til Harstad Tidende og ved porten som leder inn til Kaarbøgården, men også i områder som er totalt forandret og hvor lykten oppleves som et interessant fremmedelement.

Endelig utforming av lyktene og plakettene samt beslutninger rundt hvorvidt tiltaket bør planlegges som en løype eller leve som individuelle interessepunkter i byrommet bør viderearbeides som et eget prosjekt dersom det ønskes gjennomført. Lyktene vil kunne benytte moderne LED-lyskilder for å illudere flammende gassbrennere.

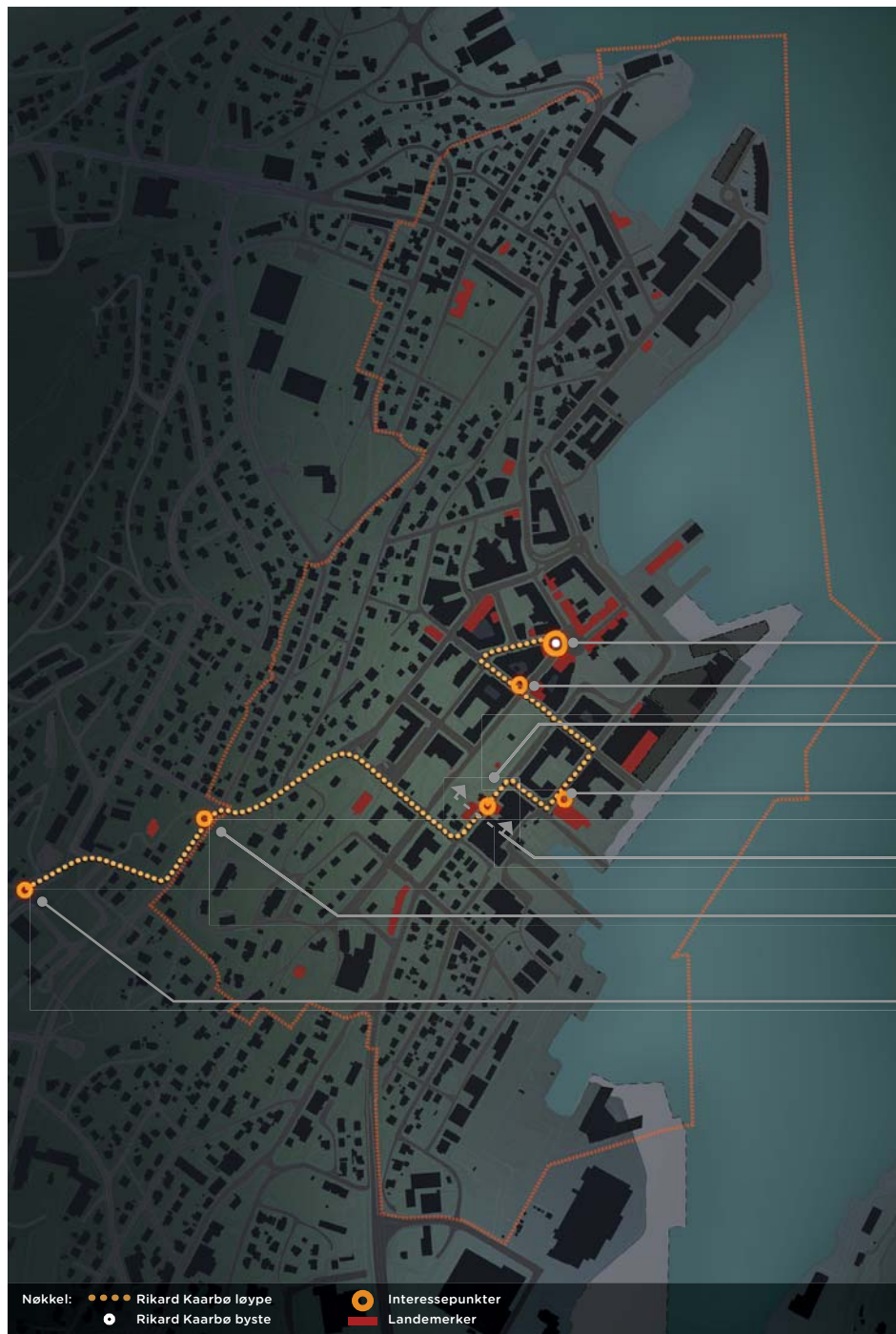
Rikard Kaarbø med familien på Kaarbøgården. Rikard og Anna Elisabeth Kaarbø sittende øverst i midten.

Harstad Sparebank med Rikard Kaarbø bysten. Bilde datert til 1943-1953.

Rikard Kaarbø sto bak innføring av gatelys i Harstad gjennom etableringen av Harstad Acetylgassverk.

- Rikard Kaarbø bysten
- Harstad Meieri
- Senjens Tidende / Harstad Tidende
- Harstad Mekaniske Verksted
- PRINSIPPSNITT
- Kaarbøgården
- Harstad Sykehus

Nøkkel: ●●● Rikard Kaarbø løype
○ Rikard Kaarbø byste
○ Interessepunkter
■ Landemerker

4.6. Bygater

Gatestrukturen i Harstad Sentrum danner tydelige akser gjennom byen og med gjeninnføringen av et tydelig granittbånd i fortauene vil gatesnittet strammes opp og struktureres. En ensidig plassering av belysning i gatene som koordineres inn i granittbåndet.

Belysningen i Bygatene skal:

- Fremheve landemerker av historisk/kulturell/strategisk verdi
- Gi prioritet til fotgjengere
- Skape gode siktlinjer

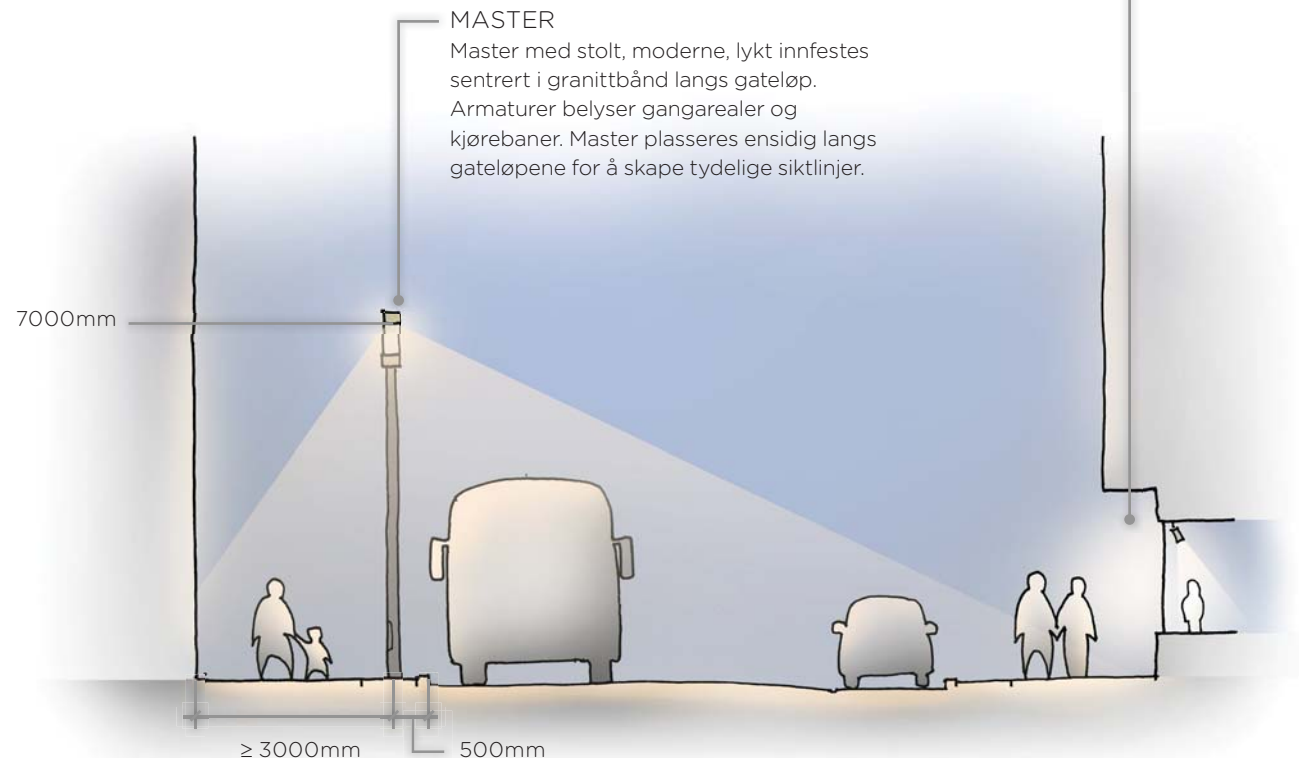
Den presise geometrien masten og armaturen danner sammen med den ensidige plasseringen av master bidrar til å strukturere gaterommet ytterligere og ramme inn siktlinjene langs aksene. Prinsippet for belysning i bygatene samstemmer med uttrykket i den historiske byen, men det forventes mindre grad av fasadebelysning. For å aktivisere gaterommet kan det motiveres til at leietakere / gårdeiere med lokaler i første etasje beholder deler av belysningen i lokalene påslått på kveldstid / helligdager. Aktive førsteetasjer utvider gaterommet og visuelt, skaper større åpenhet og trekker fotgjengere fra et interessepunkt i ett bygg til det neste. Strølys fra gatelysarmaturene mot nærliggende fasader begrenses gjennom bruk av asymmetrisk-/veilysoptikk.

TEKNISKE KVALITETER

Belysningsklasse:	CE3
Fargetemperatur:	3000K
Lyspunkthøyde:	7m
Masteavstand:	≤ 14m (ensidig)
Lysstyring:	Fotocelle / tidsur
Eksempelarmatur:	Bega 84102 K3

Merk: Offentlig belysning langs gateløpene skal oppfylle lysklassen for gateløpene selv om det kan forventes et tilskudd på lys fra omkringliggende bygg. Valg av side for belysning gjøres helhetlig langs hvert gateløp og beslutning tas basert på vurderinger rundt bruk, arkitektur, landskap, siktlinjer og infrastruktur.

BUTIKKER / ARKITEKTUR
Det vil være et tilskudd på lys fra næring i 1. etg i sentrumsgårdene. Muligheter for å utarbeide retningslinjer for belysning for gårdeiere kan utforskes slik at vindusbelysning kan utnyttes og planlegges aktivt som et element en del av Harstads nattidentitet.

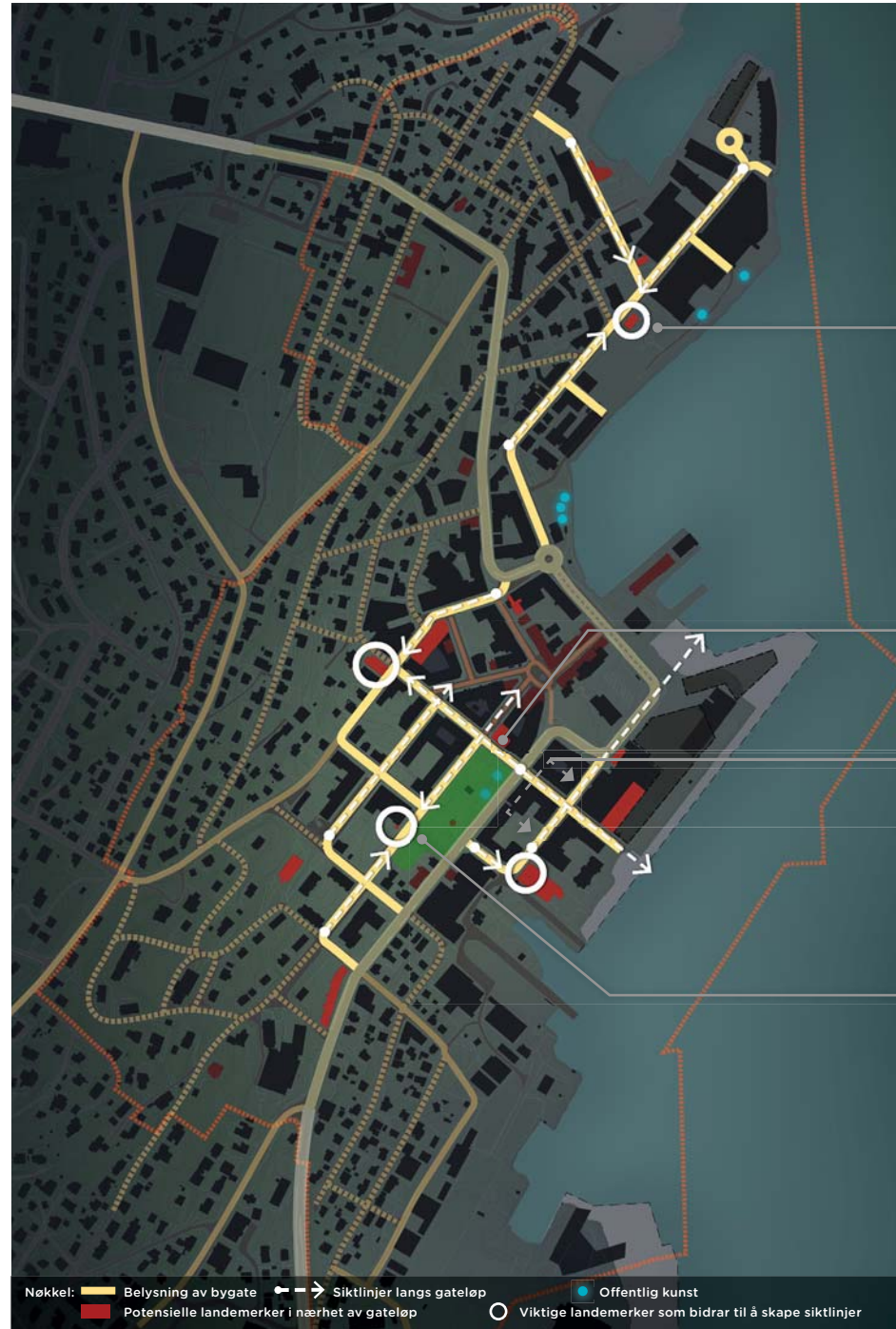
Ensidig plassering av master som følger belegning og landskap skaper retning og forsterker siktlinjer

Eksempel: Åpne og belyste butikk/husfasader bidrar til å skape aktive og oversiktlige byrom

Belysning av utvalgte landemerker bidrar til orientering i bysentrum

Mulighet for belysning av frittstående vernet bygg langs gangakse i Harstad Havn. Synlighet fra land og vann.

Tydelig strukturert belysning langs sentrumsgatene bidrar til å forsterke de lange aksene og siktlinjene gjennom sentrum

PRINSIPPSNITT

Muligheter for belysning av Rådhusårnet som sentrumslandemerke

4.7. Riksvei/Fylkesvei 83

I dag strekker Riksvei/Fylkesvei 83 seg fra Tjeldsundbrua til Refsnes og Langvassbukta. Gjennom Harstad sentrum ble det i 2017 registrert en ÅDT oppimot 18 000 på deler av strekningen.

Det er i dag en intensjon om at fartsgrensen skal senkes til 40 km/t og en forventning av at ÅDT vil reduseres noe. Gaten innlemmes på denne måten i større grad som del av Harstad Sentrum og blir en forlengelse av bygatene og ikke en barriere mellom sentrum og havneområdene.

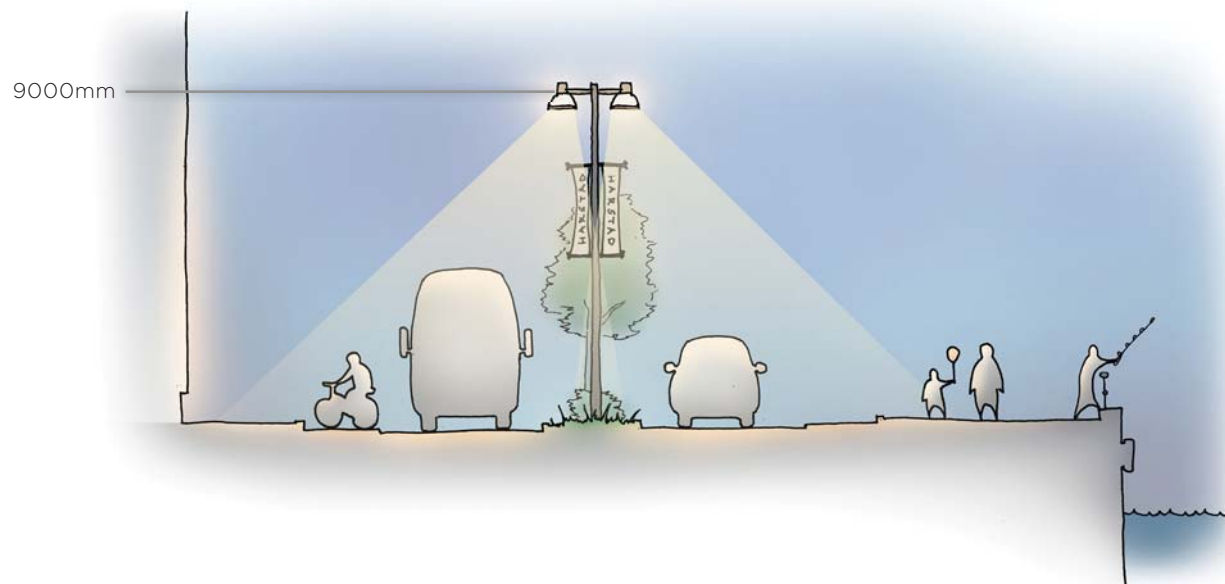
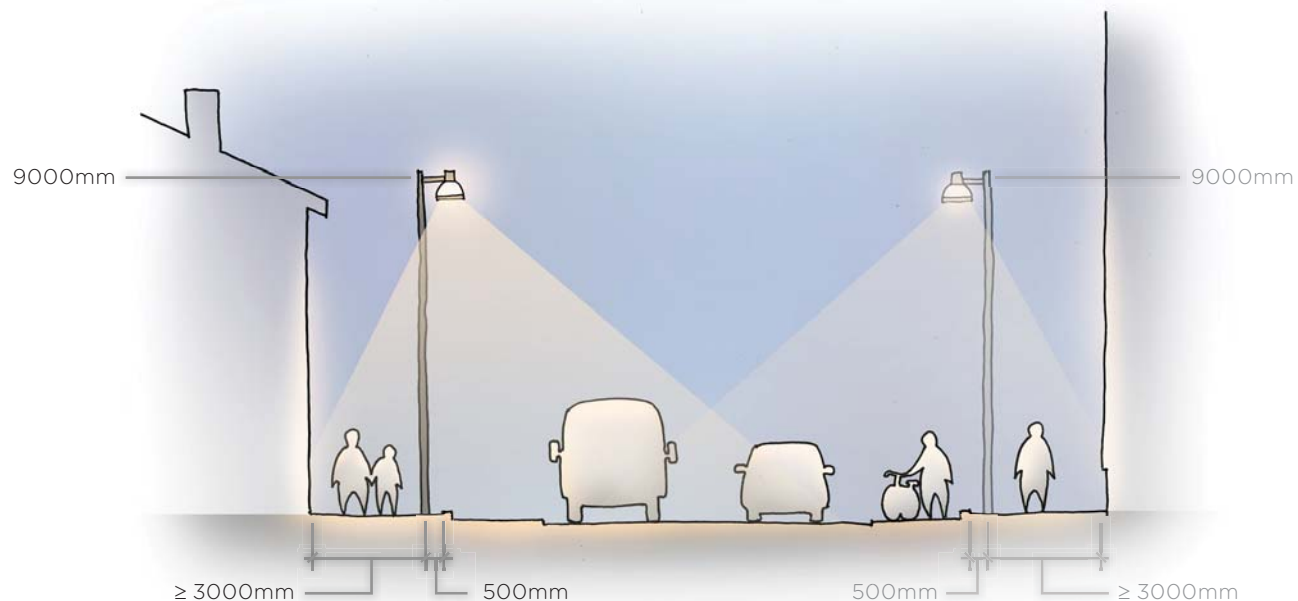
Det anbefales at belysningen langs RV 83 gjennom sentrum bidrar til å:

- Gi gode synsforhold og synlighet til fotgjengere og syklister (kryssende og langsgående)
- Avstemmes i lysintensitet og fargetemperatur mot tilgrensende sentrumsområder

Gjennom bruk av armaturer som, i likhet med belysningen i sentrumsgatene, har en lykt/lanternefunksjon så vel som gode optiske egenskaper bidrar til å skape et helhetlig lysbilde gjennom sentrum. Avhengig av gatesnittet kan tosidig sikksakk-plassering av master eller en sentrert plassering av master (i midtrabatt) benyttes. For Harstad vil det være naturlig å kunne benytte lysmastene som mulighet for å promotere spesielle arrangementer i byen og det bør legges til rette for banneroppheng på utvalgte master.

TEKNISKE KVALITETER

Belysningsklasse:	MEW3
Blendingsklasse:	D6
Fargetemperatur:	3000K
Lyspunkthøyde:	9m
Masteavstand:	≤ 14/28m (tosidig sikksakk) ≤ 17m (midtrabatt)
Lysstyring:	Fotocelle / tidsur (Statens Vegvesen)
Eksempelarmatur:	Mast: Louis Poulsen Icon Pos 1 (enkel eller dobbel utligger og armatur avhengig av gatesnitt)

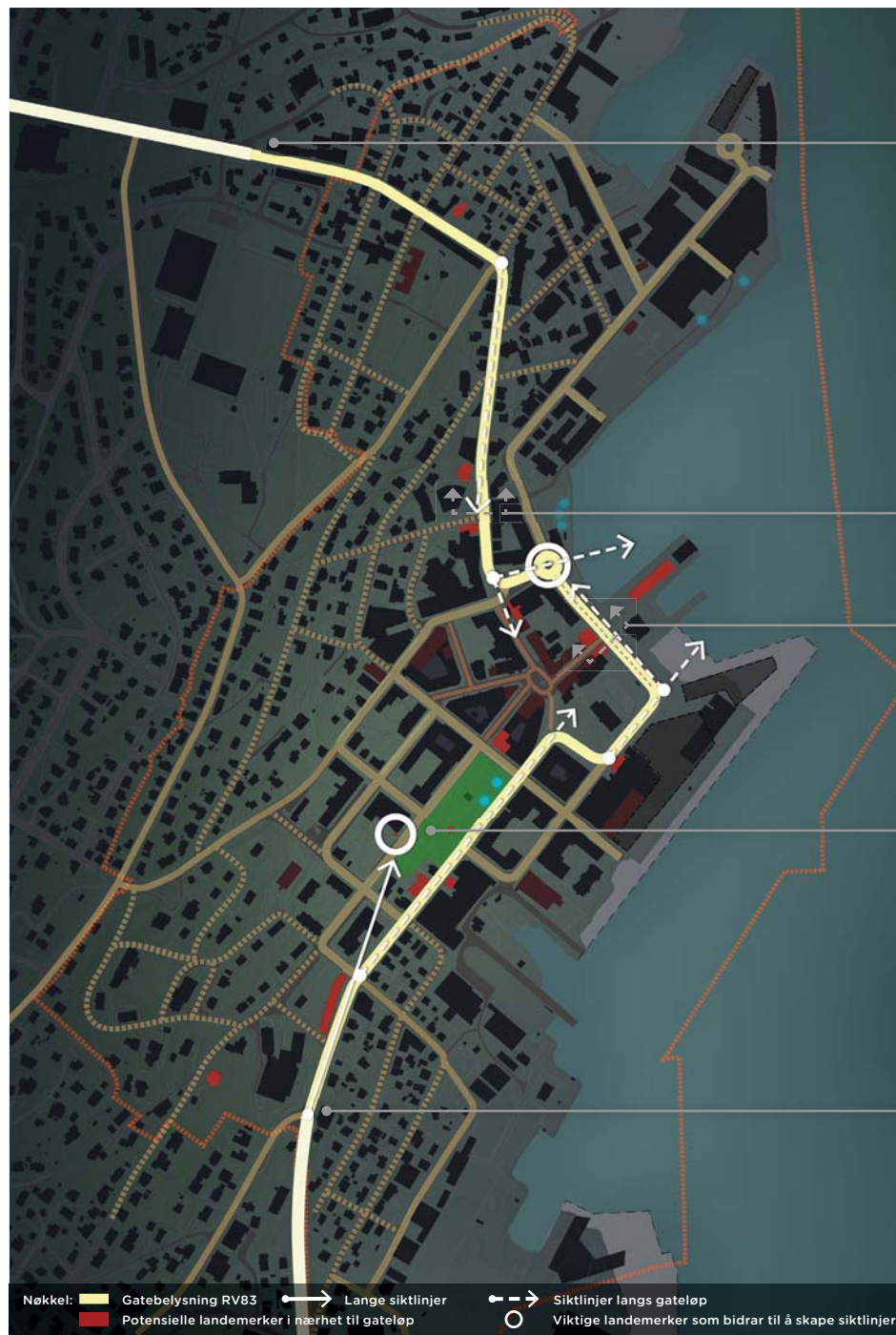
Mast med doble utligger og mulighet for bannerfeste i midtrabatt langs havnefront

Tosidig plassering av master gir et luftigere visuelt inntrykk med større opplevd avstand mellom mastene

Svakt glødende kuppel danner tydelig ledelinje langs riksveien og reduserer risiko for blending

4.8. Byboliggate

I motsetning til bygatene vil det i byboliggatene være ønskelig at master og armaturer underordner seg visuelt i gatebildet slik at disse ikke er et fremtredende element.

Belysningen i byboliggatene skal:

- Ha god optisk kontroll
- Benytte velavskjermede armaturer
- Minimere strølys mot boliger
- Gi prioritet til fotgjengere

Armaturene plasseres mellom husene og på linje med fasadeliv/boliggrense slik at de ikke opptar plass på fortauet med mindre dette er høyst nødvendig. Mastene plasseres ensidig langs gateløpet så langt dette lar seg gjøre. For å gi prioritet til fotgjengere settes master på gateisden der fortauet er bredest med mindre dette forhindres av spesielle forhold.

Utliggerarmer benyttes for å sikre at belysningen oppfyller den relevante belysningsklassen. Armene sikrer også at lyspunktet forlenges over fortauet slik at husfasader ikke skygger for belysningen av gaten.

TEKNISKE KVALITETER

Belysningsklasse:	CE4
Blendingsklasse:	D5
Fargetemperatur:	3000K
Lyspunkthøyde:	6m
Masteavstand:	≤ 15m (ensidig)
Lysstyring:	Fotocelle / tidsur
Eksempelarmatur:	Vialume 1 L4

Merk: Ved detaljprosjektering bør husfasader modelleres når lysberegninger utføres for å sikre at armaturenes optikk er tilpasset nærliggende bebyggelse og ytterligere begrense strølys mot boliger.

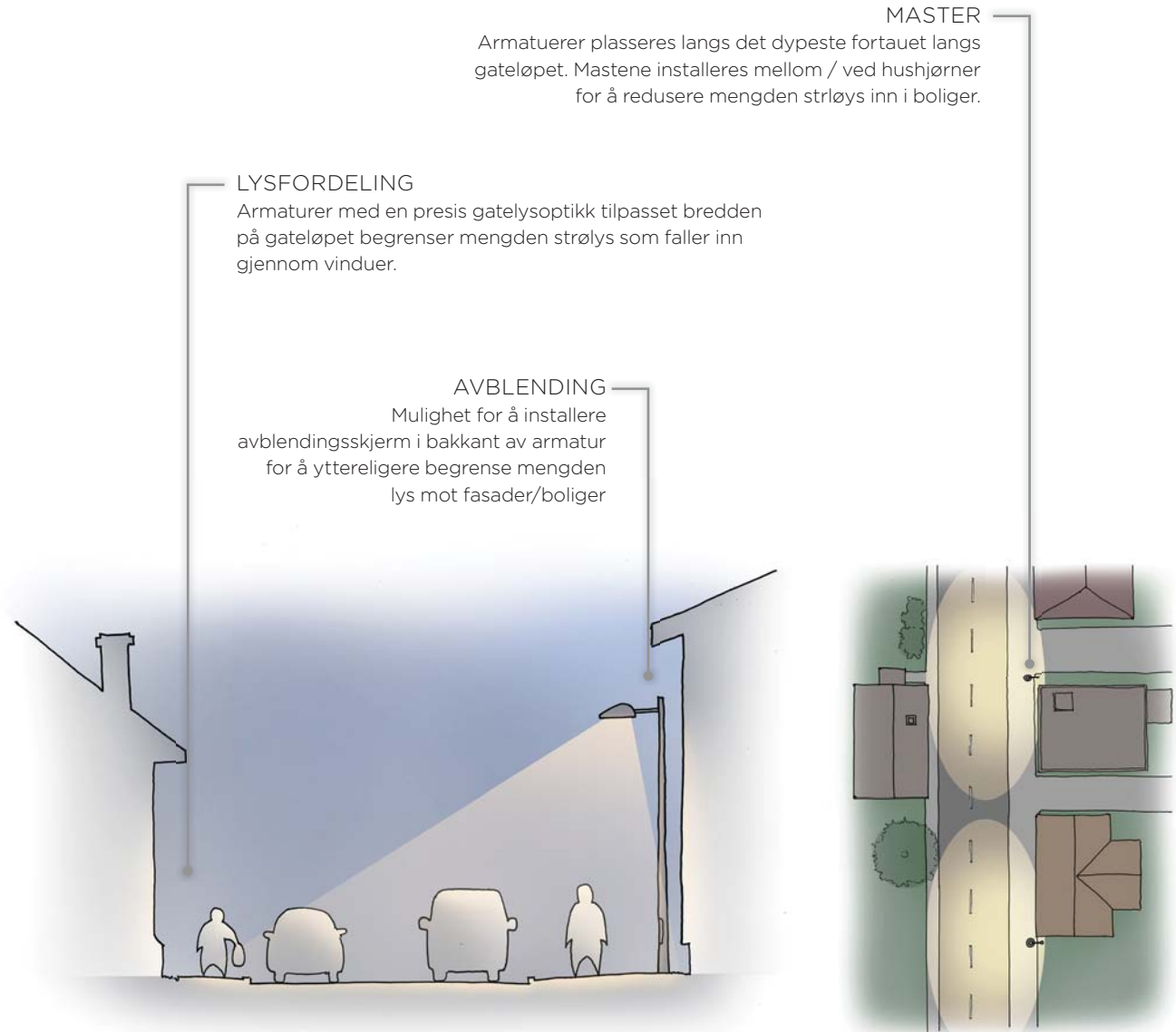
MASTER
Armaturer plasseres langs det dypeste fortauet langs gateløpet. Mastene installeres mellom / ved hushjørner for å redusere mengden strølys inn i boliger.

LYSFORDELING

Armaturer med en presis gatelysoptikk tilpasset bredden på gateløpet begrenser mengden strølys som faller inn gjennom vinduer.

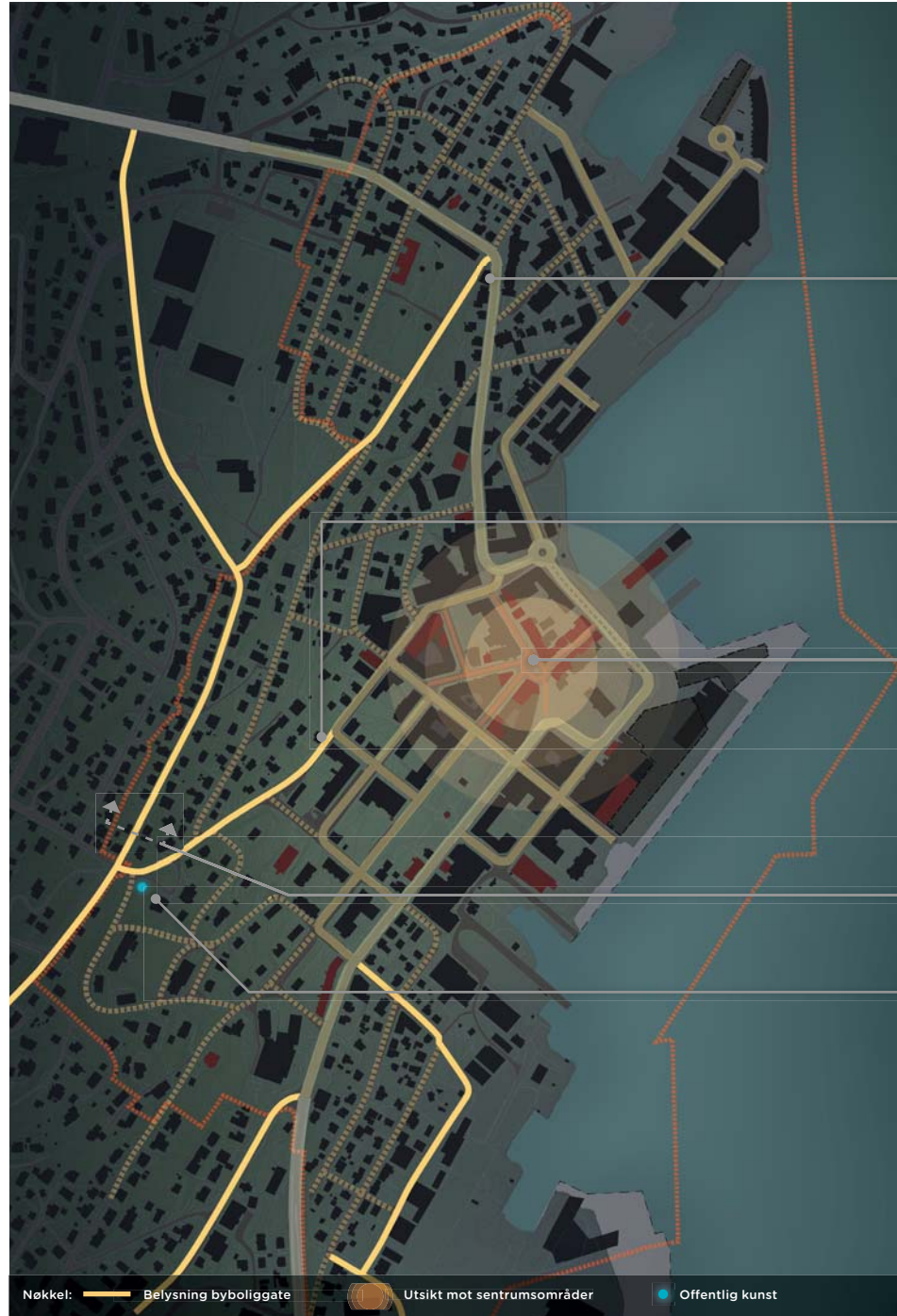
AVBLENDING

Mulighet for å installere avblendingsskjerm i bakkant av armatur for å ytterligere begrense mengden lys mot fasader/boliger

Master plasseres mellom bolighus, ikke foran, for å redusere mengden strølys gjennom vinduer. Presis lyssetting av fortau og veibane.

Valg av lysklasse for byboliggate skaper en gradvis nedtrapping i belysningsstyrke fra Riksveien

Valg av lysklasse for byboliggate skaper en gradvis nedtrapping i belysningsstyrke fra Bygater

Velavskjermet belysning i byboliggater ivaretar utsyn mot sentrum og landskapet

PRINSIPPSNITT

Mulighet for spesiell belysning av bauta da den er plassert i et viktig gatekryss og gir gjenkjennbarhet

Nøkkel: — Belysning byboliggate Utsikt mot sentrumsområder ● Offentlig kunst

4.9. Boliggate

Boliggatene er normalt ikke utformet med fortau og arealet tiltenkt fotgjengere er lite tydelig. Belysningen langs boliggatene plasseres derfor ensidig langs den dominerende veiskulderen for å bidra til å skape en enhetlig gateside der fotgjengere kan følge lyspunktene og der de vil være godt opplyst.

Belysningen i boliggatene skal:

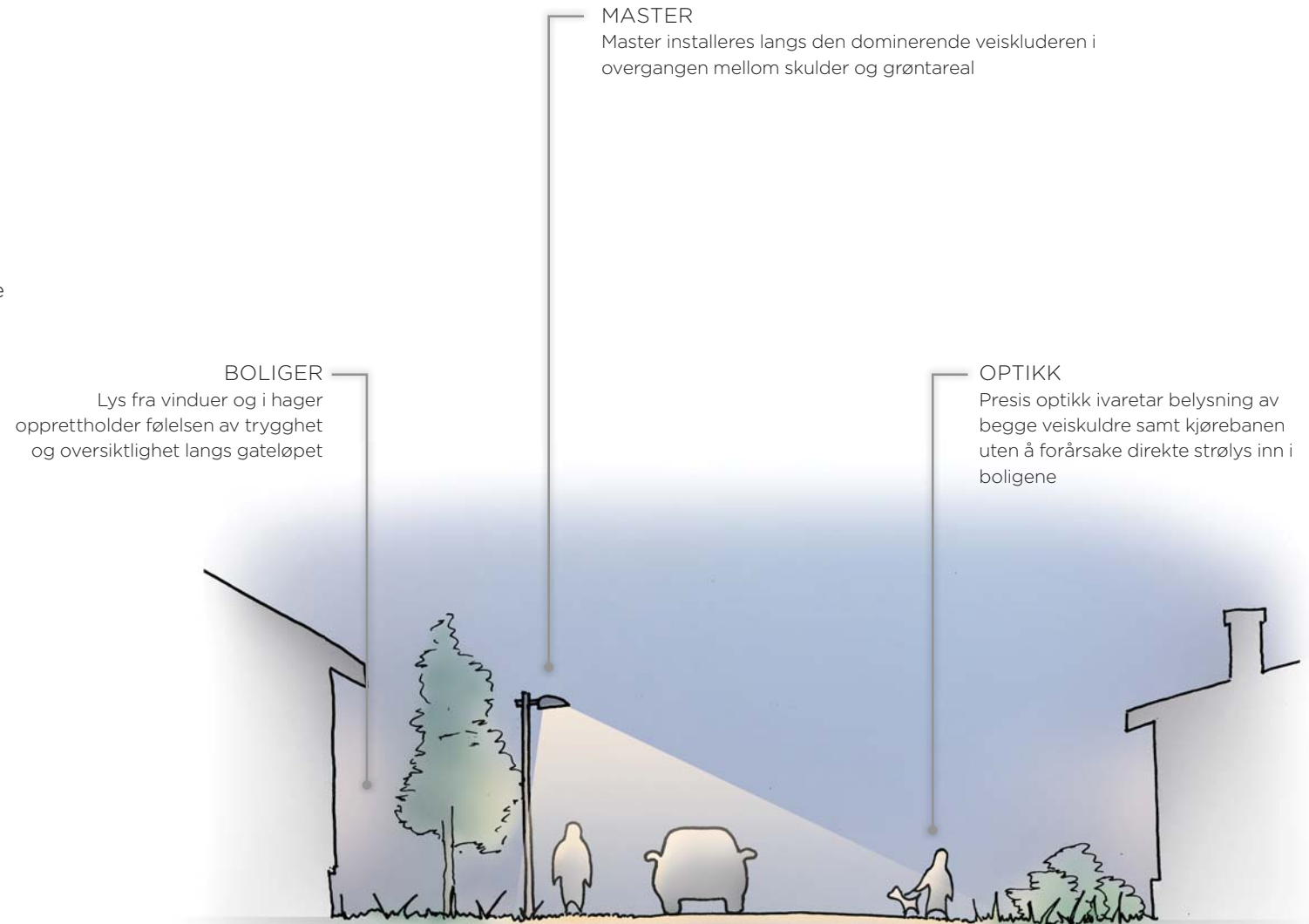
- Ha god optisk kontroll
- Benytte velavskjærmede armaturer
- Minimere strølys mot boliger
- Gi prioritet til fotgjengere
- Inneha mulighet for nattdimming

Boliggatene ligger tilbaketrukket og høyere enn sentrumsarealene og er ofte i nærhet til natur og grøntarealer. Belysningen langs boliggatene bør inneha mulighet for nattdimming for å begrense påvirkningen kunstig lys har på omkringliggende natur, redusere energiforbruk og strølys mot boliger og gi et bedre utsyn fra boligene.

TEKNISKE KVALITETER

Belysningsklasse:	CE5
Blendingsklasse:	D6
Fargetemperatur:	3000K
Lyspunkthøyde:	5,5m
Masteavstand:	≤ 16m (ensidig)
Lysstyring:	Fotocelle / tidsur, nattdimming
Eksempelarmatur:	Vialume 75 E3

Merk: Ved detaljprosjektering bør husfasader modelleres når lysberegninger utføres for å sikre at armaturenes optikk er tilpasset nærliggende bebyggelse og ytterligere begrense strølys mot boliger.

Armaturer plasseres i overgangen mellom veiskulder og grøntområde for å gi tilstrekkelig plass til fotgjengere og biler

Armaturerene installeres med nattdimming slik at utsyn fra boligområdene utover Harstad og naturen rundt forbedres

Mulighet for belysning av få, utvalgte landemerker i forbindelse med byboliggater. Belysning bør begrenses både i omfang og intensitet

Valg av lysklasse for Boliggater skaper en gradvis overgang i belysningsstyrke fra Byboliggater

Velavskjernet belysning samt nattdimming i boliggater ivaretar utsyn mot sentrum og landskapet

Nøkkel: Belysning boliggate ○ Utsikt mot sentrumsråder ● Offentlig kunst
■ Potensielle landemerker i nærhet til gateløp

4.10. Landemerker

Belysning er et virkemiddel for å gjøre objekter synlige og mer fremtredende i et byrom. Lys trekker oppmerksomhet til en gate, mot en fasade, et kunstverk eller et landskapselement. I en urban kontekst danner landemerker og belysning av disse et grunnlag for stedsidentitet og byrommenes lesbarhet.

I formingsveilederen for Harstad har vi beskrevet landemerker med følgende benevnelser:

- Historiske landemerker
- Kulturelle landemerker
- Strategiske landemerker

Kulturelle landemerker kan omfatte, men er ikke begrenset til monumenter, skulpturer, fontener og kunstinntallasjoner. Eksempler på dette omfatter fremtidige installasjoner langs kunststien, grafittkunst av bla. Rampestreken og Arktisk Grafitti, kulturbygg m.m. Ved fremtidig utarbeidelse av offentlig kunst kan det vurderes om lys skal være en integrert del av kunstverket eller planlegges i sammenheng med verket. Lyssetting av kunsten eller kulturbygget bør enten formidle verket nøytralt eller forsterke dets egenhet. Utarbeidelse av belysning bør gjøres i samråd med kunstneren bak verket der dette er mulig.

Strategiske landemerker er byggverk eller landskapselementer hvor lyssetting av disse vil kunne tilføre viktige romskapende kvaliteter til et byrom. Økt lesbarhet, synlighet eller bedre orientering. Eksempler på dette er klokketårnet på rådhuset, fasader i enden av lange gateløp, L-formede bygg som markerer og forklarer hjørner. Byggverkene som belyses behøver ikke å ha historisk verdi, men bør ha en arkitektonisk kvalitet eller en belyst kvalitet som gjør byggverket til et positivt tilskudd til byrommet.

Historiske landemerker tar utgangspunkt i kommunedelplanens oversikt over fredete og verneverdige bygg i Harstad. Dette inkluderer bygninger av spesiell egenverdi med utgangspunkt i arkitektur, bruk og historie. Hvilke landemerker som belyses og til hvilken grad disse lyssettes bør vurderes i en helhetlig bymessig strategi og individuelt i forhold til byggets arkitektoniske uttrykk. Belysning bør være underordnet og sympatisk i forhold til arkitekturen og gjøres med forsiktighet for å unngå å skade historiske fasader.

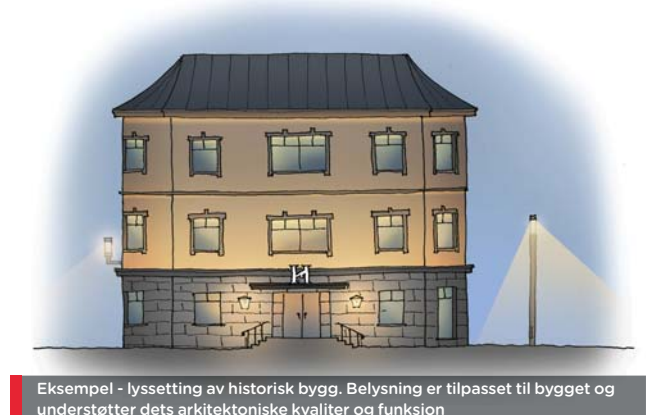
Lyssetting av kulturelle, historiske eller strategiske landemerker bør gjøres med varsomhet og nennsomhet. Hvilke bygg som bør lyssettes og hvordan dette gjøres bør planlegges og designes helhetlig.

Eksempel - lyssetting av grafittkunst ved Rampestreken. Helhetlig belysning av veggflate

Eksempel - belysning av klokketårnet på rådhuset for bedre orientering og lange siktlinjer

Eksempel - lyssetting av historisk bygg. Belysning er tilpasset til bygget og understøtter dets arkitektoniske kvaliteter og funksjon

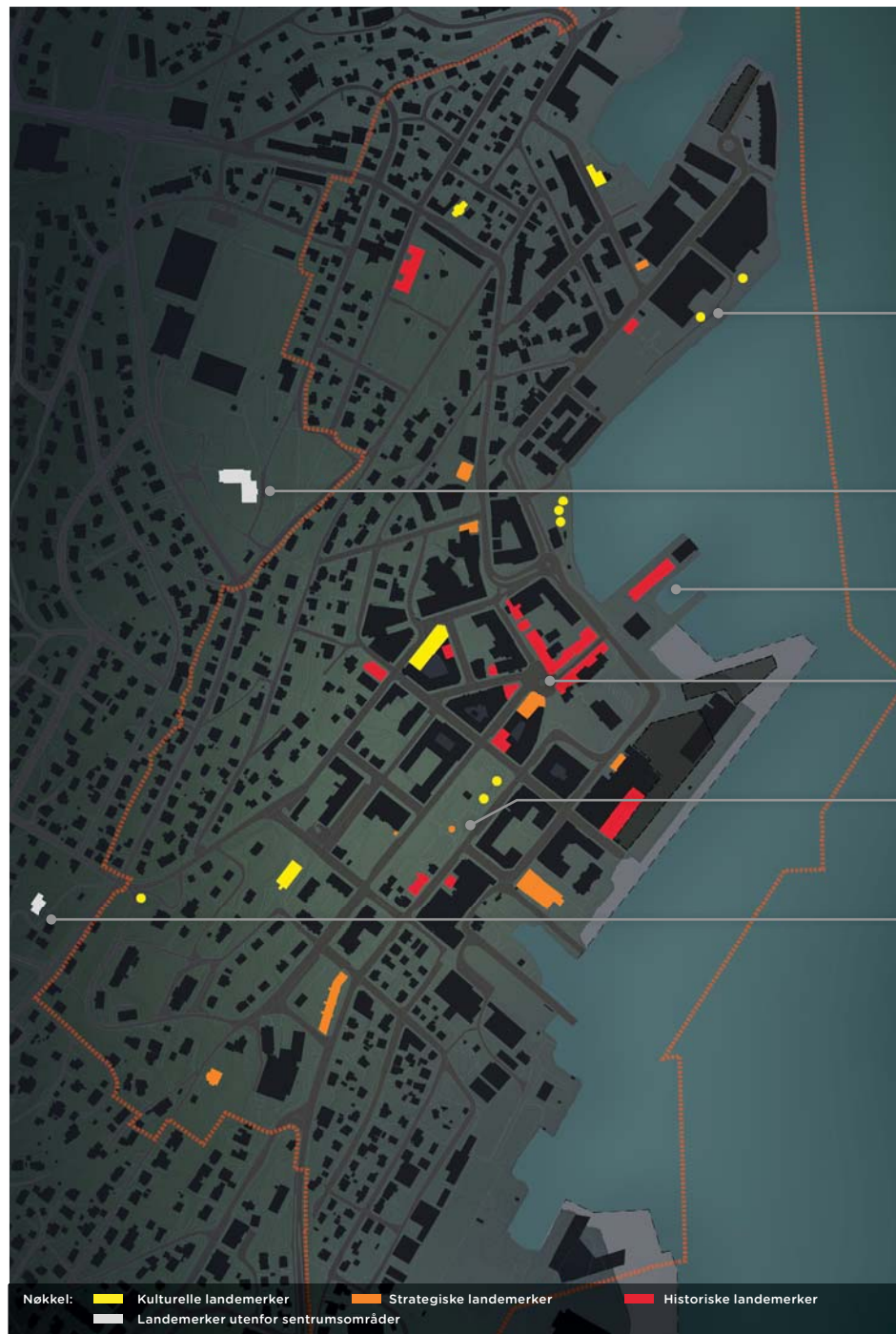
Eksempel - belysning av kulturelle landemerker (Grafittivegger Tøyen, Oslo)

Eksempel - belysning av rådhusårn som strategisk landemerke (Rådhuset, Aarhus)

Eksempel - arkitektonisk belysning av historisk landemerke (Bankbygget, Bergen)

Skulpturer langs havnepromenaden

Harstad kirke

Havnebygget

Historiske og romskapende fasader i det historiske sentrum

Musikkpaviljongen i generalhagen

Kaarbøgården

5. GATE - OG BYROMSUTFORMING

5.1. Dimensjoneringsgrunnlag for prinsipielle gatesnitt

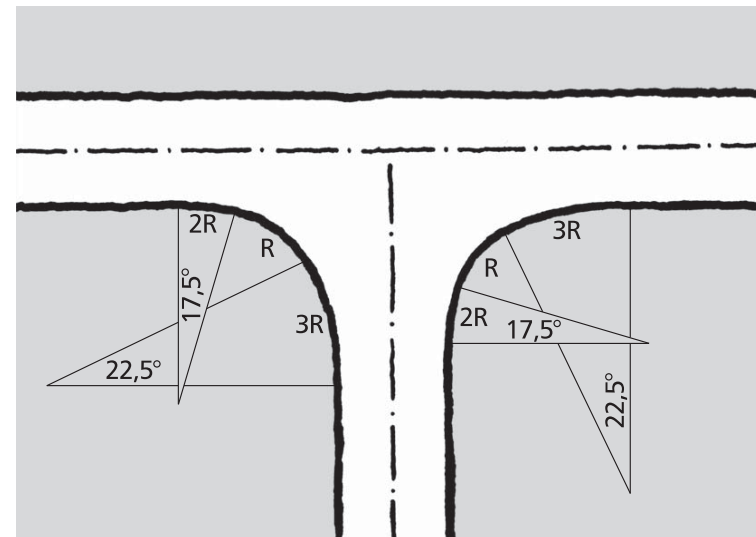
Gatene i sentrum har varierende ÅDT og rommer forskjellige funksjoner. Egne sykkeltrasséer forutsettes lagt til Riksvei 83. Riksvei 83 forutsettes også som eneste busstrasse gjennom sentrumskjernen.

Antatt fartsgrense i alle sentrumsgater inkl RV 83 gjennom sentrum er 40 km/ t. Denne fartsgrensen er dimensjonerende for utformingen av gatene i sentrum, og ligger til grunn for bredde på kjøreareal i gatene, som i veilederen er satt til 6,5m.

Per i dag er hjørneavrunding i gatene i Harstad sentrum utformet med en radius på 5m. Denne radiusen anbefales beholdt og videreført. Statens vegvesen anbefaler også i Håndbok V 121 "Geometrisk utforming av veg- og gatekryss" at kryssene gis en stram utforming med hjørneavrunding med samme radius i hele hjørnet.

Forutsatt at både primær- og sekundærveg har 6,5m minimumsbredde vil en radius på 5m implisere kjøremåte C for lastebiler og kjøremåte A for biler (se Figur 10).v

I byområder eller andre steder med mange gående og syklende, er det ønskelig at hjørneavrundingen utføres som en enkel sirkel. Stramme kryss gir redusert fart og mindre fare for ulykker med gående og syklende involvert. Der det er få gående og syklende, kan en legge inn en mykere kurve ved å dele opp i tre sirkelsegmenter 2R-R-3R, se Figur 1.4. Små radier krever større gatebredde (feltbredde). Kjøretøyets sporing skal alltid kontrolleres ved planlegging av kryss.

Figur 8: Utklipp fra s. 11 i Statens Vegvesens Håndbok V 121 "Geometrisk utforming av veg- og gatekryss". Figuren viser hjørneavrunding for veier utenfor byområder sammensatt av flere sirkelsegmenter med ulik radius. I sentrumsområder anbefales hjørner med enkel sirkel med samme radius.

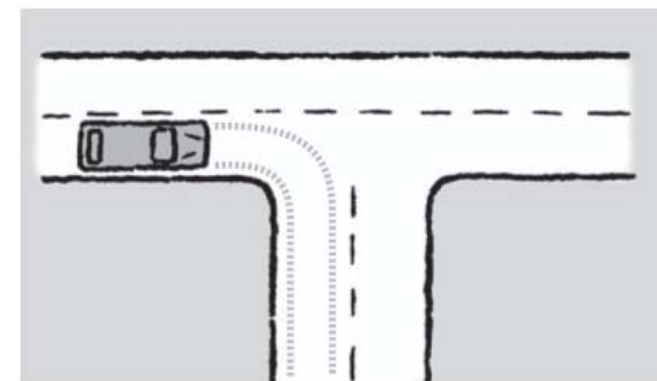
Tabell B.3: Gate med 2 kjørefelt (mål i m)

Bruksområde	Tverrprofil
Fartsgrense 30 - 40 km/t ÅDT 0 - 4000 og ÅDT tunge < 100	Kk 0,25 Kjf 2,75 Kjf 2,75 Kk 0,25
Fartsgrense 30 - 40 km/t ÅDT 0 - 4000 og ÅDT tunge > 100 eller ÅDT 4000 - 15000 Fartsgrense 50 km/t ÅDT 0 - 8000	Kk 0,25 Kjf 3,0 Kjf 3,0 Kk 0,25
Fartsgrense 50 km/t ÅDT 8000 - 15000	Kk 0,25 Kjf 3,25 Kjf 3,25 Kk 0,25

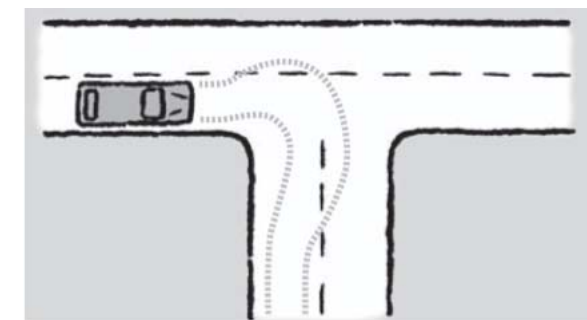
Valgte kategori

Figur 9: Dimensjonering av gate med 2 kjørefelt (Håndbok N100 Veg- og gateutforming)

Kjøremåte A

Kjøremåte C

Figur 10: Kjøremåter A og C.(Håndbok N100 Veg- og gateutforming)

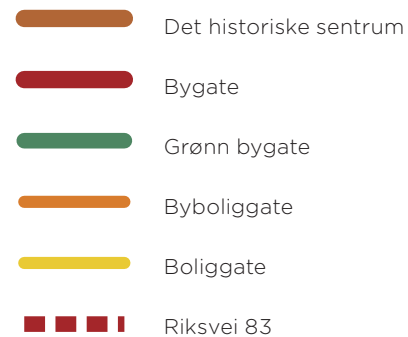
5.2. Generelle prinsipper for utforming av de ulike gatetypene

De seks ulike gatetypene i Harstad, slik de er definert i innledende analyse, legges til grunn for utformingsprinsipper av gatene innenfor formingsveilederens virkeområde.

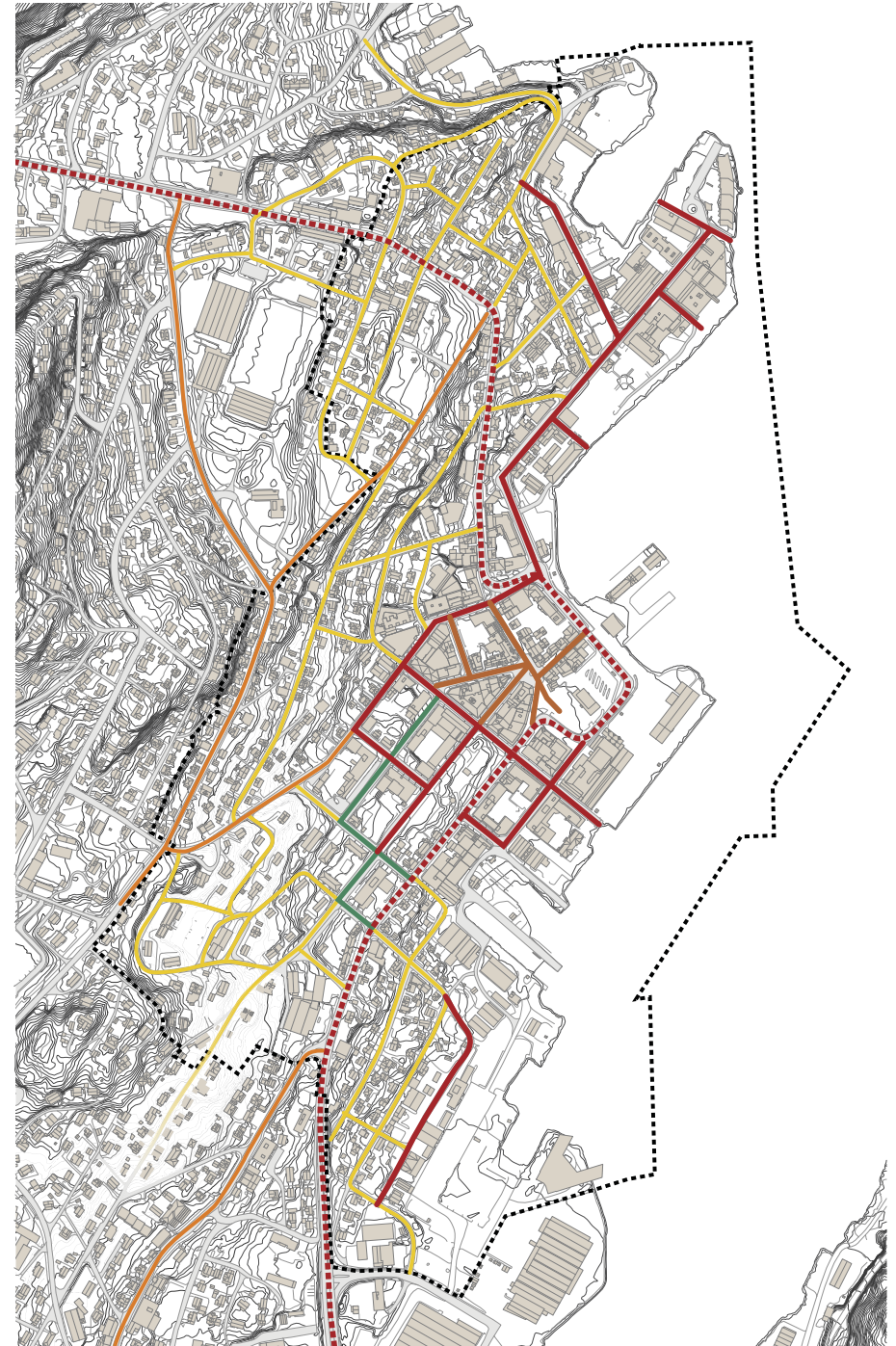
Gatene slik de er vist her er basert på dagens situasjon/ status. Ved videre utvikling av sentrum kan gatene oppgraderes med mer urban karakter enn de har i dag. For eksempel kan *Boliggate*, uten fortau, oppgraderes til *Byboliggate*, med fortau og kantstein.

Kapitlet tar for seg generelle utformingsprinsipper innenfor hver gatetype. For detaljer rundt møblering, materialkvalitet, materialtype, dimensjoner og overflater på kanter og dekker, belysningsarmaturer osv. henvises til kapittel 6. Materialbruk, møblering, belysning og farger.

For detaljer rundt belysning: Belysningsklasse, blendingsklasse, fargetemperatur, lyspunkthøyde, masteavstand, lysstyring osv. henvises til kapittel 4. Belysning.

Figur 11: De definerte gatetypene i Harstad sentrum (også vist i kap. "2 Analyse").

Gater i Den Historiske byen

Gågater med sentral gangsone og møbleringssone langs husveggene.

Dekke:

Gatestein av mørk granitt i sentral gangsone og møbleringssone langs veggliiv. Jevn overflate i topp - flammet og grovpiket. Råhogde sider og bunnflate.

Kantmarkering:

Brede lyse granittheller som ledelinjer. 20mm vis mot sentral gangsone. Jevn overflate - fint prikkhamret grad 2.

Beplantning:

Trebeplantning og plantebed i utvalgte gater - se planskisse i kapittel om vegetasjonsprinsipper i sentrumskjernen.

Belysning:

Ensidig rekke med lysmaster og veggglampebelysning. Fasadebelysning på utvalgte bygg.

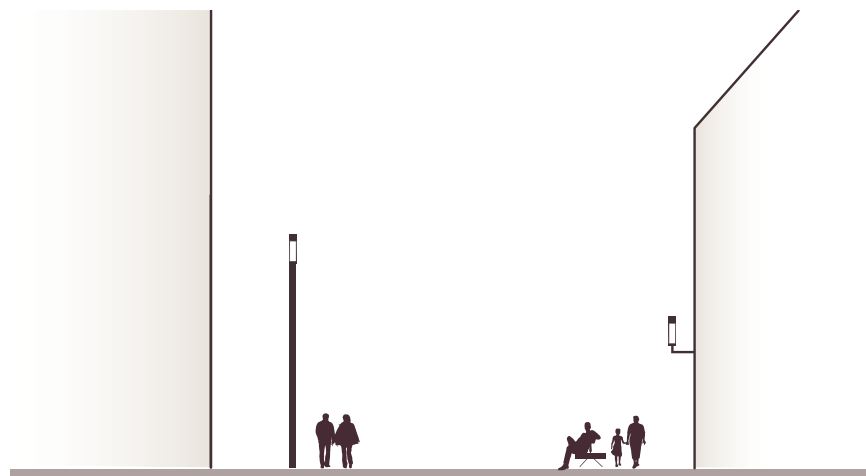
Overvann:

Variierende løsninger i ulike gater i det historiske sentrum: Takfall og sidefall. Må vurderes i hver gate ut fra eksisterende høyder og fallforhold. Vann ledes mot sluk evt mot regnbed (Strandgata).

Vanrenne fra taknedløp: Renne utformes i lys granitt i møbleringssone langs veggliiv ut til lavbrekk / sluk i sentral gangsone. Renneelement 30cm bred. Jevn overflate - fint prikkhamret grad 2.

Gangfelt:

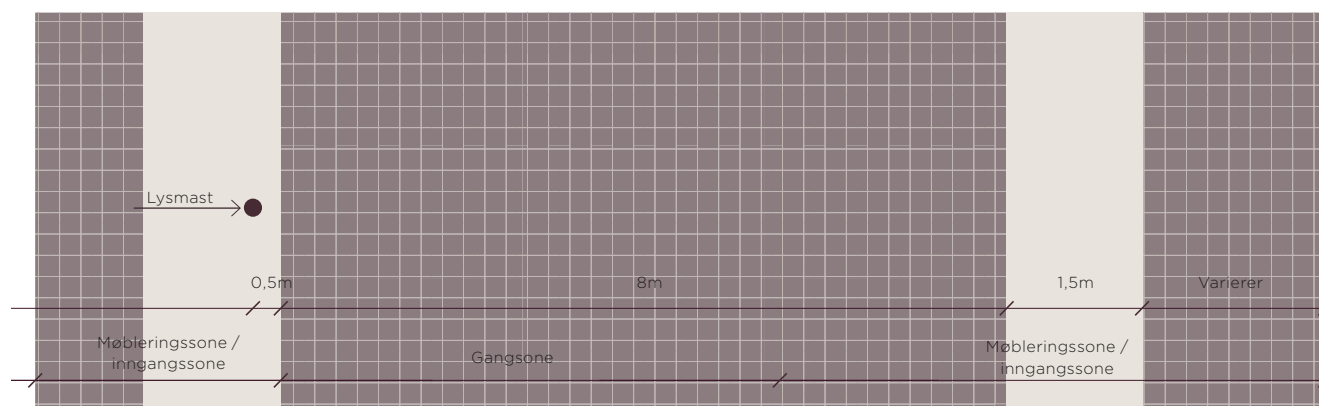
Ingen

Figur 12: Prinsippnitt - "Den historiske byen" vist med eksempel fra Strandgata.

Figur 13: Prinsippnitt gater i Den Historiske byen

Figur 14: Planutsnitt gater i Den Historiske byen

Bygate

Gate med sentral kjørebane og tosidig fortau.

Dekker:

Kjørebane: Asfalt. Fortau: Asfalt langs veggliiv og granittheller langs kantstein.

Kantmarkering:

Kantstein og bånd av lys granitt i kjørebane. Kantstein: 15cm bred, 10-15cm vis. Bånd av granitt langs kantstein i kjørebane: 15cm bredt. Kantbånd av lyse granittheller i fortau, 90 cm bredt. Alle granittelementer skal ha jevn overflate - fint prikkhamret grad 2.

Beplantning:

Ingen trebeplantning. Flyttbare blomsterinstallasjoner/ urner etter ønske.

Belysning:

Ensidig rekke med lysmaster, og strølys fra butikkvinduer. Eventuelt fasadebelysning på utvalgte bygg.

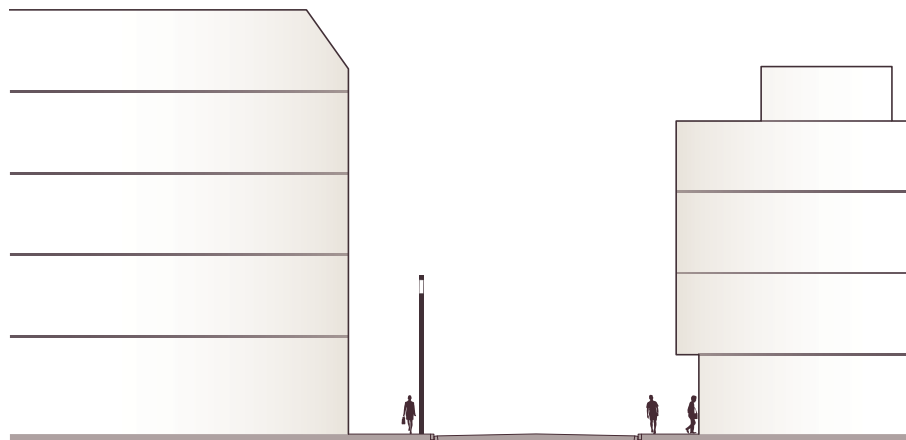
Overvann:

Takfall eller sidefall i kjørbane, sidefall på fortau. Ledes til sluk langs kantstein.

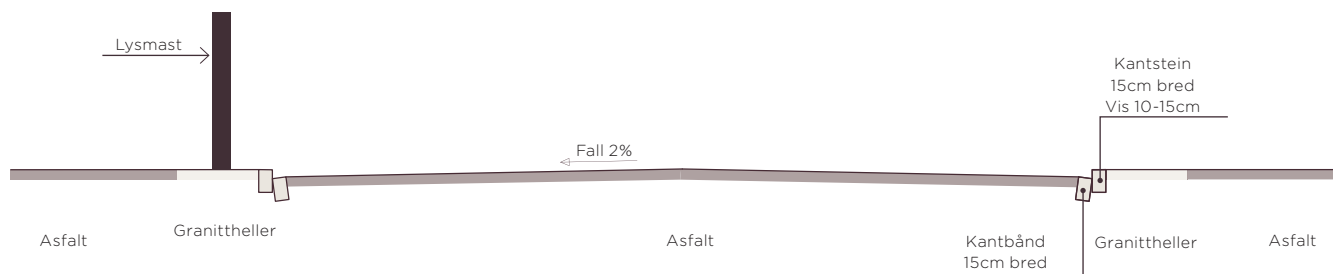
Vanrenne fra taknedløp: Renne utformes i lys granitt, i fortau til sluk i gate/ kjøresone. Renneelement 30cm bred. Jevn overflate - fint prikkhamret grad 2.

Gangfelt:

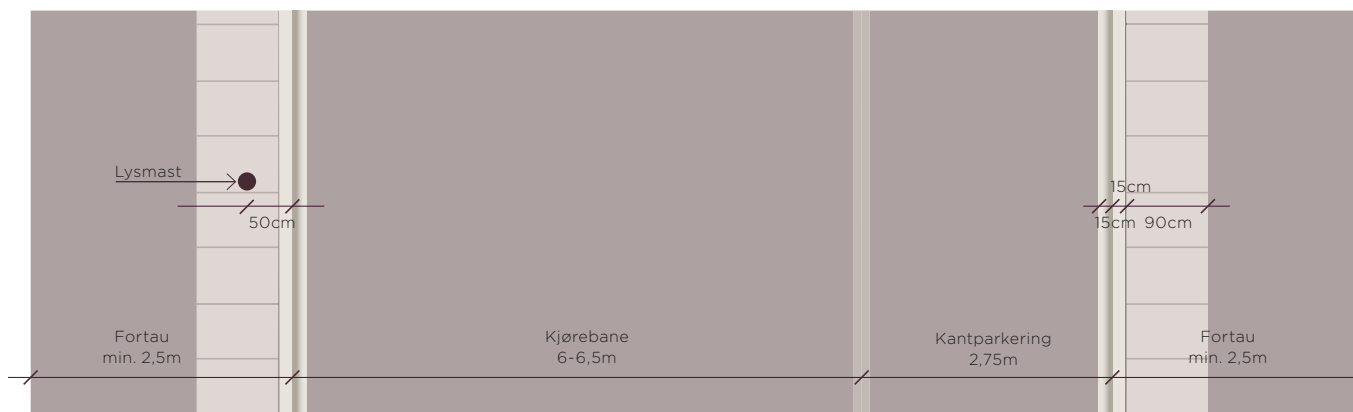
Malt på asfalt

Figur 15: Prinsippnitt Bygate, vist med eksempel fra Hvedings gate.

Figur 16: Prinsippnitt Bygate

Figur 17: Planutsnitt Bygate

Grønn byggate

Tosidig fortau langs kjørebane.
Parkering/ forhager mellom fortau og bebyggelse. Minst en tydelig bymessig vegg.

Dekker:

Kjørebane: Asfalt. Fortau: Asfalt langs veggliv og granittheller langs kantstein.

Kantmarkering:

Kantstein og bånd av lys granitt i kjørebanelen. Kantstein: 15cm bred, 10-15cm vis. Bånd av granitt langs kantstein i kjørebanelen: 15cm bredt. Kantbånd av lyse granittheller i fortau, 90 cm bredt. Alle granittelementer skal ha jevn overflate - fint prikkhamret grad 2.

Beplantning:

Stedvis beplantning mellom bygninger og fortau anbefales.

Belysning:

Ensidig rekke med lysmaster, og strølys fra butikkvinduer. Eventuelt fasadebelysning på utvalgte bygg.

Overvann:

Takfall eller sidefall i kjørbane, sidefall på fortau. Ledes til sluk langs kantstein.

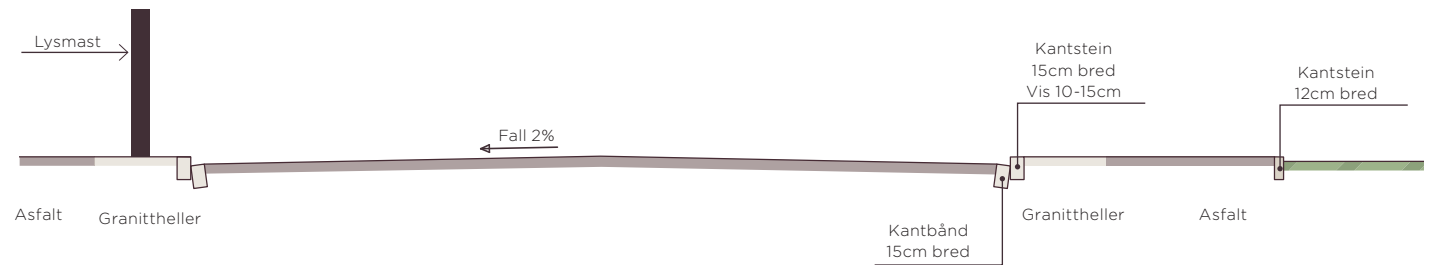
Vanrenne fra taknedløp: Renne utformes i lys granitt, i fortau til sluk i gate/ kjøresone. Renneelement 30cm bred. Jevn overflate - fint prikkhamret grad 2. Eventuelt ledes vann til grønn forhage.

Gangfelt:

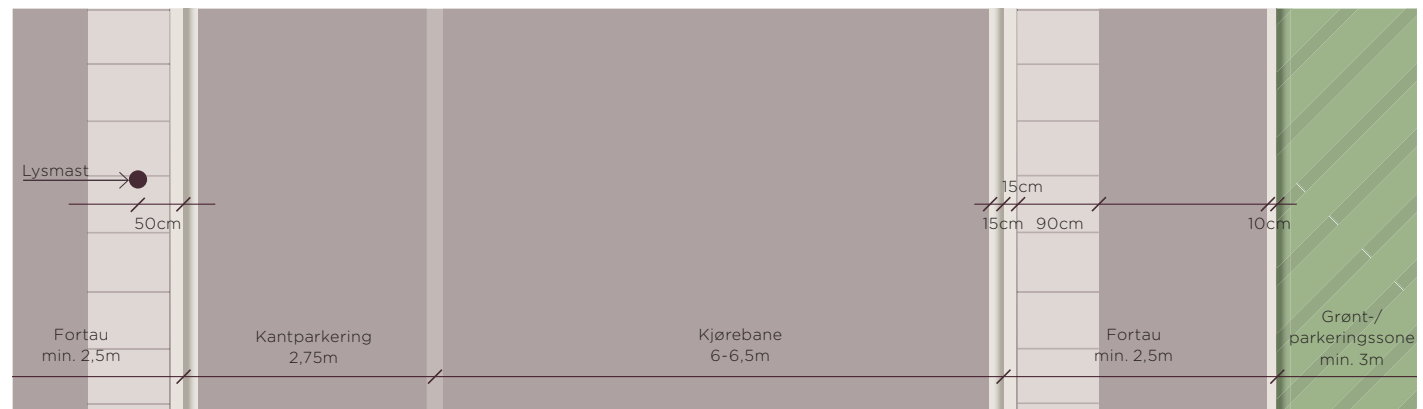
Malt på asfalt

Figur 18: Prinsippnitt Grønn byggate, vist med eksempel fra Asbjørn Selsbanes gate.

Figur 19: Prinsippnitt Grønn byggate.

Figur 20: Planutsnitt Grønn byggate

Byboliggate

Gate med sentral kjørebane og tosidig fortau. Eventuelt med langsgående ensidig kantparkering der ønskelig.

Dekker:

Asfalt i kjørebane og fortau

Kantmarkering:

Kantstein av lys granitt, 12cm bred, 10-15 cm vis. Kantsteinens synlige overflate skal være jevn - fint prikkhamret grad 2.

Beplantning:

Ingen gatebeplantning.

Belysning:

Ensidig rekke med lysmaster.

Overvann:

Takfall eller sidefall i kjørbane, sidefall på fortau. Ledes til sluk langs kantstein.

Vanrenne fra taknedløp: Renne utformes i lys granitt, i fortau til sluk i gate/ kjøresone. Renneelement 30cm bred. Jevn overflate - fint prikkhamret grad 2.

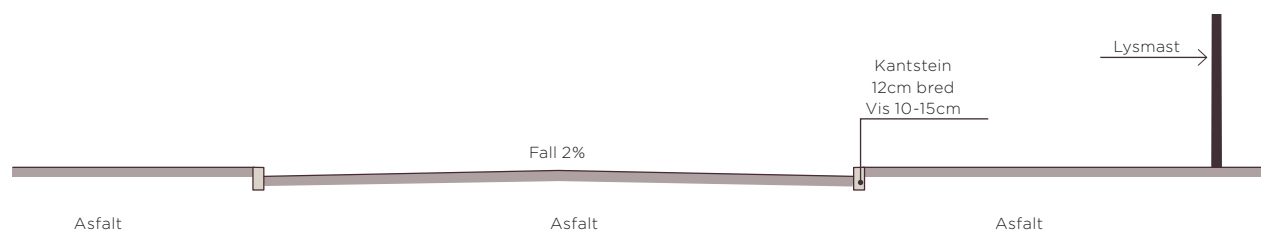
Gangfelt:

Malt på asfalt

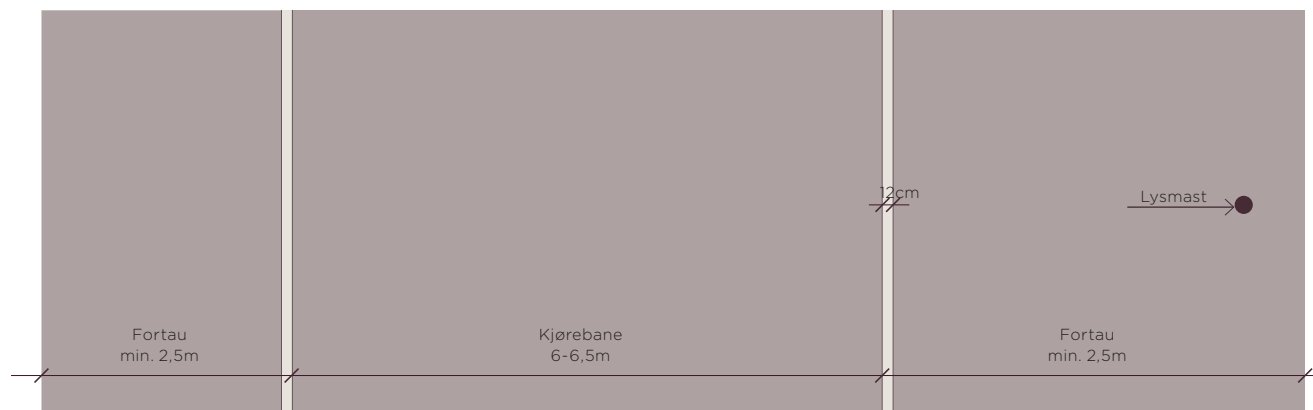
Gater i denne kategorien kan videreutvikles til *Bygate/ Grønn bygate* ved sentrumutvidelse.

Figur 21: Prinsippnitt Bygate, vist med eksempel fra St. Olavs gate.

Figur 22: Prinsippnitt Byboliggate

Figur 23: Planutsnitt Byboliggate

Boliggate

Gate uten fortau. Kan utvikles med fortau på strekninger der det er ønskelig. Eventuelt med langsgående kantparkering der ønskelig.

Grønt preg i sideterreng, langs skulder og i tilliggende hager.

Dekker:

Asfalt i kjørebane og fortau.

Kantmarkering:

Kantstein av lys granitt hvis fortau. 12cm bred. 10-15 cm vis. Kantsteinens synlige overflate skal være jevn - fint prikkhamret grad 2.

Beplantning:

Etableres der ønskelig. Hager kan vokse ut i gaten. Sideterreng/skulder kan beplantes.

Belysning:

Ensidig rekke med lysmaster.

Overvann:

Takfall eller sidefall i kjørbane, Hvis fortau: sidefall på fortau. Ledes til sluk.

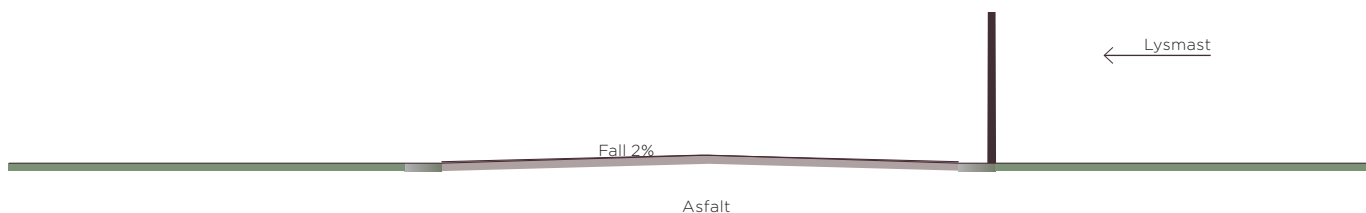
Gangfelt:

Malt på asfalt

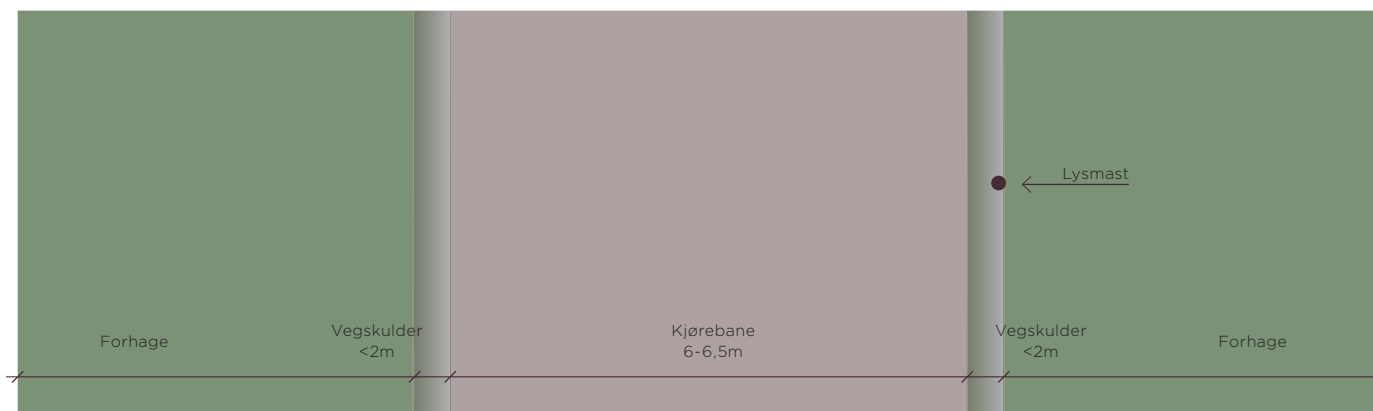
Gater i denne kategorien kan videreutvikles til *Byboliggate/Grønn bygate* ved sentrumutvidelse.

Figur 24: Prinsippnitt Boliggate, vist med eksempel fra Andreas Linds gate.

Figur 25: Prinsippnitt Boliggate.

Figur 26: Planutsnitt Byboliggate

Riksvei 83

Bygate med tosidig fortau og sykkeltrasé. Type sykkeltrasé avklares gjennom RV 83-prosjektet.

Materialer:

Asfalt i kjørebane. Asfalt og bånd av granittheller langs kantstein i fortau.

Kantmarkering:

Kantstein og bånd av lys granitt i kjørebane. Kantstein: 15cm bred, 10-15cm vis. Bånd av granitt langs kantstein i kjørebane: 15cm bredt. Kantbånd av lyse granittheller i fortau, 90 cm bredt. Alle granittelementer skal ha jevn overflate - fint prikkhamret grad 2.

Hvis toveis sykkelbane skilles den mot gåsone i fortau med 15 cm bredt bånd av granitt i flukt med tilliggende dekker. Overflate - fint prikkhamret grad 2.

Beplantning:

Ingen gatebeplantning i fortau. Beplantning i rabatt langs havnen i Sjøgata.

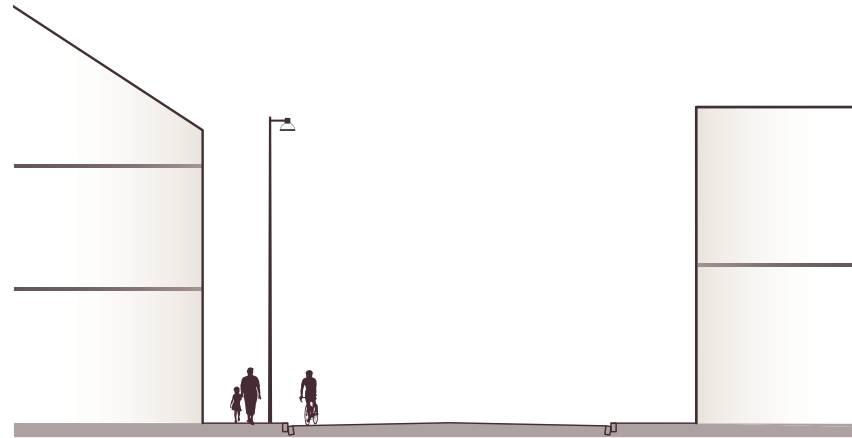
Belysning:

To prinsipper: 1. Tosidig rekker av lysmaster. 2. Sentrisk plassert mast med to armaturer i midtrabatt.

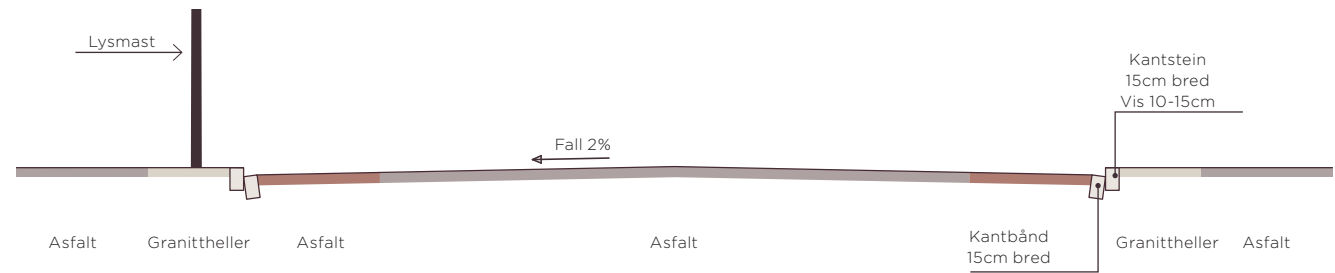
Overvann:

Takfall eller sidefall i kjørbane, sidefall på fortau. Ledes til sluk langs kantstein.

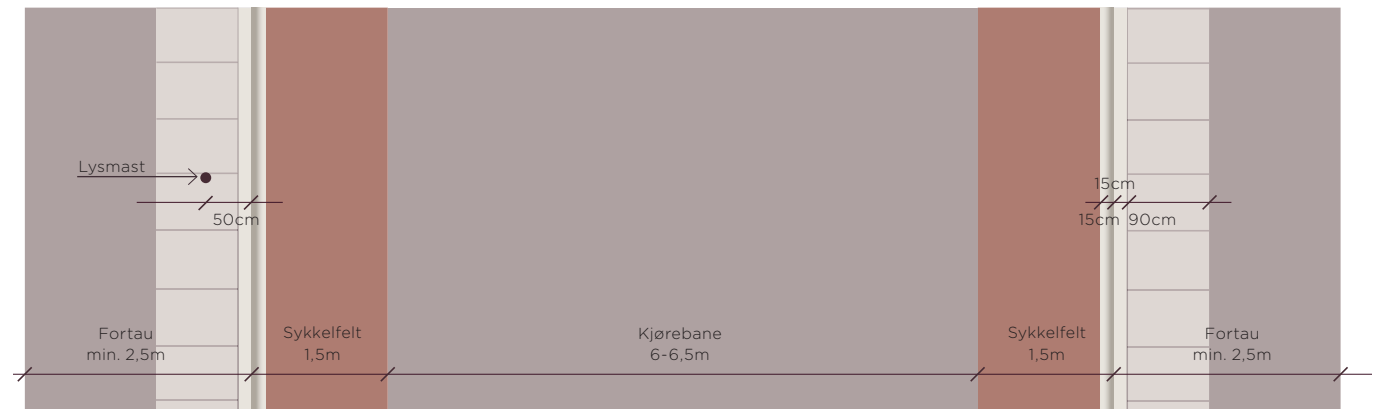
Vanrenne fra taknedløp: Renne av lys granitt, i fortau til sluk i gate/ kjøresone. Renneelement 30cm bred. Jevn

Figur 27: Prinsippnitt Rv. 83 vist med eksempel fra Fjordgata, med tosidig sykkelfelt.

Figur 28: Prinsippnitt Rv. 83 - utforming med tosidig sykkelfelt i kjørebane.

Figur 29: Planutsnitt Rv. 83 - utforming med tosidig sykkelfelt i kjørebane.

overflate - fint prikkhamret grad 2.

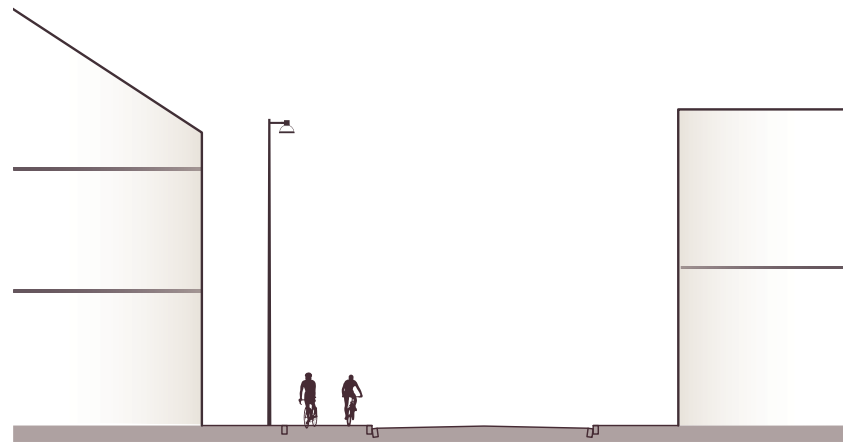
Gangfelt:

Malt på asfalt

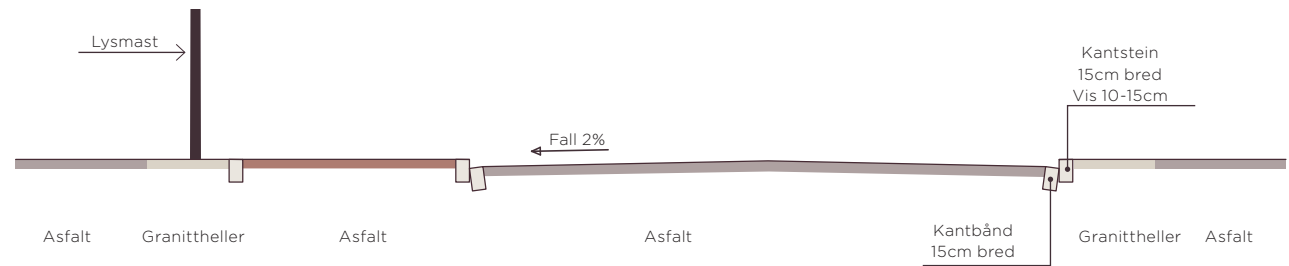
Sykkelfelt:

To ulike typer vist her (sykkelfelt vil bli definert i RV 83 prosjektet):

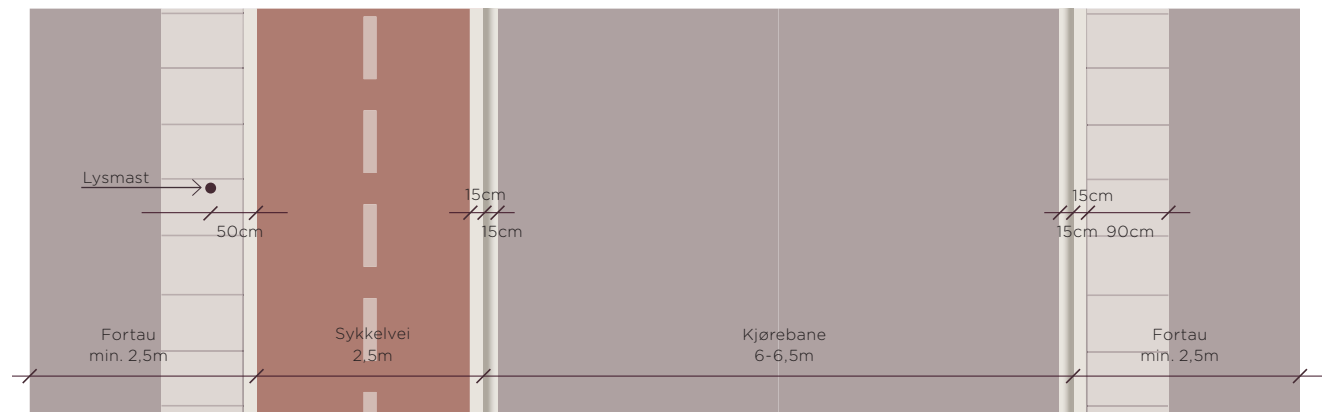
- Tosidig sykkelfelt
- Ensidig sykkelfelt med toveis sykling

Figur 30: Prinsippnitt Rv. 83 vist med eksempel fra Fjordgata, med ensidig, toveis sykkelfelt.

Figur 31: Prinsippnitt Rv. 83 - utforming med sykkelveg langs en side av gata.

Figur 32: Planutsnittsprinsippnitt Rv. 83 - utforming med sykkelveg langs en side av gata

DEL 2 Katalog

6. MATERIALBRUK, MØBLERING, BELYSNING OG FARGER

6.1. Fargepalett

Fargepaletten i formingsveilederen for Harstad sentrum benytter samme fargepalett som Harstadpakken.

Det anbefales at gråtoner anvendes på generelle produkter som sykkelstativ, benkeunderstell, lysmaster, avfallsbeholdere etc.

Kraftige farger kan anvendes i spesielle byrom, hvor man ønsker å avvike fra det generelle.

MIDNATTSOL OG MØRKETID

Den nordnorske himmelen, og lyset, er kraftfullt og gir et unikt særpreg til landsdelen. Med utgangspunkt i omgivelsene rundt oss, og lyset som den nordnorske himmelen gir, skal de kalde grå og blå vinterfargene brukes som hovedpalett i Harstadpakkens materialer. Som kontrastfarger tas det utgangspunkt i midnattsolas varme og intense rød-orange toner.

Det angis ikke generelle fargekoder her. Elementer som skal ha en spesifikk farge, har oppgitt RAL-kode under den spesifikke beskrivelsen av elementet, f.eks. belysning og lyktestolper.

Figur 33: Klipp fraformingsveileder for Harstadpakken, fargepalett.

6.2. Generell materialbruk

Materialbruken i sentrum skal følge intensjoner for Overordnede mål for materialer, møbler og vegetasjon jf. kapittel 3.2. Overordnede mål for materialer, møbler og vegetasjon.

De viktigste kravene til materialer som benyttes er at de skal være solide, tåle hard slitasje og klimapåkjenninger, ha lokal tilknytning og være miljøvennlige. Overflater, fargebruk og utforming skal ha spesiell fokus på universell utforming. Kvaliteten i utførelsen av kanter og kantbånd vil være av spesielt stor betydning, ettersom disse vil være de viktigste sammenbindende elementene i bystrukturen.

Materialene i de generelle gatene og byrommene vil i hovedsak være en kombinasjon av asfalt, granitt, stål, trevirke og ulike typer vegetasjon. Bruk av materialene vil være som følger:

- *Asfalt* - i kjørebane og fortau
- *Granitt* - *Lys granitt* benyttes i kantstein og som kantmarkering langs kjørebane og i fortau, samt i vannrenner. Iddefjordgranitt eller tilsvarende granitt med samme fargevalg, kornstørrelse og teknisk kvalitet. Store formater, overflater iht universell utforming.
- *Granitt* - *Mørk granitt/basalt* benyttes i den "Historiske byen" som hoveddekke i stedet for asfalt. Små formater, overflater iht universell utforming.
- *Lakkert stål* - *mørk grått* på stolper, benkeunderstell, sykkelstativ, avfallsbeholdere, tregruberister mv
- *Støpejern* i kummer og slukrister
- *Trevirke* - på sitteflater i benker
- *Frodige blomsterbed/ blomsterurner*
- *Trær* i utvalgte gater/ byrom

Mørk granitt - Benyttes i gangarealer "Den historiske byen". Jevn overflate.

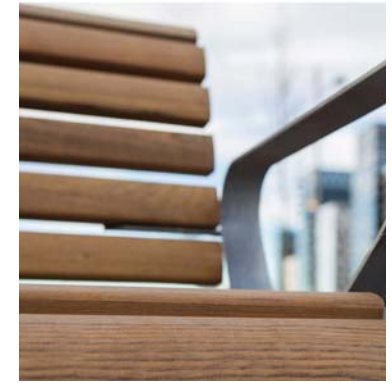
Lys granitt - benyttes i kantstein, vannrenner, kantbånd og -heller. Jevn overflate.

Asfalt - Benyttes i gater og på fortau

Asfalmaling i gangfelt

Trevirke - benyttes på sitteflater

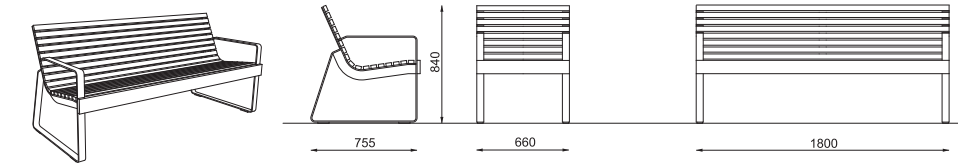

Mørklakkert stål - benyttes i møbleringselementer.

6.3. Møbler og gategods

Benker i sentrum skal ha sitteflater av tre og understell og armlener av lakkert stål.

Det benyttes to typer generelle benker i sentrum: En klassisk bybenk, og en litt større lounge-benk.

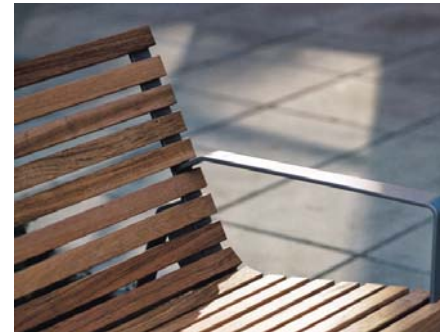

Dimensjoner på bybenk Preva Urbana

Bybenk

Som generell bybenk anbefales benk av typen Preva Urbana fra mmcite eller benker med tilsvarende dimensjoner, design og kvalitet. Trespiler av oljehandlet eller ubehandlet tre.

<https://www.mmcite.com/en#!park-benches/preva-urbana>

Detalj Preva urbana

Benker - Preva Urbana

Lounge-benk

Som generell lounge-benk anbefales benk av type "Parkbank wood yard" med ryggstø fra L. Michow & Sohn GmbH, eller benker med tilsvarende dimensjoner, design og kvalitet.

L. Michow & Sohn GmbH | Neuer Höltingbaum
30 | 22143 Hamburg | Tel. 040 / 68 94 29-0 |
Fax 040 / 68 56 96 |

E: lm@michow.com

Dimensjoner:

Lengde: 4000mm

Bredde: 1000mm

Understell/ konstruksjon: flattstål, galvanisert og pulverlakkert.

Trekvalitet i sitteflate og ryggstø:
Douglasfuru, naturoverflate.

Dimensjoner tre i sitteflater: 120 x 45mm.

Loungebenk - "Wood yard", with backrest

Sykkelstativ

Sykkelstativ skal være av lakkert stål. Som sykkelstativ i sentrum anbefales type Vroom fra Vestra AS, eller sykkelstativ med tilsvarende dimensjoner, design og kvalitet.

<https://vestre.com/>

Det finnes to størrelser av sykkelstativene Vroom - bred og smal.

Dimensjoner:

Smal: Høyde: 800mm (over bakken) Bredde: 200mm. Bredde stål/ gods: 70mm.

Bred: Høyde: 850mm (over bakken) Bredde: 600mm. Bredde stål/ gods: 70mm.

Sykkelstativ Vroom, Vestre (smal type).

Avfallsbeholder

Som generell avfallsbeholder i sentrum anbefales typen Dialog fra Vestre eller avfallsbeholder med tilsvarende dimensjoner, design og kvalitet.

Beholderen finnes i ulike varianter: frittstående enkeltbeholder, beholder med sorteringsmuligheter og som vegghengt beholder.

<https://vestre.com/>

Dimensjoner: ulike (se hjemmeside for informasjon)

Dialog avfallsbeholder fra Vestre.

Planteurner

Blomsterurner skal være robuste, tåle harde påkjenninger og kunne stå ute hele året.

Som generell blomsterurne i sentrum anbefales type Boboli fra Vestra AS, eller urne med tilsvarende dimensjoner, design og kvalitet. Urnen kan fås i ulike farger og dimensjoner. Det anbefales at generelle urner holdes i nøytrale farger.

<https://vestre.com/>

Det finnes flere størrelser av urnene av type Boboli.

Dimensjoner:

Diameter: 900/ 1300/ 1800mm

Høyde: 380mm

Planteurne - Boboli, Vestre

Tregruberister

Som tregruberister for trær i sentrum, som skal stå i fast dekke anbefales tregruberist av typen Dock-line tree grid 1200×1200, eller tregruberist med tilsvarende dimensjoner, design og kvalitet. Risten leveres i galvanisert og pulverlakkert stål.

Det er viktig at ristens indre diameter kan justeres med treets vekst/ økning av stammeomkrets.

<http://ghform.dk/portfolio-item/traehulsriste/>

Tregruberister fra GH-form. Lakkes i mørk/ grålakkert stål

Rennesteinssluk

Som generell rennesteinssluk i hele sentrum anbefales typen Ulefoss UF-sluk, Oslomodell, eller slukrist med tilsvarende dimensjoner, design og kvalitet.

Slukrist og ramme er laget i seigjern.

<https://ulefos.com/produkter/gategods/rennestensluk-og-kantstensluk/>

Dimensjoner: 435 x 700mm

Rennesteinssluk av typen Ulefoss UF-sluk, Oslomodell.

6.4. Belysning

Armaturer i bygater og den historiske byen er en moderne tolkning av den klassiske 'gatelykten'. Et armatur med en primært vertikal form og transparente sideflater. Utrykket er rakrygget, presist og stolt - i harmoni med prinsippene etablert for kantstein og granittbånd.

Langs byboliggater og boligater er det behov for presisjon og fleksibilitet i armaturenes optiske egenskaper avhengig av veibredder og senteravstand mellom master. Armaturen skal være et underordnet element i gatebildet og strølys mot boliger minimeres. I boligater bør nattdemping implementeres for å ytterligere begrense strølys mot boliger og gi bedre utsikt fra boligene mot sentrumsområder og natur.

Langs Riksvei 83 anbefales armaturer hvor formspråket binder sammen belysningen i sentrumsgatene med bybolig-/boligatene. Belysningen gir god lesbarhet til riksveien som en egen linje gjennom sentrum, mens lyskvaliteten og intensiteten oppleves som en forlengelse av bygatene.

Belysningen langs havnepromenaden/kunststien markerer møtet mellom sjø og land. Armaturenes primære oppgave er å fungere som lanterner som tegner havnepromenaden/kunststien som en heltrukken linje. Armaturtype og materialitet bør innordnes detaljprosjektet kunststien, men formingsveilederen inkluderer et eksempelprodukt.

Armaturtypene og mastehøydene som er valgt er testet i lysberegningssystemer i henhold til typiske gatesnitt vist i kapittel 4 og relevante belysningsklasser. Under detaljprosjektering av områder hvor formingsveilederen realiseres bør allikevel lysberegninger gjøres for å sikre at belysningen fungerer optimalt for det aktuelle området.

Den historiske byen / bygater

Generell belysning for gatene i den historiske byen kommer fra armaturer montert på mast og vegglamper på fasader. I bygatene benyttes samme armatur på mast, men vegglamper utgår. Mast, mastetopparmatur, veggarmatur og veggbrakett lakkeres i en mørk gråfarge i henhold til Harstadpakkens fargepalett.

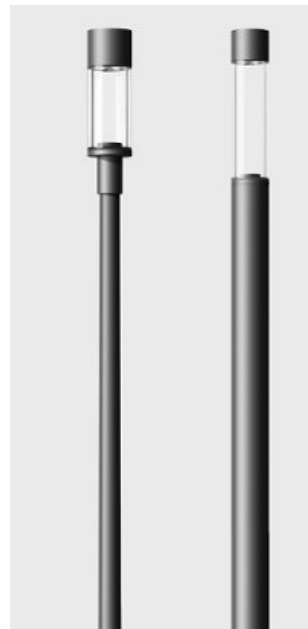
Mastetopp:
Bega 84102 K3
H: 875mm D: 220mm
<https://www.bega.com>

Vegg:
Fagerhult Verda (m/veggbrakett)
H: 536mm D topp: 271mm D bunn: 206mm
<https://www.fagerhult.com/>

Mast:
Konisk mast med fotplate skjult under dekke og fundament. Høyder i henhold til kapittel 4.
<http://www.vikorsta.no/>

Fagerhult, Verda med veggfeste for montasje på utvalgte fasader i det historiske sentrum

Mastetopparmatur Bega 84102 K3. Møtet mellom mast og armatur kan tilpasses etter områdets behov.

Byboliggater / boligater

Belysningen i byboliggater og boligater utføres med armaturer på mast der lengden på utliggere er optimalisert for gatesnittet. Master posisjoneres mellom boliger og på linje med husfasader. I boligatene implementeres nattdimming på armaturer. Armatur og mast lakkeres i en mørk gråfarge i henhold til Harstadpakkens fargepalett.

Mastetopp byboliggater:
Fagerhult Vialume 1 (CLO)
L: 646mm H: 174mm B: 440mm

Mastetopp boligater:
Fagerhult Vialume 75 (CLO, Nattdimming)
L: 500mm H: 134mm B: 339mm
<https://www.fagerhult.com/>

Mast:
Konisk mast med fotplate skjult under dekke og fundament. Høyder i henhold til kapittel 4.
<http://www.vikorsta.no/>

Fagerhult Vialume er en stor produktfamilie som gir fleksibilitet i forhold til valg av optikk, lysmengde og styringsteknologi..

God avblending, presis lysfordeling og planglass gjør armaturen godt egnet for boligater. Armaturen er et visuelt underordnet element i byrommet.

Riksvei 83

Formingsveilederen anbefaler en armatur som binder sammen det formmessige og funksjonelle uttrykket i bygater og byboliggater samtidig som Riksveien får en tydelig egenidentitet gjennom byen.

Mastetopp:

Louis Poulsen Icon Mini Opal (CLO, Nattdim, DALI)
D: 476mm H: 422mm

Mast:

Konisk mast med fotplate skjult under dekke og fundament. Høyder i henhold til kapittel 4. Tosidig og ensidig utligger avhengig av gatesnitt.
<http://www.vikorsta.no/>

Armaturen benytter reflektoroptikk som kan justeres slik at lysfordelingen tilpasses veibredden.

Armaturen har en svakt glødende kuppel som tydeliggjør gateløpet gjennom sentrum. Dette gir intuitiv navigering og reduserer kontrastforkjellen mellom lyskilden og nattehimmelen (minsker blending).

Havnepromenaden / kunststien

Belysning for kunststien/havnepromenaden utformes i detalj som del av kunststiprosjektet. Formingsveilederen anbefaler en mast som lysetter seg selv som en lanterne og sine umiddelbare omgivelser. Masten kan ha integrerte spotarmaturer for lyssetting av landemerker/kunst langs stien. Materialitet følger det øvrige uttrykket langs kunststien.

Mast:

Veiledende visuelt uttrykk og funksjonalitet Technilum Creille. Mastehøyde 8 meter for å skape en tydelig markering av promenaden/havnefronten. Endelige dimensjoner utarbeides som del av detaljprosjekt. Innfesting av mast/ fotplater/ fundament skjules under dekke.
<https://www.technilum.com/>

Eksempelarmatur Technilum Creille: Perforeringer i masten fanger lyset og skaper en lanterneeffekt. Mulighet for å integrere spotarmaturer i mastetopp for belysning av landemerker / kunstverk.

Eksempelarmatur Technilum Creille: Masten belyser seg selv og sine omgivelser. Lanterneeffekten masten skaper blir en ledelinje langs gangtraseen.

Rikard Kaarbøs lysløype

Lysløypen har som intensjon å formidle Rikard Kaarbøs store aktivitet og den viktige rollen han spilte i å etablere Harstad som by. Kaarbø arbeidet med å etablere gatebelysning i Harstad i form av gasslykter. Som en markering av destinasjoner med spor etter hans virke er det derfor naturlig å bruke gasslykter som symbol og visuell indikator for interessepunktene.

Master og armaturer utformes med moderne teknologi, men med et visuelt uttrykk i tråd med historiske gasslykter. Plakett med informasjon om interessepunktet utarbeides som del av mastedesignet. Disse elementene utformes i detalj som del av et fremtidig prosjekt for gjennomføring av Rikard Kaarbøs lysløype og uttrykket i dette dokumentet er veiledende.

Effekten av gassbrennere gjenskapes med LED-lyskilder for å sikre lang levetid og åpne for muligheter for en dynamikk i lyset som tiltrekker ytterligere oppmerksomhet til interessepunktet.

Spesialarmatur: Historisk 'gasslykt' med LED-lyskilder utformes for å markere interessepunkt tilknyttet Rikard Kaarbøs liv og virke. Informasjonsplakat utarbeides som del av armaturdesign.

6.5. Formater/dimensjoner, materialkvalitet og overflater

”Den historiske byen” - Kantbånd av granittplater

Material: Iddefjordgranitt eller tilsvarende granitt med samme fargevalgør, kornstørrelse og teknisk kvalitet.

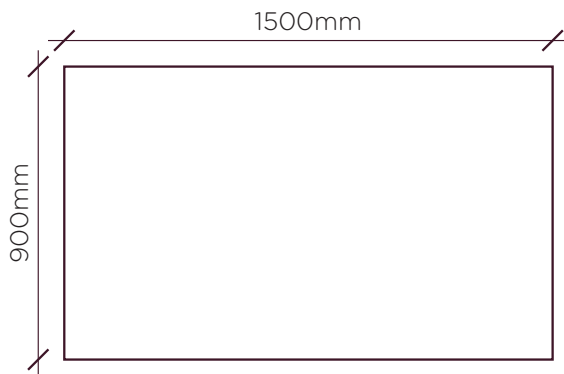
Formater: Bredder: 1500mm , Lengde: 900mm

Vis og fas:

Viskant mot sentralt gangareal: 20mm, avrundes med R=10mm.

Øvrige kanter: 2x2mm fas

Overflate: Fint prikkhamret, grad 2

Plan - kantbånd av granitt for ”Det historiske sentrum”

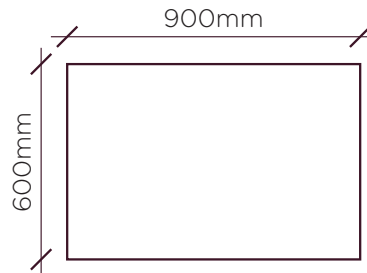
Bygater / grønne bygater - Kantbånd av granittplater

Material: Iddefjordgranitt eller tilsvarende granitt med samme fargevalgør, kornstørrelse og teknisk kvalitet.

Formater: Bredder: 900mm , Lengde: 600mm

Vis og fas: 2x2mm fas

Overflate: Fint prikkhamret, grad 2

Plan - kantbånd av granitt for generelle fortau i sentrunskjernen

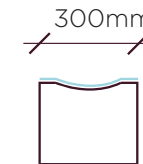
Rennelementer fra taknedløp

Material: Iddefjordgranitt eller tilsvarende granitt med samme fargevalgør, kornstørrelse og teknisk kvalitet.

Overflater: Synlig overflate skal være fint prikkhamret grad 2. Sagede sider og underside. Fas 2x2mm.

Formater/ Mål (bxl): 300mm x fallende lengder, min. 1000mm.

Bredden kurvet del/ renne: 200mm. Dybde kurvet del/ renne: 15mm

Snitt vannrenneelement.

Lyseblått viser overflate med fin bearbeidelse.

Kantstein og bånd av granitt langs kantstein

All kantstein innenfor formingsveilederens virkeområde leveres med:

Material: Iddefjordgranitt eller tilsvarende granitt med samme fargevalg, kornstørrelse og teknisk kvalitet.

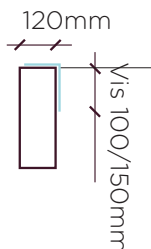
Overflater: Synlige visflater gradhugget grad 2.

Formater:

Kantsteinsbredder er enten 100mm (boliggate) eller 150mm (bygate). Fallende lengder, min. 1000mm.

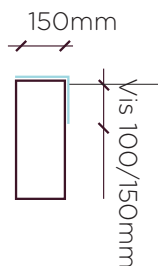
Bånd av granitt langs kantstein: 150mm bred. Fallende lengder, min. 1000mm.

Kantstein og granittbånd som settes i kurve med radius mindre enn 12m skal være radiushugget. Dvs i alle gatekryss i sentrum.

Snitt Kantstein - Smal

Topp og visflate skal ha fin bearbeidelse. Vist med lyseblått.

Snitt Kantstein - Bred/ kantbånd av granitt langs kantstein.

Kantstein: Topp og visflate skal ha fin bearbeidelse. Vist med lyseblått.

Kantbånd: Båndet har samme bredde som bred kantstein, men har kun visflate med fin bearbeidelse i toppen.

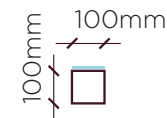
Smågatestein i ”Den historiske byen”

Smågatestein av mørk granitt

Overflate: Flammet og grovpiket overflate. Råhogde sider og bunnflate.

Formater: 100 x 100 x 100 mm

Evt kan deler av sonene inn mot bygningene settes med gjenbrukt stein fra Rikard Kaarbøs plass - med bearbeidet overflate som beskrevet over.

Snitt smågatestein.

Lyseblått viser overflate med fin bearbeidelse.

6.6. "Den historiske byen" - prinsipper for legging av dekker, renner og kanter

I Den historiske byen legges brede bånd av store lyse granittplater langs sentral gangsoner.

Utførelse:

Granittplatene skal legges i hele formater med dim 1500x900mm, og legges slik at bredden på båndene blir 1500mm, som vist på Figur 34.

Eventuelle vannrenner fra taknedløp legges mellom hellene frem til den sentrale gangsonen. Hele helleformater skal legges in mot renneelementer, se Figur 34.

Slukrist legges inn mot kantbånd, eller eventuelt ut i sentral gangsoner i lavpunkt/lavbrekk i gaten. Det skal ikke legges sluk i de lyse kantbåndene. Figur 34 viser de to ulike prinsippene for plassering av lavbrekk og slukrist (i en fiktiv situasjon - med dobbel løsning).

Vis og fas:

Viskant mot sentralt gangareal: 20mm, avrundes med R=10mm.

Øvrige kanter: 2x2mm fas

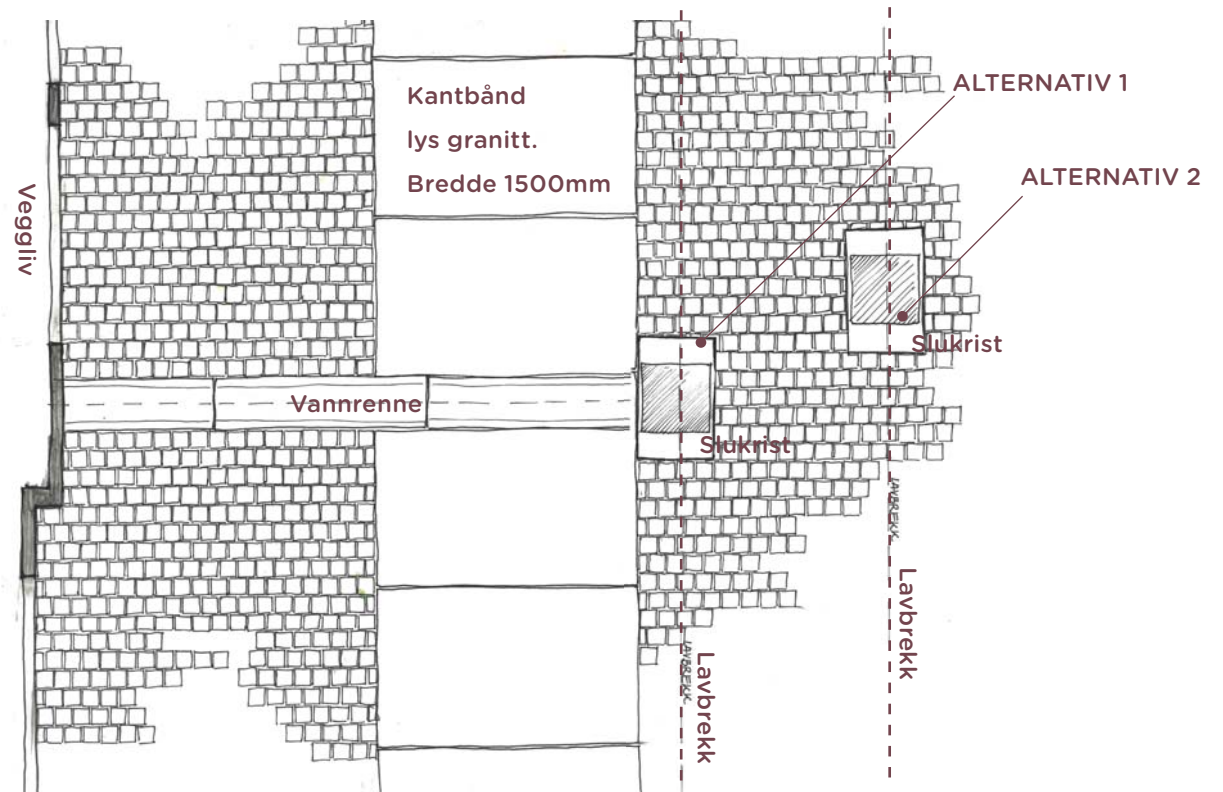
Overflate: Fint prikkhamret, grad 2

Kantbånd av lys granitt - store plater, jevn overflate.

Renner av lys granitt. jevn overflate.

Dekke av mørk granitt - smågatestein, jevn overflate.

Sluk - Standard Oslosluk.

Figur 34: Prinsipp for kantbånd, vannrenne og slukplassering (vist med to alternative situasjoner) i "Den historiske byen". Sluk plasseres utenfor de lyse båndene i den sentrale gåsonen i lavpunkt/ lavbrekk der fallforholdene tilsier det.

Smågatestein av mørk granitt med jevn overflate - flammet og grovpiket.

Brede kantbånd i lys granitt, jevn overflate, prikkhamret grad 2. Monteres i hele formater, slik at båndets bredde = 1500mm.

6.7. Bygater og Grønne bygater - prinsipper for legging av dekker, renner og kanter

I de generelle gatene i sentrum - Bygater og grønne bygater legges bånd av lyse granittplater i fortauet nærmest kantsteinen.

I kjørebanelen legges bånd av granitt langs kantsteinen.

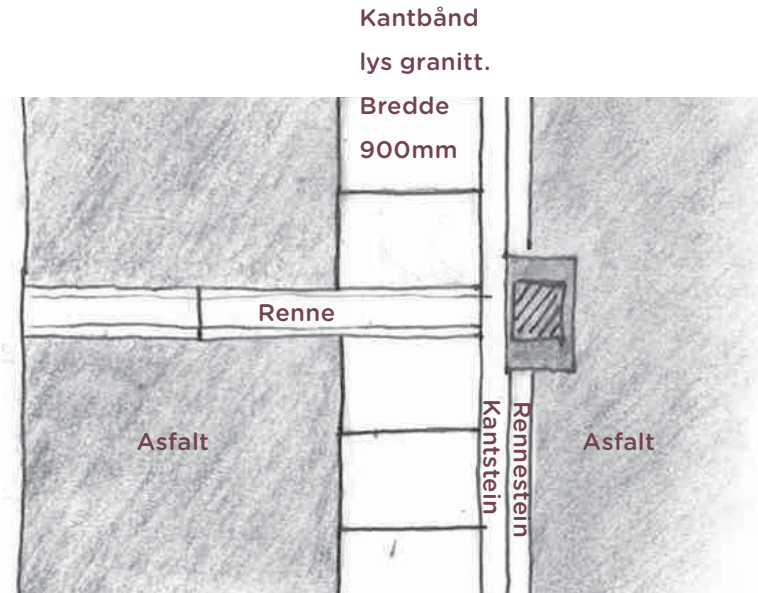
Utførelse:

Granittplatene i fortauet skal legges i hele formater med dim 900x600mm, og legges slik at bredden på båndene blir 900mm, som vist på Figur 35.

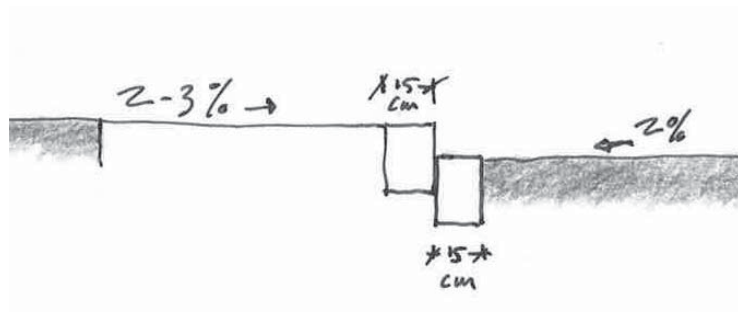
Eventuelle vannrenner fra taknedløp legges mellom hellene frem til kantsteinen. Hele helleformater skal legges inn mot renneelementer. jf Figur 35.

Slukrist legges i gaten i nivå med asfaltdekket helt inn mot kantstein. Kantbånd i gaten legges inn mot slukrist på hver side, jf Figur 35.

Viskant kantstein mot kantbånd/ kjøreareal: 100-150mm.

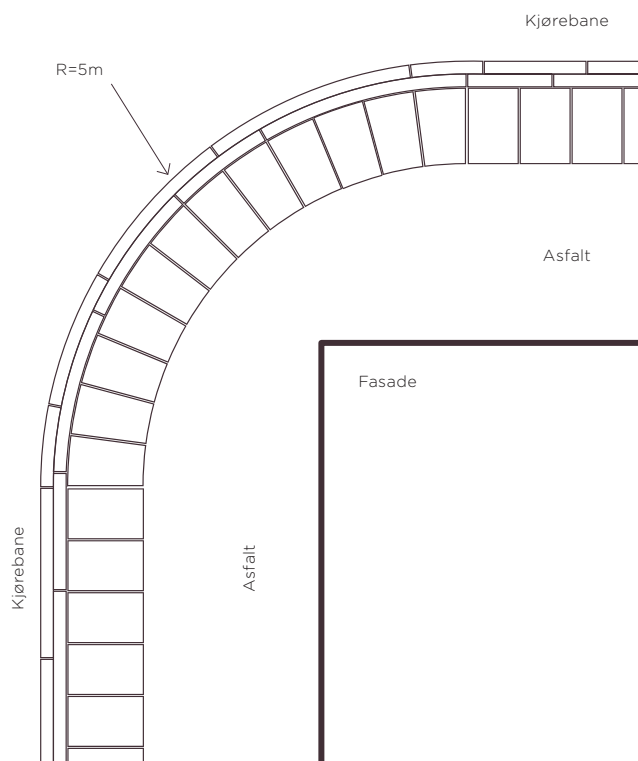

Figur 35: Prinsippplan for kantbånd, kantstein, vannrenne og slukplassering - Bånd av lyse granittheller i fortau langs kantstein. Renneelementer fra taknedløp i lys granitt legges mellom platene. sluk legges inn mot kantstein. Bånd av granitt langs kantstein i høyde med kjørebanelen

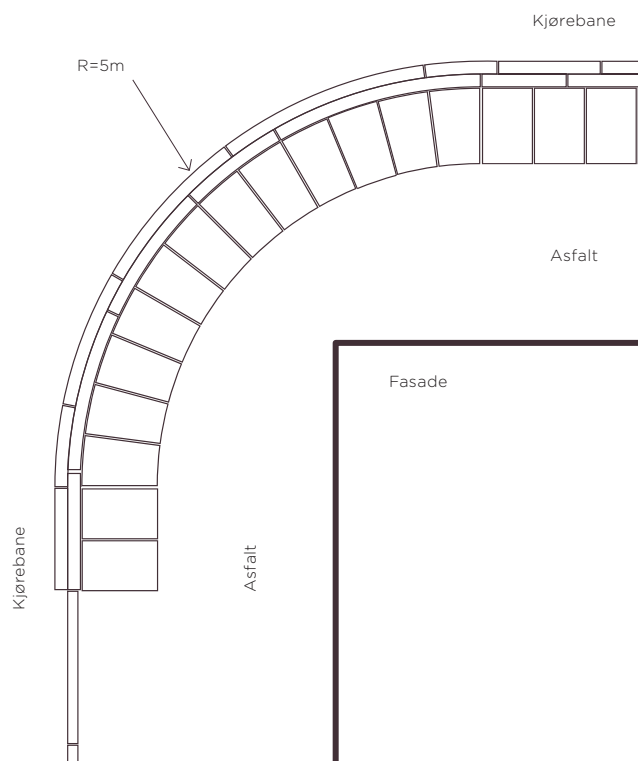

Figur 36: Prinsippsnitt for kantstein og granittbånd i kjørebane langs kantstein i Bygatene. Overflate begge elementer: gradhugget grad 2 på synlige flater.

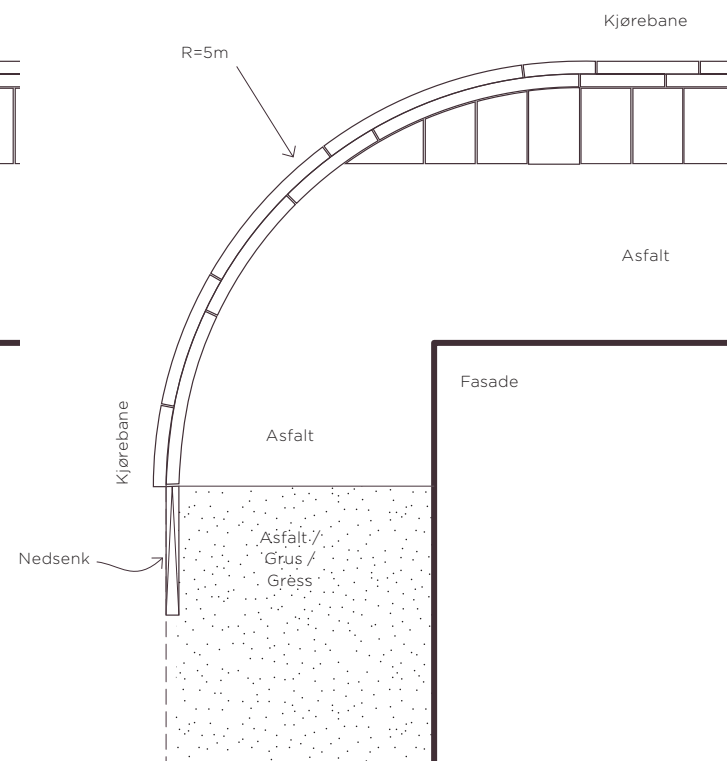
6.8. Prinsipper for legging av dekker og kanter i møtet mellom de ulike gatetypene/ kanttypene.

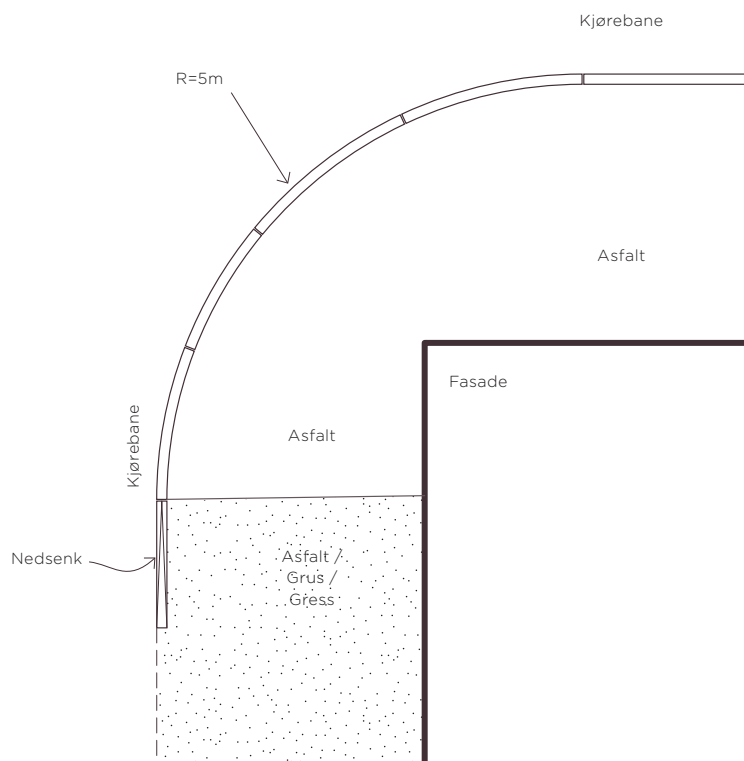
Figur 37: Prinsipp for utforming av kryss. Bygate x bygate

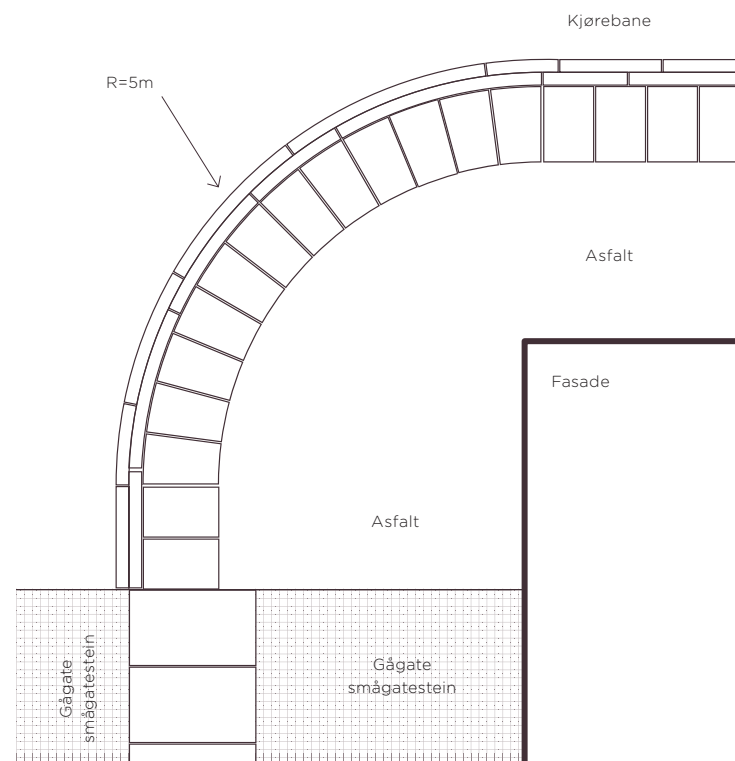
Figur 38: Prinsipp for utforming av kryss. Bygate x Byboliggate

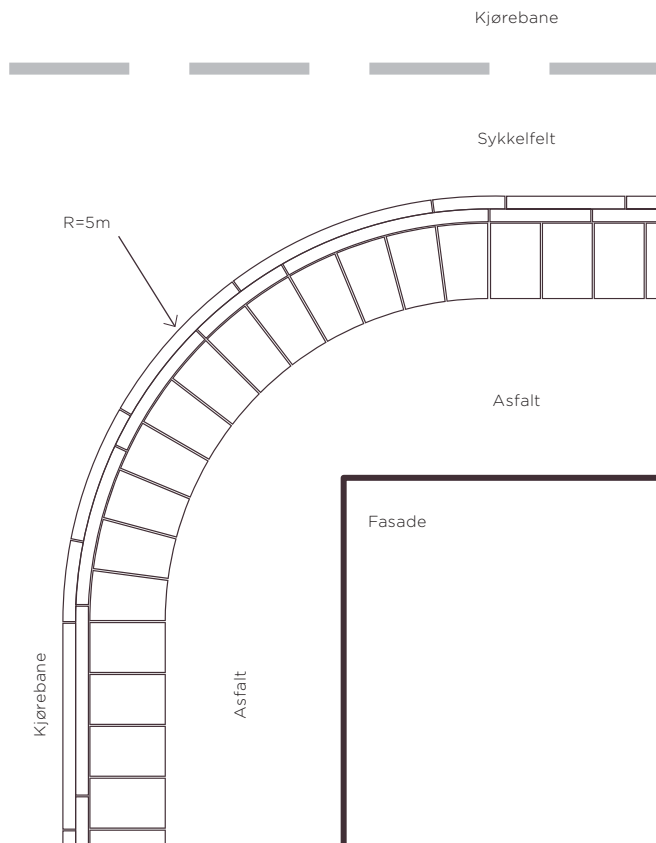
Figur 39: Prinsipp for utforming av kryss. Bygate x Boliggate

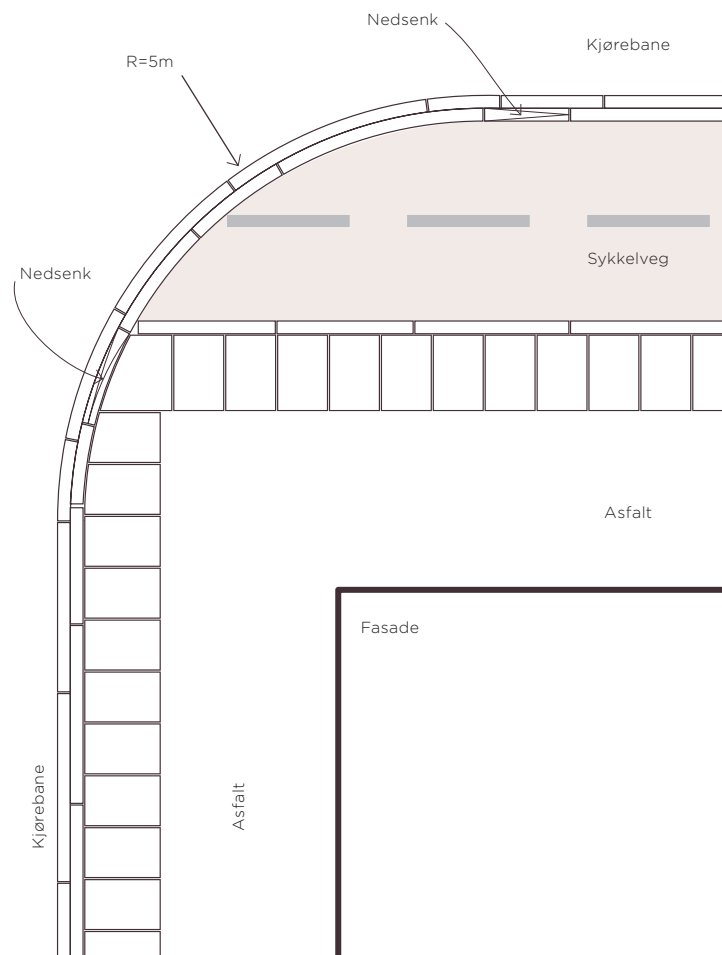
Figur 40: Prinsipp for utforming av kryss. Byboliggate x boliggate

Figur 41: Prinsipp for utforming av kryss. Bygate x Gågate i det historiske sentrum

Figur 42: Prinsipp for utforming av kryss. Rv83 (med sykkelfelt i samme nivå med kjørebane) x bygade

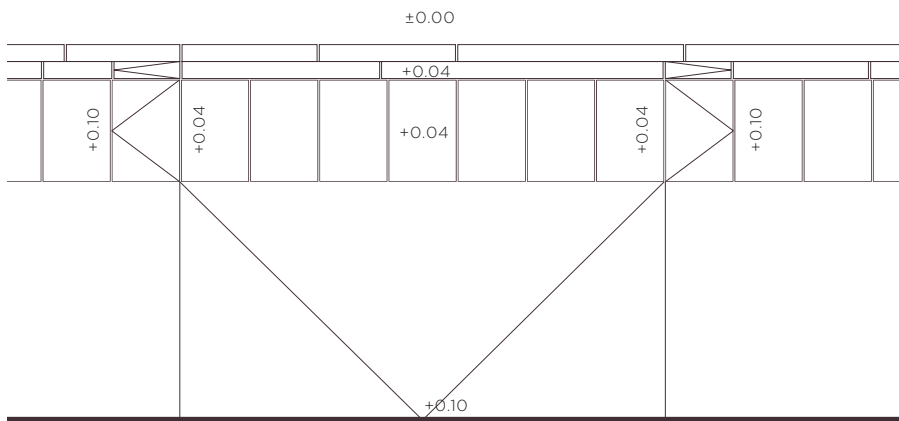
Figur 43: Prinsipp for utforming av kryss. Rv83 (med sykkelvei) x bygade

6.9. Prinsipper for nedsenk i gatene

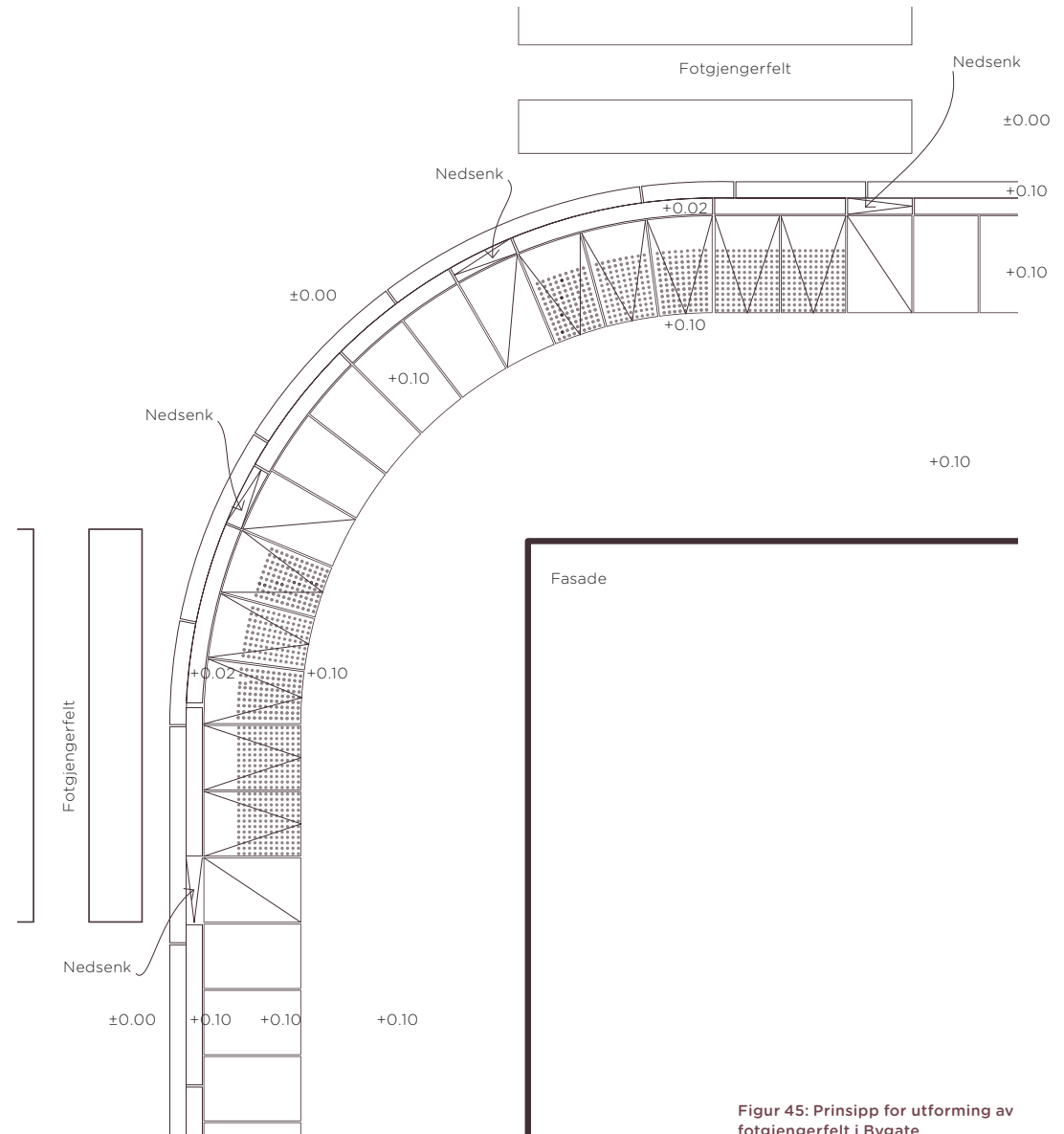
Der det skal være nedsenk benyttes det hvite båndet til å ta opp høydeforskjellen.

Nedsenkselementer skal være av tilsvarende type (lys) granitt som det hvite båndet og spesialtilpasses for kryss/ radie.

Ved fotgjengerkryssinger legges det inn taktile heller av samme type lys granitt som i det hvite båndet. 60cm av total hellebredde på 90cm skal ha knotter/ taktil overflate.

Figur 44: Prinsipp for utforming av nedsenk ved innkjøring i bygate og grønn bygate

Figur 45: Prinsipp for utforming av fotgjengerfelt i Bygate

Oversikt over underlagsdokumenter brukt i utarbeidelsen av formingsveileder:

- "Mitt Harstad", skisseforslag for byrom i Harstad sentrum, vedtatt desember 2017
- Arkitektoniske virkemidler for orientering og veifinning, Statens vegvesen og Direktoratet for byggkvalitet, januar 2015
- Forslag til verneplan for Harstad sentrum, utarbeidet av Fylkeskonservator, 2007
- Harstadpakken formingsveileder, Statens vegvesen Region nord, juli 2013
- Kommunedelplan for Harstad sentrum, vedtatt desember 2016, med temarapport Kulturminner og kulturmiljø
- Kulturminner og kulturmiljøer i Harstad og Bjarkøy, NIKU 11/2009
- Kunststien, Oversiktsplan og beskrivelse av byrommene, Skisseprosjekt, februar 2018
- Larsneset, Harstad, Kulturmiljøvurdering, NIKU 22/2011
- Planprogram for Harstad Skipsindustri, august 2016
- Reguleringsplan for Harstad skole, mars 2016
- Snøens muligheter, 2017, Arkitektur N, <https://arkitektur-n.no/artikler/snoens-muligheter>
- Statensvegvesen Håndbok N100 Veg- og gateutforming
- Statensvegvesen Håndbok V121 Geometrisk utforming av vei og gatekryss
- Statensvegvesen Håndbok V127 Kryssingssteder for gående
- Statensvegvesen Håndbok V129 Universell utforming av gater og veier

Avsender: Rambøll Plan & arkitektur v/ Aaste Gulden Sakya, Jovana Pavic og Hanne Pollen og Light Bureau v/ Arve Olsen

Dato: 18.05.2018

Dette er et arbeidsdokument der fotografier/ illustrasjoner delvis er hentet fra internett og presentert uten rettigheter. Foto og illustrasjoner fra rapporten skal dermed ikke publiseres.